

แผนการจัดการ (MANAGEMENT PLAND)

ประจำปี 2568

งานสวนป่าท่าปลา

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์ อ.อ.ป. เหนือล่าง

แผนการจัดการ (MANAGEMENT PLAND) ประจำปี ... 2568 ...

.....

แผนการจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ปลุกสร้างสวนป่า ค้ำครองรักษาป่าไม้ และบูรณะป่าไม้เพื่อประโยชน์แก่การป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการเองหรือเป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือรัฐ โดยได้กำหนดพันธกิจด้านธุรกิจ ประกอบด้วย การพัฒนาที่ดินสวนป่า โดยอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อให้ภาคการป่าไม้ (Forestry Sector) เป็นรากฐานการผลิตและบริการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่นอย่างครบวงจร เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ไม้ของประเทศอย่างพอเพียงและยั่งยืน ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมไม้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและธุรกิจบริการที่มีป่าไม้เป็นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน มีการจัดการด้านการตลาดอย่างครบวงจร พัฒนาระบบและสร้างกลไกการตลาดไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ลงทุนปลูกไม้เศรษฐกิจ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการปลูกและใช้ประโยชน์ไม้เศรษฐกิจ เพื่อให้การปลูกไม้เศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและยั่งยืน และพันธกิจด้านบริการสังคม ประกอบด้วย การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้สวนป่าเป็นฐานในการดำเนินงานช่วยเหลือสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่เกษตรกรรอบเขตสวนป่าตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนมีส่วนร่วม

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ บรรลุตามวัตถุประสงค์และพันธกิจที่ตั้งไว้งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์ จึงได้มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มาอย่างต่อเนื่องและการดำเนินการที่นี้ว่ามีความสำคัญประการหนึ่ง ก็คือ การจัดทำระบบการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของ Forest Stewardship Council (FSC) ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดการสวนป่า (Management Plan) ในการดำเนินงานของสวนป่า อันจะส่งผลให้การดำเนินงานด้านสวนป่าเป็นไปตามมาตรฐานสากล ซึ่งแผนการจัดการนี้ได้แสดงข้อมูลเบื้องต้นของสวนป่าท่าปลา วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการ ตลอดจนคำอธิบายของทรัพยากรป่าไม้ที่อยู่ในขอบเขตการจัดการ ข้อจำกัดทางสิ่งแวดล้อม การใช้พื้นที่และสถานะการถือครอง สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ และข้อมูลโดยรวมของพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการด้านสังคมให้เกิดความยั่งยืน รวมถึงคำอธิบายของวนวัฒน และ/หรือ ระบบการบริหารจัดการอื่นๆ ซึ่งได้มาจากการรวบรวมคำถามและข้อมูลผ่านทางทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบนิเวศของสวนป่า สายพันธุ์ที่ได้รับการคัดเลือกอัตราการเก็บเกี่ยวรายปี วิธีการและอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากสวนป่า และการเตรียมการเพื่อตรวจติดตามการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของสวนป่า เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการให้เกิดความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจของสวนป่า อีกทั้งการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม การประเมินและการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมแผนการป้องกันสายพันธุ์พืชและสัตว์ที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ การคุ้มครองพื้นที่และและการบริหารจัดการพื้นที่โดย

ระบุไว้ในแผนที่การจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการสวนป่าท่าปลา เกิดความยั่งยืนทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องตามมาตรฐานการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน

1.วัตถุประสงค์ และเป้าหมายการบริหารจัดการ

1.1 วัตถุประสงค์

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. เพื่อส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่อนุรักษ์ของสวนป่าฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในพื้นที่สวนป่า
2. เพื่ออนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ ที่ใกล้สูญพันธุ์,หายากและถูกคุกคาม
3. เพื่อกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่สวนป่าไว้อย่างน้อยประมาณ 10 % ของพื้นที่รวมสวนป่า
4. เพื่ออนุรักษ์พื้นที่แหล่งกำเนิดของพืช/สัตว์ ที่ใกล้สูญพันธุ์ และหายาก และพื้นที่วางไข่ และผสมพันธุ์ ของสัตว์ป่า
5. เพื่อคุ้มครองและฟื้นฟู ถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ [The Preservation and Restoration of Habitats]
6. เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำ [Water Management] ที่เหมาะสม เพื่ออนุรักษ์ปรับปรุงคุณภาพดิน และป้องกันการพังทลายของดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์
7. เพื่อเป็นการฟื้นฟู,การจัดการแปลงปลูก และและการฟื้นฟูหลังการโค่นล้มไม้ [Regeneration, Stand Management and Felling]
8. เพื่อการจัดการสวนป่าในบริเวณที่อยู่ติดกับพื้นที่เกษตร ป้องกันและลดผลกระทบต่อนพื้นที่ที่มีความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อมความหลากหลายทางชีวภาพและลักษณะของภูมิทัศน์ดั้งเดิม

ด้านสังคม

1. เพื่อส่งเสริมสถานภาพทางด้านสังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ของชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่ดีของคนงานและชุมชนท้องถิ่น รอบๆสวนป่า
3. เพื่อยอมรับสิทธิตามกฎหมายและสิทธิตามขนบธรรมเนียมประเพณี ในการเป็นเจ้าของ,การใช้ประโยชน์,การจัดการพื้นที่ และทรัพยากรต่างๆ ของชนพื้นเมือง ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสวนป่า
4. เพื่อยอมรับสิทธิและเงื่อนไขการจ้างงาน สวัสดิการและการคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน
5. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสวนป่ากับชุมชนท้องถิ่น
6. เพื่อสร้างบทบาท และตอบแทนสังคม รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจกับชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

1. เพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์และการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตไม้จากสวนป่า
2. เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและผลผลิตในระดับสูงสุดของไม้ คຸ້ມครองดูแลด้านความหลากหลายทางชีวภาพไปในเวลาเดียวกันด้วย
3. เพื่อกำหนดให้สวนป่ามีความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ โดยมีปริมาณผลผลิตต่อหน่วยอยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐาน
4. เพื่อการวางแผนการเก็บเกี่ยวผลผลิตไม้ในระยะยาวและยั่งยืน
5. เพื่อผลิตและปรับปรุงพัฒนากล้าไม้ที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และถิ่นกำเนิดของชนิดพันธุ์ไม้ เอื้อต่อการเพิ่มผลผลิตที่ดีในอนาคต
6. เพื่อคัดเลือกใช้ระบบวนวัฒนที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่า
7. เพื่อคัดเลือกใช้ระบบ และเทคนิคการทำไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
8. เพื่อการใช้ระบบการสำรวจข้อมูลสวนป่าที่ทันสมัย ประหยัด และถูกต้องแม่นยำ
9. เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายไทย และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ลงนามไว้

[Compliance with Thai Laws and International Agreements]

1.2 เป้าหมายการดำเนินงาน

เป้าหมายด้านธุรกิจ

รายได้

ทำไม้สักสวนป่า 1,000 ลบ.ม. รายได้ 6.00 ล้านบาท

รายจ่าย

การทำไม้สักสวนป่า 1.99 ล้านบาท

กำไร

4.01 ล้านบาท

เป้าหมายด้านการลงทุน

1. ปรับปรุงพัฒนาสวนป่าไม้สักปลูกเสริมใหม่ - ไร่
2. บำรุงรักษาสวนป่าแปลงเก่าปีละ 9,164.38 ไร่
3. ประมาณการเงินลงทุนปี 2568 รวม 2.06 ล้านบาท

เป้าหมายด้านบริการสังคมและมีส่วนร่วม

1. สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนและเป้าหมายการจ้างแรงงาน ปีละ 70 ราย ครอบคลุม ชุมชน ต.จริม ต.ท่าปลา
2. ให้ชุมชนรอบๆ สวนป่ามีส่วนร่วม ในการใช้ประโยชน์จากผลผลิตในเขตความรับผิดชอบ
3. ดำเนินกิจกรรมมวลชนสัมพันธ์ ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 1 ครั้ง

เป้าหมายด้านส่งเสริมสิ่งแวดล้อม

1. งดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย
2. ลดการพังทลายและชะล้างของหน้าดิน
3. ดูแลและป้องกันพื้นที่อนุรักษ์ จำนวน 939.01 ไร่
4. จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในเรื่องสิ่งแวดล้อมปีละ 1 รายการ
5. ส่งเสริมและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในสวนป่า ป้องกันและอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์และถูกคุกคาม

1.3 เป้าหมายในการทำงาน

เป้าหมาย (Goals)	ตัวชี้วัด (KPIs)	ข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data)	เป้าหมาย (Targets)
			ปี 68
1. ด้านเศรษฐกิจยั่งยืน	1) ผลการผลิตและจำหน่ายไม้ 2) พื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าแปลงใหม่บำรุงรักษาสวนป่าแปลงเก่า 3) การตรวจสอบปริมาณความเพิ่มพูนรายปี	1) ผลผลิตและการจำหน่ายไม้ ปี 2568 2) พื้นที่บำรุงรักษาสวนป่าแปลงเก่า 9,164.38 ไร่ 3.) การตรวจสอบและคำนวณจากโปรแกรมประมวลผล	1,000 ลบ.ม. 9,164.38 ไร่ 5 ปี/ครั้ง
2. ด้านสังคมให้การยอมรับ	1) การจ้างแรงงานท้องถิ่นมากกว่าต่างถิ่น 2.) จำนวนครั้งในการให้ความร่วมมือกับชุมชนรอบสวนป่า 3) จำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนรอบสวนป่า 4) ร้อยละความพึงพอใจ 5) จำนวนคนงานที่ได้รับการอบรม 6) การคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน	1) แรงงานในท้องถิ่นร้อยละ 70 ของแรงงานทั้งหมด 2. สวนป่าให้ความร่วมมือกับชุมชนมากกว่า 12 ครั้ง 3) สวนป่าจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างมวลชนสัมพันธ์มากกว่า 12 ครั้ง 4) ชุมชนพอใจในสวนป่า 70% 5) รายงานการฝึกอบรมฯ 6) ธรรมนูญ	70 % 12 ครั้ง 3 ครั้ง 70 % 1 ครั้ง 1 ครั้ง/ปี 3 ชุด

	6) การจัดหาชุดสวัสดิการ พื้นที่ฐาน 7) การแก้ไขข้อขัดแย้ง	6) ชุดปฐมพยาบาล และชุด สามัญประจำบ้าน 7) รายงานข้อขัดแย้งและ การแก้ไขข้อขัดแย้ง	12 ครั้ง
3. ด้าน สิ่งแวดล้อม ยั่งยืน	1) จำนวนพื้นที่อนุรักษ์ 2) ความหลากหลายทางชนิด พันธุ์พืช 3) ความหลากหลายทางชนิด พันธุ์สัตว์ 4) การตรวจสอบผลกระทบ ก่อนและหลังทำไม้ 5) การตรวจสอบผลการก่อน และหลังการปลูกสร้างสวนป่า แปลงใหม่ 6) การตรวจสอบผลการก่อน และหลังการปลูกสร้าง บำรุงรักษาสวนป่าแปลงเก่า 5) ร้อยละของการพังทลาย ของดิน 6) การประเมินสภาพพื้นที่ที่มี คุณค่าสูงทางด้านการอนุรักษ์ (HCV)	1) พื้นที่อนุรักษ์สวนป่า 10 % 2) ความหลากหลายทาง ชนิดพันธุ์พืชในพื้นที่ 30% 3) จำนวนชนิดพันธุ์สัตว์ป่า มากกว่า 10 ชนิด 4) พื้นที่ทำไม้และบริเวณ โดยรอบพื้นที่ทำไม้ไม่ได้รับ ผลกระทบ 5) - ปริมาณความเสียหายที่ เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์ - ความแน่นของพื้นดิน - ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พืช ป่า 6) - ปริมาณความเสียหายที่ เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์ - ความแน่นของพื้นดิน - ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พืช ป่า 5) ร้อยละของการพังทลาย ของดิน 6) การตรวจสอบติดตาม การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ ที่มีคุณค่าสูงทางด้านการ อนุรักษ์ (HCV)	10 % 30% 10 ชนิด การตรวจสอบ ผลกระทบก่อนและ หลังทำไม้ การตรวจสอบ ผลกระทบก่อนและ หลังปลูกสร้าง แปลงใหม่ การตรวจสอบปีละ 1 ครั้ง 0 % การตรวจสอบโดย ใช้แบบฟอร์ม การตรวจสอบ

2.ข้อมูลเบื้องต้นสวนป่า

2.1 ลักษณะสภาพทั่วไป

สวนป่าท่าปลา เป็นสวนป่าที่ปลูกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติปาลำน้ำน่านฝั่งขวา จังหวัดอุดรดิตถ์ มีพื้นที่ตามหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า จำนวน 9,302 ไร่ โดยเริ่มปลูกสร้างสวนป่าในปี พ.ศ.2521 จนถึงปี พ.ศ.2538 (ยกเว้นปี พ.ศ. 2529, 2530 และ 2537) ประกอบด้วยแปลงปลูกสร้างสวนป่าจำแนกตามโครงการได้ 3 โครงการ ดังนี้.-

1. สวนป่าโครงการที่ 1 (สวนป่าที่ปลูกโดยงบประมาณขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้) มีพื้นที่ 877.333 ไร่ ประกอบด้วย แปลงปี 2536 และแปลงปี 2538

2. สวนป่าโครงการที่ 2 (สวนป่าที่ปลูกตามเงื่อนไขสัมปทานขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้) มีพื้นที่ 2,837.917 ไร่ ประกอบด้วย แปลงปี 2531 ,แปลงปี 2533 ,แปลงปี 2534 และแปลงปี 2535

3. สวนป่าโครงการที่ 3 (สวนป่าที่รับปลูกตามเงื่อนไขสัมปทานของบริษัทจังหวัดท่าไม้) มีพื้นที่ 5,510.149 ไร่ ประกอบด้วย แปลงปี 2523 ,แปลงปี 2524 ,แปลงปี 2525 ,แปลงปี 2526 ,แปลงปี 2527 และแปลงปี 2528

2.2 ที่ตั้งพื้นที่สวนป่า

งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุดรดิตถ์ รับผิดชอบดูแลพื้นที่สวนป่าท่าปลา(โครงการที่ 1 - 3) ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติปาลำน้ำน่านฝั่งขวา ท้องที่ ต.จirim , ต.ท่าปลา อ.ท่าปลา จ.อุดรดิตถ์ โดยมีอาณาเขตพื้นที่ ติดต่อ ดังนี้.-

ทิศเหนือ	ติดต่อพื้นที่	อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน
ทิศใต้	ติดต่อพื้นที่	บ้านท่าเรือ บ้านสีเสียด และบ้านท่าวังโป่ง
ทิศตะวันออก	ติดต่อพื้นที่	อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อพื้นที่	ป่าสงวนแห่งชาติปาลำน้ำน่านฝั่งขวา และบ้านกิวเคียน

ที่ตั้งสำนักงานสวนป่า

สำนักงานสวนป่าท่าปลา ตั้งอยู่บริเวณ หมู่บ้านท่าเรือ หมู่ที่ 9 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พิกัดดาวเทียม (GPS) 0645434 E , 1973880 N Datum : Indian 1975 47Q

ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง และที่ราบเชิงเขา มีความลาดชันของพื้นที่ประมาณ 10 - 40% พื้นที่โดยรวมมีลักษณะเป็นดินดำร่วนปนทราย เดิมเป็นไม้เบญจพรรณ พันธุ์ไม้ท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นไม้สัก มะค่า แดง ประดู่ ตะแบก เต็ง รัง มะขามป้อม ฯลฯ และมีไม้ตระกูลไผ่ เป็นไม้พื้นล่าง สัตว์ป่าที่พบส่วนใหญ่เป็นสัตว์ขนาดเล็ก - ขนาดกลาง เช่น หมูป่า ไก่ป่า นก กระแต งู ตุ่น อีเห็น ฯลฯ

ลักษณะภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝน

ลักษณะภูมิอากาศโดยรวมมีลักษณะร้อนชื้น มีฝนตกกระจายทั่วพื้นที่ตลอดฤดูฝน และฝนตกบ้างเล็กน้อยในช่วงฤดูแล้งอื่นๆ ปริมาณน้ำฝนโดยรวมทั้งปี จำนวน 1,019.3 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 34.5 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 23.76 องศาเซลเซียส (ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา ประจำปี 2568 เก็บข้อมูลโดยกรมชลประทาน สถานีหาดไผ่ ต.ผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์)

ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา ปี 2568

เดือน	จำนวน		อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		หมายเหตุ
	วัน	มิลลิเมตร	เฉลี่ยสูงสุด	เฉลี่ยต่ำสุด	
มกราคม	0	-	31.5	18.1	** ปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด
กุมภาพันธ์	0	-	34.3	19.9	ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ 1.10 มิลลิเมตร **
มีนาคม	1	-	37.3	24.9	
เมษายน	1	166.8	35.8	25.2	
พฤษภาคม	6	56.9	38.1	26.9	
มิถุนายน	15	122.1	35.4	26.2	
กรกฎาคม	19	145.7	34.4	25.9	
สิงหาคม	21	156.6	34.5	25.8	
กันยายน	19	189.9	33.7	25.1	

ตุลาคม	22	181.3	33.3	24.8	
พฤศจิกายน	10	-	33.9	23.5	
ธันวาคม	0	-	31.8	18.8	
รวม/เฉลี่ย	117	1,019.3	34.5	23.76	

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

สวนป่าท่าปลา ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน่าน ท้องที่ ตำบลจริม และ ตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรธานี ชุมชนโดยรอบสวนป่าประกอบด้วย 5 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านท่าวังโปรง (หมู่ที่ 2 ต.จริม), ชุมชนบ้านสีเสียด (หมู่ที่ 10 ต.จริม), ชุมชนบ้านจันทาม (หมู่ที่ 11 ต.จริม), ชุมชนบ้านกัวเคียน (หมู่ที่ 12 ต.จริม) และชุมชนบ้านท่าเรือ (หมู่ที่ 9 ต.ท่าปลา) ซึ่งราษฎรโดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่เดิม และมีบางส่วนอพยพมา ในปี พ.ศ. 2513 จากตำบลท่าแฝกพื้นที่อำเภอท่าปลาเดิมที่มีการสร้างเขื่อนสิริกิติ์ เมื่อปี พ.ศ. 2512 ซึ่งบรรพบุรุษมีถิ่นฐานในแคว้นสาละวันเขตประเทศลาว ส่วนใหญ่พูดภาษาท้องถิ่น และแต่ละชุมชนจะออกเสียงสำเนียงไม่เหมือนกัน แล้วแต่พื้นฐานของชุมชนนั้นว่าก่อนอพยพจากการสร้างเขื่อน ได้อาศัยและตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลใด เช่น ถ้าติดกับจังหวัดน่าน สำเนียงก็จะไปทางจังหวัดน่าน จึงเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมประเพณีแล้วแต่วัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคมก่อนอพยพมา และจะอยู่กันแบบครอบครัวรวมขนาดใหญ่ ทั้งนี้จากสภาพพื้นที่ที่มีอย่างจำกัด เนื่องจากเป็นพื้นที่รัฐจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนจากการสร้างเขื่อน และสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบสลับเนินเขาเล็กๆ ดินมีลักษณะปนหินกรวดเล็กๆ ทำให้ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ราษฎรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

2.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน และสถานภาพในการถือครองพื้นที่สวนป่าท่าปลา

แปลงปี (Area_Name)	ตอน (Block)	เนื้อที่ตามทะเบียน	แปลงปลูก (Plot_Name)	ปีปลูก (Plant_Year)	ชนิดไม้ (Species)	ชนิดพันธุ์/สายพันธุ์ (Spec_type)	ระยะปลูก (Spacing)	รายละเอียดการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ไร่)				
								พื้นที่ปลูกสร้าง (Harvesting Area)	พื้นที่รอการพัฒนา Un-Productive Area	พื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่สวนป่า Economic Conservation Area	พื้นที่อื่นๆ (Other Area)	รวมทั้งหมด
2523	1	1,254.00	2555/2523	2555	สัก		4x4	557.54				557.54
					-		-			104.17	37.18	141.35
	2		2556/2523	2556	สัก		4x4	429.87				429.87
					-		-			105.85	9.87	115.72
			รวม						987.41		210.02	47.05
2524	1	1,163.00	2551/2524	2551	สัก		2x8,4x4	514.73				514.73

					-		-			16.09	27.64	43.73
	2		2552/25 24	2552	สีก		4x4	449.02				449.02
					-		-			71.15	23.95	95.10
	3		2553/25 24	2553	สีก		4x4	57.27				57.27
					-		-			2.40		2.40
รวม								1,021.02		89.64	51.59	1,162.25
2525	-	386.00	2552/25 25	2552	สีก		4x4	356.42				356.42
					-		-			7.89		7.89
รวม								356.42		7.89	20.62	385.31
2526	1	950.00	2557/25 26	2557	สีก		4x4	465.34				465.34
					-		-			8.67		8.67
	2		2558/25 26	2558	สีก		4x4	427.59				427.59

					-		-			48.49		48.49
รวม									892.93		57.16	
2527	1	767.22	2559/25 27	2559	สัก		4x4	363.53				363.53
					-		-			46.58	1.36	47.94
	2		2560/25 27	2560	สัก		4x4	327.75				327.75
					-		-			26.68	1.29	27.97
รวม									691.28		73.26	2.65
2528	1	902.43	2561/25 28	2561	สัก		2x4	421.71				421.71
					-		-			16.01	10.65	26.66
	2		2562/25 28	2562	สัก		2x4	435.91				435.91
					-		-			9.77	7.77	17.54
รวม									857.62		25.78	18.42

2531	-	545	2563/25 31	2563	สัก		2x4	528.34				528.34
					-		-				16.11	16.11
รวม								528.34			16.11	544.45
2533	1	945.00	2564/25 33	2564	สัก		4x4	383.84				383.84
					-		-		63.16	11.11	74.27	
	2		2565/25 33	2565	สัก		4x4	398.23				398.23
					-		-		74.81	13.24	83.05	
	รวม								782.07		137.97	24.35
2534	-	496.00	2566/25 34	-	สัก		4x4	371.44				371.44
					-		-		96.52	27.90	124.42	
รวม								371.44		96.52	27.90	495.86
2535	1	853	2535	-	สัก		4x4	245.01				245.01

					-		-			27.58	8.67	36.25
	2		2535	-	สัก		4x4	275.79				275.79
					-		-				9.02	9.02
	3		2535	-	สัก		4x4	240.07				240.07
					-		-			44.07	2.00	46.07
รวม								760.87		71.65	19.69	852.21
2536	1		2536	-	สัก		4x4	412.83				412.83
					-		-			22.02	2.25	24.27
	2	802.73	2536	-	สัก		4x4	353.63				353.63
					-		-			12.86	5.14	18.00
รวม								766.46		34.88	7.39	808.73
2538	-	100.00	2538	-	ประดิษฐ์มะค่าโ ม่ง		4x4			83.99		83.99

					-		-			6.38	3.23	9.61
รวม								-		90.37	3.23	93.60
สำนักงาน	-	-	สำนักงาน	-	-		-			43.87	33.72	77.59
ผลรวม ทั้งหมด		9,164.38						8,015.86		939.01	218.38	9,250.84

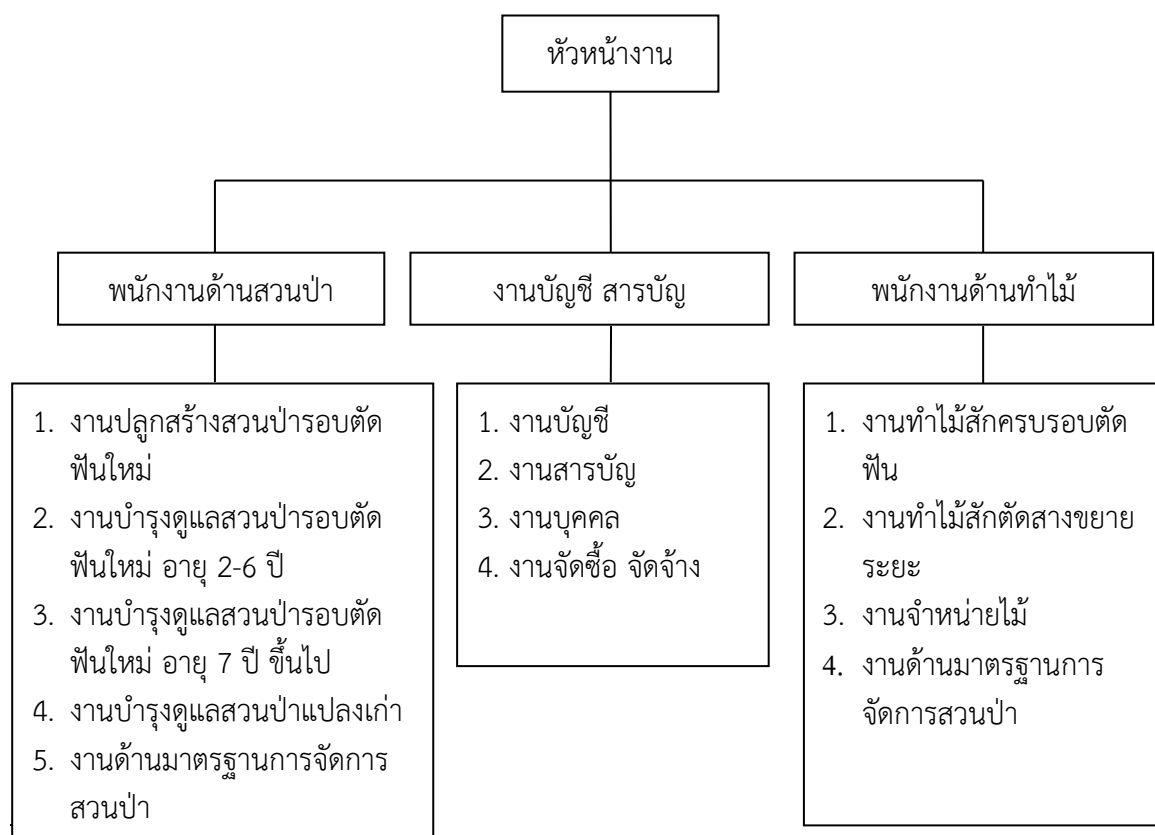

ลำดับที่	สวนป่า/แปลงปี	เอกสารการถือครองพื้นที่	เลขที่/เล่มที่/วันเดือนปีที่ออก	หน่วยงานที่ออกหนังสือ	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	หมายเหตุ หมดอายุวันที่
<u>สวนป่าท่าปลา โครงการที่ 1</u>						
1	- แปลงปี 2536	- หนังสืออนุญาตให้ทำการปลูกสร้างสวนป่าหรือปลูก	- เล่มที่ 232 / ฉบับที่ 1	- กรมป่าไม้	1,000	- 19 พฤษภาคม 2567
2	- แปลงปี 2538	ไม้ยืนต้นภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ป.ส. 31)	- ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2537			
<u>สวนป่าท่าปลา โครงการที่ 2</u>						
3	- แปลงปี 2531	- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ดูแลและบำรุงรักษา ตลอดจนการใช้ประโยชน์สวนป่า ตามบันทึกข้อตกลง			1,000	
4	- แปลงปี 2533	เรื่อง การใช้ประโยชน์สวนป่าที่ปลูกตามเงื่อนไขสัมปทานทำไม้ ระหว่าง กรมป่าไม้ กับ องค์การอุตสาหกรรม			1,000	
5	- แปลงปี 2534	ป่าไม้ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2538			1,000	
6	- แปลงปี 2535				1,000	
<u>สวนป่าท่าปลา โครงการที่ 3</u>						
7	- แปลงปี 2523	- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ดูแลและบำรุงรักษา ตลอดจนการใช้ประโยชน์สวนป่า ตามบันทึกข้อตกลง			2,252	
8	- แปลงปี 2524	เรื่อง การใช้ประโยชน์สวนป่าที่ปลูกตามเงื่อนไขสัมปทานทำไม้ ระหว่าง กรมป่าไม้ กับ องค์การอุตสาหกรรม			1,163	
9	- แปลงปี 2525	ป่าไม้ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2538			386	
10	- แปลงปี 2526				950	
11	- แปลงปี 2527				902	
12	- แปลงปี 2528				980	

2.4 โครงสร้างการบริหารงานสวนป่าท่าปลา

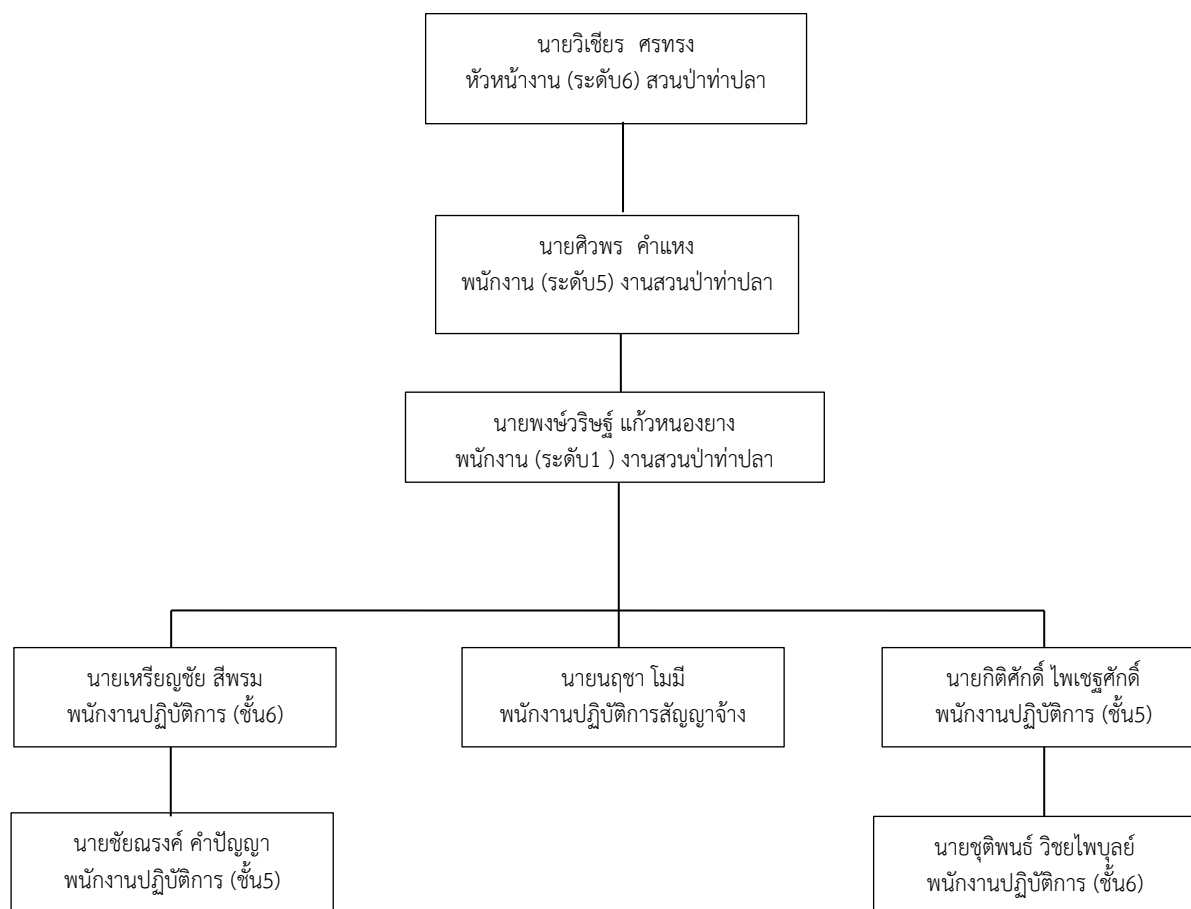
แผนผังโครงสร้างการบริหารงานสวนป่าท่าปลา

ตำแหน่ง \ ระดับ (ชั้น)	๘ - ๙	๗ - ๘	๖ - ๗	๕ - ๖	๔ - ๕	๓ - ๔	๐๒ - ๐๖	-	-	รวม
โครงสร้าง				๑		๓	๖			๑๐
หัวหน้างาน				๑						๑
พนักงาน					๑	๑				๒
พนักงานปฏิบัติการ							๕			๕
พนักงานสัญญาจ้าง										
พนักงานปฏิบัติการสัญญาจ้าง										
พนักงานปฏิบัติการจ้างเหมา										
รวม				๑	๑	๑	๕			๘

2.5 อัตรากำลังสวนป่าท่าปลา

2.6 อุปกรณ์และเครื่องมือ

1. รถยนต์ตรวจการ	2	คัน (ใช้ได้)
2. รถยนต์บรรทุก 6 ล้อ	3	คัน (พอใช้ได้)
3. รถแทรกเตอร์ล้อยาง	3	คัน (พอใช้ได้)
4. คอมพิวเตอร์	6	เครื่อง (พอใช้ได้)
5. รถบรรทุกจอหนั่ง	-	คัน (พอใช้ได้)
6. รถก๊อปไม้	1	คัน (พอใช้ได้)
7. รถสีกัดเตอร์	1	คัน (พอใช้ได้)

2.7 การประเมินองค์กร (SWOT Analysis) และสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์ภายในองค์กร

จุดแข็ง(Strength)

1. มีผลผลิตจากการทำไม้สักจากป่าปลูกอย่างต่อเนื่อง และถูกหลักวิชาการ
2. มีการปลูกเสริมและบำรุงรักษา สวนป่าไม้สักอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน อย่างประณีตและได้ผลที่ดี
3. มีลูกค้าไม้ท่อนจำนวนมาก แข่งขันสูง ตลาดเป็นของสวนป่า
4. มีมวลชนสัมพันธ์กับราษฎร และหน่วยงาน รอบๆสวนป่าที่ดี และรวมทั้งมีกิจกรรมการดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างเหมาะสม
5. มีการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง อาทิ การจัดทำฝายชะลอน้ำ การส่งเสริมความหลากหลายทางชนิดพันธุ์พืช และสัตว์ป่า การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การทำแนวป้องกันรอบนอก แนวป้องกันสองฝั่งลำห้วย เป็นต้น

จุดอ่อน (Weakness)

1. เส้นทางเดินทางเข้าสวนป่าไกลและเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ
2. มีเส้นทางผ่าน เข้า-ออก มากทำให้มีการป้องกันและดูแล ยากรวมทั้งยังปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า
3. ผู้ปฏิบัติงาน ต้องยึดติดกับระบบราชการ ที่ล่าช้า ไม่คล่องตัว อายุมาก
4. ผู้ปฏิบัติงานขาดกำลังใจ แรงจูงใจในการดำเนินงาน
5. พนักงานและคนงานขาดการฝึกฝนและอบรมอย่างต่อเนื่อง
6. เครื่องจักรเครื่องมือเครื่องใช้มีอายุการใช้งานยาวนาน มีสภาพเสื่อมทรุดโทรม สิ้นเปลืองเชื้อเพลิงและการซ่อมแซมสูง

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

โอกาส (Opportunity)

1. รัฐมีนโยบายส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ และคำนึงถึงปัญหาโลกร้อนมากขึ้น
2. ราคาไม้สักท่อนทั้งในประเทศและต่างประเทศมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
3. การเพิ่มมูลค่าไม้ท่อนโดยนำไปแปรรูป หรืออุตสาหกรรมต่อเนื่อง
4. การได้รับการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนทำให้ได้รับการยอมรับในสินค้า
5. ชุมชนรอบสวนป่า มีทัศนคติที่ดีขึ้น ให้ความสนใจ สนับสนุนกิจการของสวนป่า
6. พื้นที่สวนป่ามีขนาดใหญ่ มีหลายสภาพภูมิประเทศ และมีความหลากหลายของพันธุ์พืช ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาการดำเนินธุรกิจด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการทำไม้ และปลูกสร้างสวนป่า

ข้อจำกัด (Threat)

1. กฎระเบียบของกรมป่าไม้อย่างยาก และจำกัดในทางธุรกิจ
2. ภาพลักษณ์การทำงานด้านการทำไม้ การเผา การถางเตรียมพื้นที่สวนกระแส การอนุรักษ์ และปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก และ ประเทศ
3. พื้นที่ขยาย เพื่อปลูกป่าสักเพิ่มเติมไม่มี
4. งบประมาณที่ได้จำกัด เนื่องจากการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ อ.อ.ป.
5. จำนวน เจ้าหน้าที่ตรวจป่า เทียบต่อพื้นที่ดูแล มีน้อย

6. สภาพเศรษฐกิจ และกลุ่มนายทุน พ่อค้าไม้เถื่อนเริ่มหันมาสนใจไม้สักของสวนป่าทำให้กระทบต่อ ค่าใช้จ่ายด้านการป้องกัน และความปลอดภัย
7. ปัญหาโลกร้อน ทำให้ฤดูกาลเปลี่ยนแปลง คำนวณการทำงานยาก

2.8 ผลกระทบด้านสังคม และเศรษฐกิจ ของชุมชนรอบๆสวนป่า

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินพื้นที่สวนป่าและพื้นที่โดยรอบในระยะ 2 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ รองลงมาเป็น สวนป่าปลูกและพื้นที่เกษตรกรรมตามลำดับ โดยพบลักษณะของพื้นที่เกษตรกระจายรอบพื้นที่สวนป่า สวนป่ามีการปักหลักขอบเขตของพื้นที่ชัดเจนและมีการปฏิบัติด้วยหลักการอนุรักษ์ ทำให้สภาพพื้นที่ในบริเวณสวนป่ายังคงสภาพความอุดมสมบูรณ์ ไม่พบการบุกรุกหรือมีผลกระทบต่อสังคมในการครอบครองพื้นที่ทำกินกับชุมชน

น้ำและการใช้น้ำ

สวนป่าและชุมชนโดยรอบพื้นที่สวนป่าใช้น้ำจากประปาหมู่บ้าน ปริมาณน้ำมีไม่เพียงพอกับความต้องการในการใช้น้ำในสวนป่า พบปัญหาในเรื่องการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งซึ่งสถานการณ์ไม่รุนแรงมากนัก สำหรับในเรื่องของคุณภาพ สวนป่าต้นไม้มักจะเป็นตัวที่คอยดูดซับน้ำและชะลอการไหลของน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ดังนั้นการดำเนินงานของสวนป่าจึงไม่มีผลกระทบในทางลบต่อคุณภาพน้ำของชุมชน

สภาพเศรษฐกิจ การจ้างแรงงาน

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การดำเนินงานของสวนป่าจะมีผลต่อการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน แรงงานที่ทำงานกับสวนป่าสามารถมีงานทำที่เป็นประจำ และสามารถนำรายได้จากการทำงาน เป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ งานสวนป่าดำเนินการช่วยเหลือโดยการจ้างเหมาการทำงานในบางกิจกรรม เพื่อให้คนงานสวนป่าได้มีเวลาเหลือในการออกไปหารายได้จากงานอื่นๆเพิ่มเติม อีกส่วนหนึ่ง

ด้านสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย

งานสวนป่าได้ให้สวัสดิการเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน มีการฝึกอบรมทบทวนเป็นประจำทุกปี มีการให้สวัสดิการยา เพื่อการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมทั้งการประกันอุบัติเหตุจากการทำงาน รวมทั้งในระหว่างการทำงานสวนป่าได้มีอุปกรณ์สำหรับความปลอดภัยให้กับคนงานตามลักษณะงานอย่างทั่วถึง

2.9 ข้อตกลงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่สวนป่าโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

(การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น)

1.ข้อตกลงในการใช้ทรัพยากรในเขตสวนป่า

- 1.1 การเก็บหาหน่อไม้ - ให้กำหนดปริมาณในการหาได้ไม่เกินคนละ 100 กิโลกรัม / วัน / คน หรือ คนละ 3 กระสอบฟาง / วัน / คน
- 1.2 การตัดไม้ไผ่บง / ไม้ซาง - ชุมชนจะแบ่งเขตการเก็บหา ไม้ไผ่บง / ไม้ซาง โดยนำไปใช้เฉพาะภายในชุมชน ตามวิถีชีวิตชาวบ้าน ห้ามเก็บหาเพื่อการค้า
- 1.3 ไฟป่า – ห้ามจุดไฟบริเวณงานสวนป่าโดยเด็ดขาด
- 1.4 ไม้พิน - ให้เก็บหาได้ เพื่อใช้ตามวิถีชาวบ้านเท่านั้น
- 1.5 การหาสัตว์ป่า – ห้ามล่าสัตว์ในเขตพื้นที่สวนป่าโดยเด็ดขาด

2.10 กระบวนการมีส่วนร่วม

2.10.1 เทคนิคการเข้าถึงและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมชุมชน

สวนป่าท่าปลา มีพื้นที่ที่ติดกับพื้นที่ของชุมชนดั้งเดิม นับตั้งแต่การก่อตั้งสวนป่า และนานวันจำนวนและขนาดของชุมชน มีอัตราการเพิ่มที่สูงขึ้น ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสวนป่าท่าปลา กับชุมชน ผลกระทบต่างๆที่อาจเกิดจากการดำเนินกิจกรรมของสวนป่าย่อมส่งผลให้เกิดการกระทบส่งถึงประชาชนในพื้นที่รอบๆสวนป่า ดังนั้น เพื่อให้สวนป่าสามารถมีเครื่องมือ ในการเข้าถึงและทราบแนวโน้มของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม จะได้เป็นแนวทางหนึ่ง หรือเป็นกระบวนการหนึ่งในการศึกษา สืบค้น สำรวจ ตรวจสอบสภาพโครงสร้างและหน้าที่ของชุมชนทั้งในเชิงของการรวมกลุ่ม ปฏิสัมพันธ์ ความผูกพัน ความขัดแย้ง รวมทั้งความต้องการของชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข การเมือง วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้นำผลที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วม ผ่านทางเทคนิควิธีการต่างๆมาใช้ในการวางแผนการทำงานของสวนป่าให้ดีขึ้นต่อไป

2.10.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม ตามลักษณะของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านการจัดตั้งประชาชน เช่น การรวมกลุ่มของสหภาพแรงงานสวนป่า การออกมวชนสัมพันธ์ในพื้นที่หมู่บ้าน การรับฟังเรื่องร้องเรียนต่างๆ การแก้ไขข้อขัดแย้ง ข้อพิพาทระหว่างชุมชน บุคคล กับสวนป่า
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านผู้นำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เช่น การประชุมสัญญาในหมู่บ้าน การเข้าร่วมในงานพิธีต่างๆ กับหมู่บ้านและชุมชน
3. การมีส่วนร่วมโดยสวนป่าแจ้งให้ทราบ โดยผ่านการประกาศ ป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ เป็นต้น

2.10.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมมีหลายระดับ คือ

1. เป็นแรงงานสวนป่าท่าปลา
2. เป็นผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. เป็นผู้เข้ามาใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่สวนป่าท่าปลา
4. เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของสวนป่า
5. เป็นผู้ได้รับข่าวสาร จากทางสวนป่า หรือผู้ที่ส่งข่าวสารให้กับงานสวนป่าได้รับทราบ

2.10.4 เครื่องมือวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ของสวนป่าท่าปลา

- การประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA)

1) สวนป่าต้องกระตุ้นให้คนในชุมชนที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมมาร่วมประชุมเพื่อหาปัญหาของชุมชน และช่วยกันกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาซึ่งเป็นโจทย์การศึกษา รวมทั้งเสนอวิธีการศึกษาที่เป็นระบบและขั้นตอน เช่น กระบวนการเก็บข้อมูล กระบวนการจัดประชุมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

2) ในการจัดเวทีการประชุมหรือการระดมความคิดเห็น ใช้เวทีที่ไม่เป็นทางการ โดยมีคณะที่เป็นวิทยากรกระบวนการ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการประชุมของชาวบ้าน เช่น การกำหนดประเด็นการพูดคุย การแสวงหาฉันทามติ การไถ่เถียงข้อพิพาท รวมทั้งการกำหนดกติกาในการทำงาน โดยจะมีการสร้างบรรยากาศของการประชุมที่เป็นกันเอง และมีความเป็นมิตรต่อกัน

3) บทบาทของวิทยากรกระบวนการ ทำความเข้าใจกับชุมชนอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อชุมชน โดยกระตุ้นให้ชุมชนมีความไว้วางใจต่อสวนป่า และมีความเชื่อมั่นในตัวชุมชนว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยชุมชนเอง ฉะนั้นวิทยากรกระบวนการอาจนำเสนอข้อมูลพื้นฐานผ่านการบรรยาย แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การพึ่งพาตนเองของชุมชนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้และแนวคิดเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการทำงานร่วมกันของสวนป่ากับชาวบ้าน

2.10.5 เทคนิควิธีในการเข้าถึงข้อมูลชุมชน

1. การสังเกต (Observation)

เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของชุมชน โดยการใช้ประสาทสัมผัสของผู้สังเกต แล้วผู้สังเกตเป็นฝ่ายบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ อาจบันทึกได้หลายวิธี เช่น การเขียน การอัดเสียงลงในแถบบันทึกเสียง บันทึกเหตุการณ์ไว้ในวีดิทัศน์ วิธีการสังเกตเหมาะสำหรับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลและปรากฏการณ์ต่างๆ อาทิ การสังเกตพฤติกรรมการลักลอบตัดไม้ การเข้ามาเก็บหาของป่า และพฤติกรรมผู้นำชุมชนต่างๆ

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้สัมภาษณ์เป็นฝ่ายซักถามโดยการพูด ผู้ตอบก็ตอบโดยการพูดแล้วผู้สัมภาษณ์เป็นฝ่ายบันทึกคำตอบ หากมีข้อสงสัยหรือคำถามใด คำตอบไม่ชัดเจนก็ถามซ้ำหรือทำความเข้าใจได้ และสามารถทำได้ทันที เป็นการสร้างความมั่นใจให้ทั้งผู้ตอบและผู้ทวิวิจัย การสัมภาษณ์ที่ดีถ้าผู้สัมภาษณ์เป็นผู้มีประสบการณ์ถึงขั้นชำนาญแล้วจะสามารถรวบรวมข้อมูลได้ดีกว่าวิธีอื่น เหตุผลสำคัญประการหนึ่งก็คือคนเรานั้นเต็มใจที่จะพูดมากกว่าเขียน

3. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการรวบรวมข้อมูลเชิงวิเคราะห์วิจัย ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มประชากรที่จะรวบรวมข้อมูลนั้นอยู่ในลักษณะที่กระจัดกระจายกันมากๆ งบประมาณและเวลาค่อนข้างจำกัด ซึ่งประกอบด้วยชุดของคำถามที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยกาเครื่องหมายหรือเขียนตอบ หรือกรณีที่กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือไม่ได้หรืออ่านได้ยาก อาจใช้วิธีสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางและละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-10 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้

การสนทนากลุ่มก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น ใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทศนคติ ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลในชุมชน ใช้ในการกำหนดสมมติฐานใหม่ๆ ใช้ในการกำหนดคำถามต่างๆ ที่ใช้ในแบบสอบถาม หรือใช้ในการค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ เพื่อช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การสร้างความเป็นมิตร

การกำหนดพนักงานมวชนสัมพันธ์ เข้าสู่ชุมชน การกำหนดบทบาทที่เหมาะสมของพนักงานมวชนฯ และการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อชุมชน ได้ถามทุกข์ และเก็บรวบรวมประเด็นปัญหา อาจได้ช่วยเผยแพร่ ทำความเข้าใจกิจกรรมของสวนป่าได้อีกทางหนึ่ง

6. การทำ SWOT Analysis

เป็นการจัดทำแผนกลยุทธ์วิธีหนึ่งซึ่งจะช่วยให้องค์กรทราบถึงสถานภาพขององค์กร อันจะทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ โดยวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง-จุดอ่อน) และสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส-ภัยคุกคาม) ใน 4 ประเด็นคือ

1) จุดแข็ง (Strength-S) หมายถึง องค์กรจะต้องมีการประเมินจุดแข็งของตนเอง เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่งความสำเร็จขององค์กรตนในมิติต่างๆ เช่น สถานภาพทางการเงิน บุคลากร ผลผลิต โดยประเมินค่าเป็นระดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุด อย่างไรก็ตาม จุดแข็งในบางมิติอาจไม่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรก็ได้

2) จุดอ่อน (Weakness-W) หมายถึง องค์กรจะต้องมีการประเมินจุดอ่อนของตน เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่งความล้มเหลวขององค์กรในมิติต่างๆ เช่น เกี่ยวกับการประเมินจุดแข็ง โดยมีการประเมินค่าจากสูงสุดไปหาต่ำสุด อย่างไรก็ตามจุดอ่อนในบางมิติอาจไม่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร

3) โอกาส (Opportunity-O) หมายถึง หรือสิ่งที่องค์กรได้เปรียบคู่แข่ง ทั้งนี้้องค์กรควรพิจารณาโอกาสในมิติของความดึงดูดใจและความน่าจะเป็นประสบความสำเร็จขององค์กร

4) ภัยคุกคาม (Threat-T) หมายถึง อุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาขององค์กร ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อเป้าประสงค์ขององค์กร ทั้งนี้ควรพิจารณาอุปสรรคในมิติของความรุนแรงและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น

7. การทำแผนที่ความคิด (Mind Map)

เป็นวิธีการหรือเทคนิคใหม่ที่สวนป่าจะนำมาพิจารณาประยุกต์ใช้ วิธีการของการเขียนแผนที่ความคิดนั้นสามารถนำไปใช้ได้ทั้งชีวิตส่วนตัวและการทำงานจริง และเห็นว่าถ้านำแนวคิด เทคนิค วิธีการนี้ขยายผลในการศึกษา จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับสวนป่า เริ่มตั้งแต่การวางแผนจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนนั้นจะสามารถพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ศาสตร์และศิลป์ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น สามารถช่วยคิด จำ บันทึก เข้าใจเนื้อหา การนำเสนอข้อมูลและช่วยแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องที่สนุกสนาน มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

3.ระบบนวัตกรรมและระบบการจัดการด้านอื่นๆ

คำบรรยายและหลักงานวนในการจัดการสวนป่า

สวนป่า [Forest Plantation, Industrial Plantation หรือ man-made Forest] หมายถึง ที่ดินอันประกอบด้วยหมู่ไม้ ซึ่งปลูกขึ้นอย่างมีระบบแบบแผนและวัตถุประสงค์แน่นอน ส่วนการปลูกป่าทั่วไป จะตรงกับภาษาอังกฤษว่า Forestation โดยสามารถแยกย่อยออกเป็น Reforestation ซึ่งหมายถึง การปลูกสร้างสวนป่าขึ้นมาใหม่ในที่เดิมที่เคยเป็นป่ามาก่อนและ Afforestation ซึ่งเป็นการปลูกสร้างสวนป่าขึ้นมาใหม่ในพื้นที่ซึ่งในระยะ 50 ปี ที่ผ่านมามีได้เป็นป่ามาก่อน

วนวัฒนวิทยา [Silviculture] มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Silva หมายถึง ป่าหรือต้นไม้ป่า และ Culture ซึ่งหมายถึง วัฒนธรรมหรือวัฒนธรรม คือความเจริญหรือความงอกงาม ดังนั้น วนวัฒนวิทยา จึงหมายถึง วิชาการที่ทำให้เกิดมีป่าไม้ขึ้นและทะนุบำรุงรักษาป่านั้นให้ยั่งยืน ได้ผลผลิตที่สืบเนื่องตลอดไป [Sustained Yield] จึงเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและการปฏิบัติในการควบคุมการสืบพันธุ์ ควบคุมองค์ประกอบและการเจริญเติบโตของต้นไม้ในป่านั้น

การปลูกสร้างสวนป่า คือ การนำพรรณไม้มาปลูกลงในพื้นที่ที่กำหนดให้อย่างมีระบบ แบบแผนและมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน การปลูกสร้างสวนป่าในปีแรกของ อ.อ.ป. ประกอบด้วย

1. การปลูกสร้างสวนป่าแปลงใหม่ หมายถึง การปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่ใหม่ที่ อ.อ.ป. ไม่เคยปลูกมาก่อนโดยมีโครงการใหม่ ดังนั้น จะมีจำนวนพื้นที่แปลงสวนป่าเพิ่มจากโครงการเดิมหรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แปลงขยายใหม่

2. การปลูกรอบใหม่ หมายถึง การปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่แปลงเดิมที่ อ.อ.ป. เคยปลูกสร้างสำหรับรอบตัดฟันใหม่ (อ.อ.ป. กำหนดรอบตัดฟัน [Rotation] ไม้สัก 30 ปี หมายความว่า เมื่อสักอายุ 30 ปี จะตัดไม้ออกในรอบตัดฟัน ในปี 31 ของแปลงนั้น จะเริ่มปลูกใหม่) ดังนั้น พื้นที่แปลงปลูกสร้างสวนป่า ยังคงเท่าเดิมไม่มีการขยายพื้นที่

3. การปรับปรุงพัฒนา (รื้อปลูกใหม่) หมายถึง การปลูกสร้างสวนป่าในแปลงที่ตรวจสอบว่ามีพื้นที่บางกลุ่ม บางส่วน มีเปอร์เซ็นต์รอดตายต่ำ หากทิ้งไว้จะทำให้การใช้ประโยชน์พื้นที่นั้นๆ ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ให้ผลผลิตต่ำ เมื่อพิจารณาตัวปัจจัย เรื่องงบประมาณและความเหมาะสมรวมทั้งความสามารถรื้อปลูกใหม่ได้ โดยไม่มีโครงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่นั้นๆ เป็นอย่างอื่น นอกจากปลูกสร้างสวนป่าจึงดำเนินการปรับปรุงพัฒนา หรือรื้อปลูกใหม่ ดังนั้น พื้นที่เท่าเดิมไม่มีการขยาย คือปลูกในแปลงเดิม แต่อายุต้นไม้ในแปลงปลูกจะไม่เท่ากัน

การดูแลและบำรุงรักษาสวนป่าแปลงเก่า โดยแบ่งเป็น

1. การดูแลและบำรุงรักษาสวนป่า อายุ 2-3 ปี
2. การดูแลและบำรุงรักษาสวนป่า อายุ 4-6 ปี
3. การดูแลและบำรุงรักษาสวนป่า อายุ 7 ปีขึ้นไป

การแยกกลุ่มงานดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากแต่ละกลุ่ม (อายุไม้) ที่ต้องดูแลบำรุงรักษามีขั้นตอนเหมือนกันและค่าใช้จ่ายใช้เท่ากัน ซึ่งหมายความว่ารวมถึง การดูแลและบำรุงรักษาสวนป่าแปลงเก่าของการดำเนินการรื้อปลูกใหม่ ตั้งแต่ปีที่ 2 เป็นต้นไปด้วย

การตัดสวนขยายระยะ [Thinning] ถือเป็นขั้นตอนในระบบวนวัฒนขั้นตอนหนึ่ง ในการดูแลและบำรุงรักษาสวนป่า เพื่อตัดไม้บางต้นบางส่วนออก สำหรับลดการแก่งแย่งกัน ทั้งทางระบบรากและระบบเรือนยอดของต้นไม้ เนื่องจากเมื่อปลูกต้นไม้ไปได้ระยะหนึ่ง ต้นไม้จะมีการพัฒนาตัวเอง โดยจะเจริญเติบโตอย่าง

รวดเร็ว ทั้งในด้านความสูงและเส้นผ่าศูนย์กลาง ทำให้ต้นไม้หยุดการเจริญเติบโต จำเป็นต้องตัดบางส่วนออก เพื่อให้ต้นไม้ที่คงอยู่มีการเจริญเติบโตขึ้นอีก สำหรับนำไปเป็นสินค้าที่มีคุณภาพต่อไป

การทำไม้ [Logging] สำหรับการทำไม้สักสวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ หมายถึง การทำไม้สักออกจากสวนป่า เมื่อต้นไม้ในแปลงมีอายุ 30 ปี ตามวัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่าไม้สักและการทำไม้ในกรณีนี้ เรียกว่า Final cutting

การจำแนกพื้นที่ในแปลงปลูกสร้างสวนป่า

1. Productive Area หมายถึง เขตสวนป่าที่มีสภาพดินเหมาะสมแก่การพัฒนาปลูกป่าเศรษฐกิจ และสามารถให้ผลผลิต (จากการปลูกป่า) ได้ ซึ่งแยกเป็น Logging Area และ Un-Productive Area
2. Logging Area หมายถึง เขตสวนป่าที่ปลูกสร้างสวนป่าที่ให้ผลผลิตไม้จากการปลูกสร้างสวนป่า ที่มีการเจริญเติบโตสม่ำเสมอ ได้ขนาดพอที่จะตัดฟันออกมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีเปอร์เซ็นต์รอดตายสูง
3. Un-Productive Area หมายถึง พื้นที่แปลงปลูกสร้างสวนป่าที่มีการเจริญเติบโตต่ำ เปอร์เซ็นต์รอดตายต่ำ ต้นไม้ขึ้นอยู่กระจัดกระจาย มีไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจน้อยหรือไม่มีต้นไม้ขึ้นอยู่แต่สภาพพื้นที่และคุณภาพดินเหมาะสมที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นสวนป่าเศรษฐกิจได้
4. Non-Productive Area หมายถึง พื้นที่สวนป่าที่มีสภาพดินไม่เหมาะสมต่อการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจ หรือเป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถให้ผลผลิตทางเศรษฐกิจได้ ไม่ว่าจะกรณีใดก็ตาม แยกเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาและพื้นที่อื่นๆ
5. พื้นที่ที่มีปัญหา หมายถึง พื้นที่ที่มีปัญหาการบุกรุกของราษฎร หรือเข้ายึดครอง และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือ หรือพื้นที่ที่มีปัญหาที่ไม่สามารถทำไม้เป็นผลผลิตทางเศรษฐกิจได้ เช่น พื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องสิทธิและการทำประโยชน์ในพื้นที่ ที่ยังไม่มีข้อยุติ
6. พื้นที่อื่นๆ หมายถึง พื้นที่ในกรณีต่างๆ เช่น พื้นที่ที่หน่วยราชการใช้ประโยชน์ แต่ยังไม่กันออกจากเขตสวนป่า เช่น พื้นที่โครงการฯ สำนักงาน บ้านพัก โรงเรียน วัด เป็นต้น หรือเป็นพื้นที่นอกจากที่สวนป่ากันไว้เป็นเขตอนุรักษ์ เช่น แปลงทดลอง ศึกษา วิจัย เป็นต้น หรือพื้นที่ที่มีสภาพดินไม่เหมาะสมต่อการปลูกสร้างสวนป่า แต่ไม่ได้กันเป็นเขตอนุรักษ์ (อาจกันไว้เป็นเขตทำประโยชน์อื่นที่ไม่ใช่เนื้อไม้) หรือพื้นที่ที่ไม่สามารถให้ผลผลิตตอบแทนทางเศรษฐกิจได้ เช่น ทางตรวจการ ,ทางชักลาก ,หนองน้ำ เป็นต้น
7. Conservation Area หมายถึง พื้นที่ที่สวนป่ากันไว้เป็นเขตอนุรักษ์ ตามแนวทางการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน ซึ่งพื้นที่อาจจะอยู่ใน Productive Area หรือ Non-Productive Area ก็ได้

ขั้นตอนการปลูกสร้างสวนป่า (ปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2)

การปลูกสร้างสวนป่า (ปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2) เป็นการปลูกเสริมในแปลงปลูกไม้สักเดิมหลังการตัดในรอบตัดฟันสุดท้าย (Final Cutting) โดยจะทำการปลูกเสริมกับหน่อที่แตกจากตอไม้สักที่ตัดฟัน ในระยะ 4 * 4 เมตร เพื่อให้ได้ปริมาณต้นสัก จำนวน 100 ต้นต่อไร่ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเตรียมพื้นที่

1.1) การสำรวจพื้นที่ การสำรวจพื้นที่ปลูกดำเนินการในระหว่างเดือนพ.ย. - ธ.ค. โดยใช้เครื่องมือ GPS ดำเนินการสำรวจแยกรายละเอียดต่างๆ ในแต่ละหน่วยจัดการ (Management Unit) ซึ่งประกอบด้วย ถนน ลำห้วย พื้นที่ว่างเปล่าใช้ประโยชน์ไม่ได้ พื้นที่ที่สามารถนำมาปลูกได้จริงๆ พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Zone) และพื้นที่ที่มีคุณค่าด้านการอนุรักษ์สูง (High Conservation Value Zone) แล้วจัดทำแผนที่แสดงรายละเอียดต่างๆ หมายปักหลักแนวเขต และจัดทำป้ายประจำในแต่ละหน่วยจัดการ

1.2) การถางและกำจัดวัชพืชเตรียมพื้นที่ การถางวัชพืชเตรียมพื้นที่โดยใช้แรงงานคนหรือเครื่องจักร จะดำเนินการถางราบทั่วพื้นที่ซึ่งการถางตามปกติให้กำจัดวัชพืชและตัดไม้พื้นล่างให้เล็กและไม่ไผ่ลงก่อน แล้วจึงตัดไม้ใหญ่หรือเศษไม้ปลายไม้ที่เหลือจากการทำไม้ทันทมภายหลัง นอกจากนั้นไม่ควรล้มไม้ให้เหลือตอสูง เพราะจะกีดขวางการปฏิบัติงานขั้นตอนอื่นๆ เช่น การกำจัดวัชพืช เป็นต้น พร้อมทั้งทำแนวแบ่งบล็อกพื้นที่ให้มีขนาดย่อย ประมาณ 10-20 ไร่ เพื่อง่ายต่อการควบคุมในเผาทำลายวัชพืช และป้องกันการลุกลามเป็นพื้นที่กว้าง ลดปัญหาเรื่องหมอกควัน ทั้งนี้การถางเตรียมพื้นที่ให้คงเหลือไม้อนุรักษ์ต่างๆ (Eternity Trees) ทั้งที่เป็นไม้สัก (แม่ไม้) และไม้กระยาเลยอื่นๆ ไว้ในพื้นที่หน่วยจัดการ ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- ไม้ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Endangered Tree)
- ไม้ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ (Vulnerable Tree)
- ไม้หายาก (Rare Tree)
- ไม้ที่ถูกคุกคาม (Threatening Tree)
- ไม้ผลไม้ (Fruit Tree)
- ไม้ขนาดใหญ่ และไม้อายุมาก

1.3) การป้องกันไฟ โดยการจัดเวรยามเฝ้าระวัง แจ้งเหตุ และชุดปฏิบัติการระงับดับไฟตลอดจนการดำเนินการอื่นๆ เพื่อป้องกันมิให้ไฟไหม้ซากเศษวัชพืชและต้นไม้ที่ล้มในการถางป่า เพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าก่อนกำหนด การเก็บริบกกำจัดสิ่งขีดขวางหากเกิดไฟไหม้ก่อนกำหนดจะทำให้การปฏิบัติงานขั้นตอนต่อไปเป็นไปด้วยความยากลำบากไม่เป็นผลดี และมีค่าใช้จ่ายในการทำงานมากขึ้น

1.4) การเก็บริบกกำจัดสิ่งขีดขวาง นอกจากถางล้มไม้ให้มีตอต่ำแล้ว การเก็บริบกกำจัดสิ่งขีดขวางเป็นขั้นตอนหนึ่งในการเตรียมพื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจ หากเตรียมพื้นที่ไม่ดี มีตอ และซากท่อนไม้ หรือสิ่งขีดขวางอื่นๆในพื้นที่ จะทำให้การเข้าไปดำเนินการทางวนวัฒนวิทยาขั้นตอนอื่นๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง

ในการเก็บริบกกำจัดสิ่งขีดขวางนั้น โดยการเก็บริบเศษไม้ กิ่งไม้ ปลายไม้ และตอไม้ ก่อไฟที่ไม่ต้องการและเห็นว่าเป็นอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่า โดยการเก็บริมสุมกองเป็นกองเล็กๆ ระหว่างแนวตอไม้สักเดิม และสุมเผาในเวลาตอนเย็น ในขณะที่ลมสงบ เวลาลมพัดไม่ควรจัดทำกรเผา เพราะไฟอาจลุกลาม

ออกไปทำอันตรายบริเวณข้างเคียงเสียหายได้ พร้อมทั้งเตรียมการป้องกันโดยมีแผนความปลอดภัยในการทำงาน และเตรียมแผนเผชิญเหตุไว้รองรับด้วย นอกจากนั้นหากพื้นที่ดำเนินการอยู่ข้างเคียงกับพื้นที่ของราษฎร ควรแจ้งกำหนดการขออนุญาตให้ราษฎรตลอดจนผู้ใหญ่บ้านและกำนันทราบล่วงหน้า เพื่อขอความร่วมมือในการระมัดระวังป้องกันทรัพย์สินมิให้เกิดความเสียหาย

1.5) การซ่อมแซมทางตรวจการ การซ่อมแซมทางตรวจการหรือถนนป่าไม้เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการ เพราะจะช่วยอำนวยความสะดวกต่อการจัดการสวนป่า ในการใช้เป็นเส้นทางเข้าไปดำเนินการปลูก ดูแล และบำรุงสวนป่า ตลอดจนการขนส่งในกิจการต่างๆ ของสวน เช่น ขนส่งกล้าไม้ รับส่งคนงานเข้าปฏิบัติงาน ในขณะเดียวกันก็ใช้เป็นทางตรวจการ เพื่อดูแลป้องกันการลักลอบตัดไม้ หรือใช้เป็นแนวกันไฟ ดังนั้น ควรสร้างซ่อมแซมหรือจัดให้มีถนน โดยให้มีสภาพลักษณะที่สามารถใช้งานได้ทุกฤดูกาล เพราะขั้นตอนการปลูกดูแลบำรุงรักษา มีกิจกรรมทุกฤดูกาล ตลอดจนการสร้างทางบริเวณข้ามลำห้วยหากลำห้วยมีความกว้างมากไม่สูงจนมีระดับน้ำที่รถยนต์จะสามารถข้ามได้ ให้จัดการทอห้วยให้มีพื้นที่แข็งแรง โดยอาจจะใช้ก้อนหิน ท่อนไม้ เรียงอัดแน่น ให้รถยนต์ข้ามได้ ไม่ควรใช้ท่อระบายน้ำ เพราะน้ำป่าแรง และหากมีเศษกิ่งไม้ไปปิดขวางทางปากท่อ และทางระบายน้ำ อาจจะทำให้บริเวณนั้นชำรุดเสียหายได้ หรือ ด้วยวิธีการอื่นๆ ตามหลักวิชาการ การสร้างถนนป่าไม้ แลงบประมาณ

1.6) การทำฝายชะลอการไหลของน้ำ (Check dam) โดยการนำเศษท่อนไม้ ก้อนหินมาเรียงกันทางไหลของบริเวณลำห้วย ในแปลงปลูกสร้างสวนป่า และกันแต่ละจุดเป็นชั้นๆ เพื่อชะลอการไหลของน้ำ และเก็บกักน้ำไว้ในแปลง สำหรับสร้างความชุ่มชื้นให้กับบริเวณ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโต นอกจากนั้นยังช่วยดักกักตะกอนไม่ให้ไหลลงสู่แม่น้ำลำธาร ทั้งยังช่วยให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนใช้เป็นแนวป้องกันการลุกลามของไฟ และใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับสัตว์ป่า และคนงานที่เข้าไปดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ในแปลงสวนป่า

2. การเตรียมการปลูก

2.1) ระยะปลูก [Spacing] การกำหนดระยะปลูก ซึ่งอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การใช้พื้นที่ปลูกพืชเกษตรควบลักษณะทางวนวัฒนวิทยาของพันธุ์ไม้ ความหนาแน่นของวัชพืชที่จะขึ้นมาแข่งแย่งกับกล้าไม้ ระยะปลูกไม้สักที่คณะกรรมการจัดทำโครงการปลูกและใช้ประโยชน์ไม้สักสวนป่า ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมแล้วเห็นควรปลูกไม้สัก ในระยะ 4x4 เมตร เพราะต้นไม้แต่ละต้นมีเนื้อที่สำหรับการเจริญเติบโตได้เท่าๆกัน การปราบวัชพืชในระยะแรกๆ และการปลูกพืชเกษตรควบระหว่างแถวก็ทำได้สะดวก สามารถนำเครื่องจักรกลเข้าไปทำงานได้สะดวก สะดวกต่อการตัดสาขายาระยะและการสำรวจแจงนับไม้ตามระบบ FIS

2.2) การเตรียมหลัก ขนาดของหลัก [Stake] ที่ใช้ปักหลักหมายปลูก ซึ่งอาจจะทำด้วยไม้ไผ่ หรือไม้อื่นๆ ที่ขนาดเหมาะสม หรือวัสดุอย่างอื่นที่มีความทนทาน ถ้าเป็นหลักกลมควรจะมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 ซม. ถ้าเป็นไม้เหลี่ยมหรือหลักผ่าควรมีขนาด 1x2 ซม. ยาวประมาณ 1 เมตร

2.3) การปักหลักหมายปลูก [Staking] มีประโยชน์อยู่มาก เช่น ระยะปลูกเป็นระเบียบ สะดวกต่อการปลูกและปลูกซ่อม รู้ว่าตำแหน่งของต้นไม้ที่ปลูกได้ดี ช่วยเป็นหลักสำหรับผูกยึดต้นไม้ ในกรณีพื้นที่ลมแรงป้องกันยอดกล้าไม้ล้มหัก

การวางแผนหลัก ซึ่งอยู่กับพื้นที่โดยวางแผนตามทิศทางของตะวัน (ปัจจัยแสงในการเจริญเติบโต) และตามความยาวของพื้นที่ หรือตามสันเขา หรือลำห้วยที่มีขนาดใหญ่ หรือทางตรวจการ ที่มีความยาวที่สุดในแปลง (เพื่อความสวยงาม) แต่ทั้งนี้โดยทั่วไปการปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2 จะดำเนินการปลูก ร่วมกับการเลี้ยงหน่อจากตอเดิม ดังนั้น การปักหลักหมายปลูกจะปักระหว่างกลางแถวเดิมและวางแผนหลักตามแนวแถวเดิมของตอที่เลี้ยงหน่อ

3. การเตรียมกล้าไม้

การปลูกสร้างสวนป่าไม้สักของ อ.อ.ป. ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ทางภาคเหนือและมีศูนย์ผลิตกล้า ไม้สักสำหรับผลิตกล้าและเหง้าไม้สักไว้รองรับการปลูกสร้างสวนป่าไม้สักอยู่แล้ว เพียงแต่สวนป่าต่างๆ จำง ความต้องการใช้กล้า/เหง้า ในแต่ละปี ตามแผนการปลูกสร้างสวนป่า ให้ทางศูนย์ผลิตทราบเพื่อเตรียมผลิต กล้า/เหง้าสัก รองรับ

สำหรับการปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก ของ อ.อ.ป. กล้าไม้ที่นิยมนำไปปลูกมีด้วยกัน 2 ประเภท คือ

1. เหง้าสัก คือส่วนของรากแก้วของต้นกล้าสัก โดยการเตรียมจากการเพาะเมล็ดในแปลง เพาะให้มีอายุประมาณ 1 ปี แล้วถอนต้นกล้ามาตัดแต่งเหง้า ด้วยการใช้มีดตัดเอาส่วนของลำต้นเหนือคอราก ออก เหลือตาติดอยู่ ประมาณ 2-3 คู่ หรือตัดเหนือคอรากประมาณ 3-5 ซม. ส่วนรากฝอยทำการตัดออกให้หมด เหลือส่วนของรากแก้ว ประมาณ 15-20 ซม. ก็จะได้เหง้าพร้อมที่จะนำไปปลูก

2. กล้าสักชำถุง เหง้าสักที่เบิกจ่ายจากศูนย์ผลิตมาดำเนินการปลูกไม่ทันหรือเหลือจากการ ปลูกด้วยเหง้า สามารถนำเหง้ามาปักชำเป็นกล้าถุง เตรียมสำหรับปลูกหรือปลูกซ่อมได้ โดยมีข้อควรคำนึงใน การเตรียมกล้า ดังนี้

- ควรคัดเลือกใช้เหง้าขนาดกลาง
- ใช้ถุงดำ ขนาด 2.5" x 8"
- ใช้อัตราส่วนผสมของดิน : แกลบเผา : ปุ๋ยคอกในอัตราส่วน 4-6 : 1 : 1
- กรอกดินใส่ถุงให้แน่น
- เรียงถุงให้มีระยะห่างระหว่างกลุ่มแถวละประมาณ 70 ซม. เพื่อความสะดวกในการทำงาน
- วางแนวตาข่ายพรางแสงในทิศ เหนือ-ใต้และล้อมเรือนเพาะชำ เพื่อป้องกันสัตว์เลื้อย
- ใช้ตาข่ายพรางแสงชนิด 50 เปอร์เซนต์เพื่อไม่ให้กล้าไม้โตเร็วจนเกินไป
- การชำเหง้าไม้สักลงในถุง โดยเริ่มรับเหง้าไม้สัก จากศูนย์ผลิตฯ ประมาณกลางเดือน มี.ค. รดน้ำให้ชุ่มทั้งไว้ก่อน 1 คืน การชำเหง้าให้ใช้ไม้แหลมที่มนำและชำให้ส่วนของเหง้าอยู่ใต้ผิวดินทั้งหมดใน ระยะแรกให้รดน้ำทุกวันหรือตามความเหมาะสมไม่ให้แฉะเกินไป ภายหลังจากการเริ่มเปิดตาข่ายพรางแสง แล้ว ให้รดน้ำวันเว้นวัน

- การดูแลกล้าไม้สัก ควรรดน้ำผสมยาฆ่าเชื้อรา ทุก 10 วัน และรดน้ำผสมปุ๋ยยูเรีย ทุก 10 วัน (น้ำ 20 ลิตร/ปุ๋ย 1 ช้อนโต๊ะ) การเรียงถุงให้เรียงถุงให้ชิดในตอนแรกเมื่อกกล้าไม้แตกใบคู่ที่ 2 ก็ให้ขยาย ระยะห่างระหว่างแถวและเมื่อแตกใบคู่ที่ 3 จนโตเต็มที่ ก็ให้ตัดใบให้เหลือ 1/2 ของใบ

4. การปลูกและการปลูกซ่อม

4.1) การปลูก

การปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจไม้สักของ อ.อ.ป. นิยมปลูกด้วยกัน 2 วิธี คือ

1. การปลูกด้วยเหง้า ใช้ชะแลงกระแทกตรงๆ ลงไปในดินให้ลึกเท่ากับความยาวของเหง้าหรือลึกกว่าเล็กน้อย หย่อนเหง้าลงในรูให้มิดดิน แล้วใช้ชะแลงกระแทกดินอัดรอบๆ ข้างให้ดินแน่นกระชับเหง้าไม่ให้มีช่องว่าง เพราะเวลาฝนตกจะทำให้น้ำซังเหง้าสักระเน่าได้ และจะทำให้เหง้าสัมผัสกับผิวดินทำให้น้ำในดินมาหล่อเลี้ยงเหง้าให้เจริญเติบโตได้ และสิ่งที่ควรคำนึงในการปลูกด้วยเหง้า ดังนี้

- ไม่ควรใช้วิธีเหมา แต่ควรปลูกเป็นรายวัน และต้องควบคุมอย่างใกล้ชิด
- ควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน เมื่อฝนตกประมาณ 1-2 ครั้งแล้ว
- ก่อนปลูกจะต้องมีการหาวิธีการปลูกที่ถูกต้องให้กับคนงาน โดยเฉพาะการสังเกตเหง้าด้วยไหนเป็นส่วนของลำต้น ด้านไหนเป็นส่วนของราก ซึ่งต้องเอาด้านรากลงดิน จนเกิดความชำนาญ
- การปลูกให้ปลูกด้านใดด้านหนึ่งของหลักหมายปลูก เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสะดวกในการตรวจสอบผลการปลูก การปลูกซ่อม และตายวัชพืช โดยปลูกห่างจากหลักประมาณ 15 ซม.

2. การปลูกด้วยกล้าสักชำถุง ใช้ได้ดีทั้งการปลูกและการปลูกซ่อมที่หวังผลอย่างจริงจัง เหมาะสำหรับการปลูกในพื้นที่ขนาดเล็กหรือมีการขนส่งกล้าไม้เข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก และใช้ในการปลูกซ่อมในช่วงเวลาที่พ้นฤดูการปลูกด้วยเหง้าแล้ว และสิ่งที่ควรคำนึงในการปลูกด้วยกล้า ดังนี้

- กล้าที่ปลูกควรมีขนาดความสูงประมาณไม่ต่ำกว่า 30 เซนติเมตร และควรทำให้แก่ [Hardeniry] ไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนปลูก

- ขุดหลุมปลูกให้มีขนาด ความกว้าง x ความยาว x ความลึก ด้านละเท่าๆ กัน ประมาณ 30 -50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยดินบน [Top Soil] และอินทรีย์ชีวภาพเพื่อปรับปรุงโครงสร้างดินพร้อมปุ๋ยอาจใช้แร่ธาตุผสม เช่น Doromite , Diatomite , Phosphate เป็นต้น

- ใช้มีดกีดถุง หรือใช้มีดฉีกตรงรอยพับของถุงไม่ให้ดินในถุงแตก แล้ววางกล้างลงบนดินให้ผิวด้านบนของกล้าต่ำกว่าระดับผิวดินปากหลุมประมาณ 1 นิ้ว

- ใช้มือกลบดินและกดดินบริเวณรอบต้นไม้ในถุงให้แน่น (อย่ากดบริเวณที่เป็นดินในถุงเดิม เพราะจะทำให้ดินในถุงแตก ระบบรากเสียหาย กล้าอาจตายได้) ถ้าพื้นที่เป็นที่ราบให้กลบดินเสมอยังผิวดิน ถ้าพื้นที่เป็นเนินเขาให้กลบดินต่ำกว่าผิวดินเล็กน้อย เพื่อให้เป็นที่รองรับน้ำฝนได้ด้วย

4.2) การปลูกซ่อม เป็นการปลูกเพื่อซ่อมต้นที่ตายหลังจากปลูกครั้งแรก ควรดำเนินการก่อนถึงกลางฤดูฝน และควรปลูกซ่อมให้เสร็จในปีแรก เพื่อให้ต้นสักมีความเจริญเติบโตได้ทันกัน โดยพิจารณาเลือกวิธีการปลูก ตามความเหมาะสม ดังนี้

1. การปลูกซ่อมด้วยเหง้า ควรดำเนินการหลังจากการปลูกในครั้งแรกไปแล้วประมาณ 1 เดือน ภายหลังการถางวัชพืช ครั้งที่ 1 ซึ่งเหง้าสักสามารถเจริญเติบโต มีความสูงได้ทันกัน และต้องมีเหง้าสักเตรียมพร้อม

2. การปลูกซ่อมด้วยกล้า หากสำรวจตรวจสอบการปลูกแล้วยังมีเปอร์เซ็นต์การรอดตายต่ำ และกล้าสักที่ปลูกในครั้งแรกมีความสูงมาก หากปลูกซ่อมด้วยเหง้า อาจจะสูงไม่ทันกันกับรุ่นแรก หรือการปลูกซ่อมด้วยเหง้าในครั้งที่ 1 ยังมีเปอร์เซ็นต์การรอดตายต่ำ ควรปลูกซ่อมครั้งที่ 2 ด้วยกล้าสักชำถุง โดยให้ดำเนินการแล้วเสร็จในเดือน กรกฎาคม ก่อนหมดฤดูฝน

5. การดูแลบำรุงรักษา

5.1) การกำจัดวัชพืช [Weeding] การแผ้วถางกำจัดวัชพืชนั้น จะต้องทำบ่อยหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการเตรียมพื้นที่ สภาพของท้องที่ และชนิดพันธุ์ไม้ที่ปลูกเป็นสำคัญ ยิ่งพื้นที่มีดินอุดมสมบูรณ์ ชุ่มชื้นดี วัชพืชก็มักจะขึ้นเร็ว การแผ้วถางก็ต้องทำบ่อย การแผ้วถางวัชพืชจึงต้องพิจารณาปัจจัยหลายๆ อย่าง ประกอบกันเพื่อจุดประสงค์ที่สำคัญคือ ให้กล้าไม้ตั้งตัวได้และเจริญเติบโตรวดเร็วในระยะแรก

สำหรับการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจไม้สักของ อ.อ.ป. ในปีแรก กำหนดให้มีการกำจัดวัชพืชจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

1. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 1 ควรดำเนินการหลังการปลูกไปแล้วประมาณ 1 เดือน
2. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 2 ควรดำเนินการหลังปลูกซ่อมและใส่ปุ๋ยไปแล้ว 1 เดือน ทำการแผ้วถาง แบบถางทั่วพื้นที่ [Blanket Weeding] เพื่อเปิดแสงให้หัวเมื่อต้นสักโตพอสมควร และป้องกันโรคแมลง พร้อมทั้งตัดแต่งหน่อที่ขึ้นมากกว่า 1 หน่อ ออกด้วย
3. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 3 ควรดำเนินการหลัง หรือพร้อมกับการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 โดยการถางทั่วพื้นที่
4. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 4 ควรดำเนินการในช่วงฤดูแล้งประมาณเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม ให้ถางแบบกองกลาง โดยถางวัชพืชบริเวณช่องว่างระหว่างแถวให้เตียนแบบถางทั่วพื้นที่ แล้วถางวัชพืชออกจากต้นสักมารวมกองทับไว้ตรงกลางบริเวณช่องว่างระหว่างแถว สำหรับรวมกองเป็นแถว ตามแนวลาดเขา หรือแนวตั้งฉากกับทางตรวจการเพื่อสะดวกและง่ายต่อการควบคุม การย่อยสลาย การจะไฟชิงเผา หรืออื่นๆ

5.2) การใส่ปุ๋ย สำหรับการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจไม้สักของ อ.อ.ป. ได้กำหนดให้ดำเนินการใส่ปุ๋ยในปีแรกของการปลูกจำนวน 2 ครั้ง คือ

1. การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 เพื่อเร่งการเจริญเติบโตให้ต้นสักโตพ้นจากวัชพืชโดยเร็ว โดยการใส่ปุ๋ยโรยรอบๆ ต้น บริเวณรัศมีปลายใบตกหรือห่างจากโคนต้นไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร และควรดำเนินการหลังจากการกำจัดวัชพืชครั้งที่ 1 แล้ว
2. การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 ดำเนินการหลังจากกำจัดวัชพืชครั้งที่ 2 แล้ว และอยู่ในช่วงฤดูการเจริญเติบโต (ช่วงฤดูฝน)

5.3) การป้องกันไฟ ไฟป่าในฤดูแล้ง อาจทำความเสียหายกับต้นสักในสวนป่าได้ ในการปลูกปีแรกต้นสักยังเจริญเติบโต มีความสูงยังไม่พ้นอันตรายจากไฟ ดังนั้นควรป้องกันไฟอย่างจริงจัง เนื่องจากไฟป่าอาจทำความเสียหายต่อยอดสัก ทำให้เซลล์บริเวณส่วนยอดตาย ต้นสักชะงักการเจริญเติบโต และแตกกิ่งก้านสาขามาก ทำให้รูปทรงลำต้นไม่สวยงาม ทั้งยังเกิดแผลและทำให้เชื้อโรคและแมลงเข้าทำลาย รุกถามเข้าไปในลำต้น เมื่อต้นเจริญเติบโตขึ้นภายในลำต้นอาจเกิด รู โพรง ที่เรียกว่า อาการใส่ฟัก

5.4) การสำรวจความเจริญเติบโตและนับเปอร์เซ็นต์รอดตาย เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการสวนป่า เช่น เตรียมการปลูกซ่อม การเร่งการเจริญเติบโต เป็นต้น

ขั้นตอนการดูแล บำรุงรักษา สวนป่าแปลงเก่า

สวนป่าแปลงเก่า หมายถึง แปลงปลูกสร้างสวนป่าที่มีอายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป โดยนับจากการปลูกปีแรกของแปลงปลูกขยายใหม่ แปลงปลูกรอบใหม่ (ปลูกเสริม) และการปรับปรุงพัฒนา (รื้อปลูกใหม่) โดยแยกการดูแล บำรุงรักษา ตามช่วงอายุ ดังนี้

1) การดูแลรักษาสวนป่า อายุ 2-3 ปี

1.1) การกำจัดวัชพืช (Weeding)

1. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 1 โดยวิธีถางทั่วพื้นที่และดายวงกลมรัศมีประมาณ 70-100 ซม. เพื่อสะดวกในการปลูกซ่อม ใส่ปุ๋ย และแต่งต้น พร้อมกับดำเนินการเกลათและแต่งหน่อ (Coppice) กับตอสักที่เลียงหน่อหรือต้นสักที่ถูกไฟลวกยอดแห้งตาย ลำต้นคดงอและลักษณะทราม โดยการตัดต้นเดิมทิ้งเพื่อให้แตกต้นใหม่ ให้ดำเนินการตัดชิดดินเป็นปากฉลาก มิให้เปลือกฉีกขาด เพื่อป้องกันน้ำขัง ซึ่งเป็นเหตุให้บาดแผลเน่า เชื้อโรคเข้าทำลาย สำหรับการแต่งหน่อ ควรเหลือไว้เพียง 1 หน่อ และควรเลือกหน่อที่มีลักษณะดี ต้นตรง เกิดจากใต้ดิน เพื่อป้องกันการฉีกแตกของหน่อ

2. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 2 โดยการถางทั่วพื้นที่และควรดำเนินการแต่งกิ่งต้นไปพร้อมกันด้วย

3. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 3 เป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันไฟ โดยใช้วิธีถางแบบกองกลาง

1.2) การใส่ปุ๋ย

1. การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 ดำเนินการหลังจากดายวงกลมไปแล้ว (กำจัดวัชพืชครั้งที่ 1) โดยใช้ปุ๋ยโรยรอบโคนต้น บริเวณใบตก

2. การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 ดำเนินการหลังจากกำจัดวัชพืชครั้งที่ 2 แล้ว

1.3) การปลูกซ่อม ดำเนินการหลังจากกำจัดวัชพืชครั้งที่ 1 (ดายวงกลม) แล้ว โดยใช้เหง้าได้ขนาด หรือกล้าสักชำสูงขนาดใหญ่ เพื่อให้การเจริญเติบโตรวดเร็วทันกับต้นข้างเคียงและดำเนินการเฉพาะแปลงที่มีอายุ 2 ปี พร้อมทั้งให้อยู่ในดุลยพินิจของสวนป่าแต่ละแห่งว่าจะดำเนินการอย่างไร หากเปอร์เซ็นต์รอดตายต่ำและไม่สามารถดำเนินการปลูกซ่อมในปีแรกได้ เพื่อให้มีต้นไม้เต็มพื้นที่ และเจริญเติบโตทดแทนกัน

1.4) การป้องกันไฟ ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับสวนป่าที่ปลูกในปีแรก

1.5) การซ่อมแซมทางตรวจการ ควรซ่อมแซมทางตรวจการทุกเส้นทางให้ใช้ได้ทุกฤดูกาล โดยเฉพาะเส้นทางสายหลักของทุกแปลง เนื่องจากกิจกรรมในการดูแล บำรุงรักษาสวนป่า มีช่วงระยะเวลาดำเนินการทุกฤดูกาล

2) การดูแลบำรุงรักษาสวนป่า อายุ 4-6 ปี

2.1) การกำจัดวัชพืช (Weeding)

1. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 1 จะทำการแผ้วถางกำจัดวัชพืชวิธีไหนให้พิจารณาสภาพพื้นที่

เช่น หากวัชพืชไม่หนาแน่นและสูงมาก ให้ทำการแผ้วถางวงกลมรัศมี 100-120 ซม. และหากมีวัชพืชหนาแน่นและสูงมาก ให้ดำเนินการแผ้วถางแบบเตียนทั่วพื้นที่พร้อม ทั้งแต่งต้นไปด้วย

2. การกำจัดวัชพืชครั้งที่ 2 เป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันไฟ โดยวิธีถางแบบกองกลาง

2.2) การลิดตกแต่งกิ่ง (Pruning) เป็นการช่วยให้ต้นไม้มีรูปทรงดี มีลำต้นเปลาตรงและยาวไม่มีกิ่งด้านข้างขนาดใหญ่ และตำหนิอันเกิดจากปุ่มหรือตา (Knot) ที่เกิดจากกิ่งที่เจริญเติบโตออกมาจากลำต้นซึ่งไม่เป็นที่พึงประสงค์ในการใช้ประโยชน์เนื้อไม้ การลิดกิ่ง ควรจะได้พิจารณาถึงเรือนยอดที่ยังเหลืออยู่ ว่าจะมีปริมาณใบไม้พอเพียง ในการปรุงอาหารมาเลี้ยงลำต้นให้เจริญเติบโตตามปกติหรือไม่ ถ้าลิดกิ่งออกมากเกินไป แทนที่จะเป็นผลดีกลับจะทำให้ต้นไม้เติบโตช้า ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการปลูกป่าเศรษฐกิจ

การศึกษาอัตราส่วน ของเรือนยอดต่อความสูงทั้งหมดของต้นไม้ หรือ Live crown Ratio ว่าไม้ชนิดใดควรมีอัตราส่วนเท่าใด จึงจะไม่ทำให้การเจริญเติบโตลดลง จะช่วยในการลิดกิ่งได้ดี ต้นไม้บางชนิดมีการลิดกิ่งเองตามธรรมชาติ บางชนิดไม่ลิดกิ่งเอง ต้องช่วยตัดกิ่งออก การลิดกิ่งมักจะทำเมื่อต้นไม้ยังเล็กอยู่ เพื่อให้ผลที่เกิดจากรอยลิดกิ่งไม่เป็นตำหนิในเนื้อไม้ แต่ถ้าไม้ชนิดไหนโตเร็ว อาจจะลิดกิ่งเร็วขึ้น

การลิดกิ่งต้นสักควรใช้เลื่อย เพื่อการลิดกิ่งโดยเฉพาะ ตัดกิ่งให้เสมอกับผิวของลำต้น แล้วใช้ปูน (กินหมาก) ป้ายรอยที่ตัดเพื่อป้องกันเชื้อราเข้าทำลาย

2.3) การใส่ปุ๋ย ดำเนินการหลังจากตายวัชพืชครั้งที่ 1 ไปแล้ว โดยดำเนินการเพียงครั้งเดียว สำหรับการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 ให้อยู่ในดุลยพินิจของสวนป่าแต่ละแห่งว่าจะดำเนินการหรือไม่เพียงใด หากต้นสักที่ปลูกมีการเจริญเติบโตช้า หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.4) การป้องกันไฟ ให้ดำเนินการเช่นเดียวกันกับการดูแล บำรุงรักษาสวนป่าแปลงปลูกปีแรก

2.5) การซ่อมทางตรวจการ เพื่อให้คนงานเข้าไปปฏิบัติงานได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ สะดวกต่อการคมนาคมโดยการดำเนินการเช่นเดียวกับการซ่อมทางตรวจการสวนป่าอายุ 2-3 ปี

3) การดูแลบำรุงรักษาสวนป่าอายุ 7 ปีขึ้นไป

3.1) การทำความสะอาดสวน (Cleaning) จะมีความจำเป็นหรือไม่เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับทำการแผ้วถางกำจัดวัชพืช (Weeding) เพราะกิจกรรมทั้งสองนี้บางทีก็ปฏิบัติรวมๆ กันไป ในกรณีที่มีการปลูกพืชควบจะช่วยในการทำความสะอาดสวนป่าไปพร้อมๆ กับการดูแลรักษาพืชควบด้วย เมื่อการปลูกสร้างสวนป่าสักอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป เรือนยอดของต้นสักที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างดีจะเริ่มเบียดชิดกัน และปกคลุมวัชพืชได้เกือบสมบูรณ์ กิจกรรมในการบำรุงรักษาจะลดน้อยลง แต่เมื่อถึงไฉไลหลายปี สวนป่าบางแห่งจะถูกรบกวนจากต้นไม้อื่นที่ไม่ต้องการรวมทั้งไม้ไผ่และเถาวัลย์ ซึ่งจะเบียดบังต้นสักและพันรัดลำต้นจนทำให้ไม่เจริญเติบโตและรูปทรงเสียหาย ดังนั้นจึงต้องทำความสะอาดเป็นระยะๆ โดยอยู่ในดุลยพินิจของสวนป่าแต่ละแห่งว่าจะดำเนินการในปีใด หรือช่วงไหน ซึ่งควรดำเนินการในช่วงต้นฤดูฝนเพื่อให้เศษซากวัชพืชที่เกิดจากการแผ้วถางทำความสะอาดสวนผุสลายก่อนถึงฤดูแล้ง หากไม่เช่นนั้นอาจจะเป็นเหตุในการเพิ่มปริมาณเชื้อไฟได้

3.2) การลิดตกแต่งกิ่ง (Pruning) เป็นการตัดแต่งกิ่งที่อยู่ช่วงล่างของลำต้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพของลำต้นส่วนที่จะเป็นท่อนซุงให้เปลาตรง ซึ่งจะดำเนินการในปีใดบ้าง ให้อยู่ในดุลยพินิจของสวนป่าแต่ละแห่ง โดยพิจารณาตามเกณฑ์เช่นเดียวกับการลิดกิ่ง เมื่ออายุ 2-4 ปี และพิจารณาดำเนินการไปเรื่อยๆ จน

ลิดกิ่งถึงระดับความสูง ประมาณ 5 เมตร ซึ่งเป็นความยาวของซุงท่อนแรก การลิดกิ่งจะปรากฏผลเมื่อเวลาที่ต้นสักได้ขนาดตัดฟันมาใช้ประโยชน์ คือ ซุงท่อนแรกจะเปลาตราปราศจากตำหนิของตาที่เกิดจากกิ่งขนาดใหญ่ จึงเป็นการเพิ่มมูลค่าของราคาของไม้สักที่ทำออกจากสวนได้อีกมาก

3.3) การป้องกันไฟ ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการดูแล บำรุงรักษาสวนป่าแปลงปลูกปีแรก

3.4) การซ่อมทางตรวจการ เพื่อให้คนงานเข้าไปปฏิบัติงานได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ สะดวกต่อการคมนาคม โดยดำเนินการเช่นเดียวกับการซ่อมแซมทางตรวจการสวนป่าอายุ 2-3 ปี

3.5) การป้องกันการลักลอบตัดไม้และการบุกรุกพื้นที่ เมื่อปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจไม้สักจนมีอายุ 7 ปี ขึ้นไป ต้นสักสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้บ้างแล้ว กอปรกับความต้องการพื้นที่ทำกินของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นใกล้เคียงสวนป่ายังมีความรุนแรงมากขึ้น หากชุมชนเหล่านั้นไม่เคารพกฎหมาย และมีนายทุนสนับสนุน รวมทั้งการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมไม่ถูกวิธี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องจัดเวรยามหรือชุดตรวจสวนป่าขึ้น โดยผลัดเปลี่ยนกันคอยดูแลเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ให้ได้ผล เพราะการปลูกสร้างสวนป่าต้องใช้เงินลงทุนมากและใช้เวลาในการดูแลบำรุงรักษาเป็นเวลานานกว่าจะให้ผลตอบแทน หากผลผลิตที่ควรจะได้รับตอบแทนต้องสูญหายไป ก็จะทำให้การปลูกสร้างสวนป่าประสบความล้มเหลวได้ ทั้งนี้ให้ดำเนินการตามแผนมาตรการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ และการบุกรุกพื้นที่สวนป่าของแต่ละแห่งเนื่องจากสภาพและลักษณะปัญหาแต่ละท้องที่แตกต่างกัน

การตัดสางขยายระยะ

การตัดสางขยายระยะที่ต้องการไม้ซุงขนาดใหญ่ ต้องใช้การตัดสางขยายระยะถึง 3 ครั้งจากครั้งแรก เหลือไม้ครึ่งหนึ่งของการปลูกครั้งแรก ครั้งที่สอง ตัดลงไปอีก 50 % ของไม้ที่เหลือและครั้งที่สาม ตัดลงไปอีก 50 % ของไม้ที่เหลือทั้งหมด หรือทำให้เหลือไม้ทั้งหมดประมาณ 22-50 ต้น/ไร่ โดยทำการตัดสางขยายระยะแบบ Low Thinning เป็นการตัดสางครั้งแรก เพื่อเป็นการปรับโครงสร้างของไม้สักสวนป่าให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณไม้ที่เหลือหลังการตัดฟันที่ดีสำหรับการตัดฟันครั้งต่อไป เพราะจะตัดไม้ที่ถูกบดบังออกเป็นส่วนใหญ่ ในครั้งที่สองหรือสามเป็นการตัดสางแบบเลือกตัด (Selection thinning) เราก็จะพิจารณาดูเรือนยอดเสียก่อนว่า ควรจะตัดไม้ต้นไหน เหลือต้นไหนและการตัดต้นไม้มักจะเปิดช่องว่างขึ้นในระหว่างเรือนยอดที่จะให้ต้นไม้ที่เหลืออยู่ได้มีโอกาสขยายทั้งทางเรือนยอดและเรือนราก จำนวนของต้นไม้ทั้งหมดในพื้นที่นั้นไม่มีความสำคัญ เพราะว่าจำนวนต้นไม้นั้นจะไม่เป็นสิ่งที่ชี้ของเรือนยอดถ้าการตัดสางขยายระยะได้เริ่มตั้งแต่ตอนต้นๆ และตัดมาเป็นระยะสม่ำเสมอ การกระจายของลำต้นไม้ในเนื้อที่นั้นก็จะเป็นอย่างสม่ำเสมอ ส่วนในการตัดฟันครั้งสุดท้ายสวนป่า จะเลือกการตัดฟันแบบตัดหมด แต่จะคงเหลือแม่ไม้ ไม้ดีมีค่าไว้ ประมาณ 4-8 ต้นต่อไร่ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในด้านความหลากหลายทางชั้นอายุไม้ การใช้เป็นแหล่งเมล็ดไม้ เพื่อการกระจายพันธุ์ หรือใช้เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าบางชนิดที่อาศัยบนต้นไม้ใหญ่ รวมทั้งเพื่อเป็นการลดผลกระทบจากกระแสการต่อต้านการเปิดพื้นที่เพื่อทำการปลูกสร้างสวนป่า และเป็นการปรับภูมิทัศน์ของแปลงปลูกสร้างสวนป่าให้เหมาะสม อีกทางหนึ่ง

1) ช่วงเวลาทำการตัดสางขยายระยะ

โดยกำหนดช่วงเวลาทำการตัดสางขยายครั้งแรก เมื่อต้นไม้มีอายุ 15 ปี ครั้งที่สองอายุ 22 ปี และตัดสางครั้งสุดท้ายที่ต้นไม้มีอายุ 30 ปีขึ้นไป

2) วิธีการที่จะตัดสางขยายระยะ

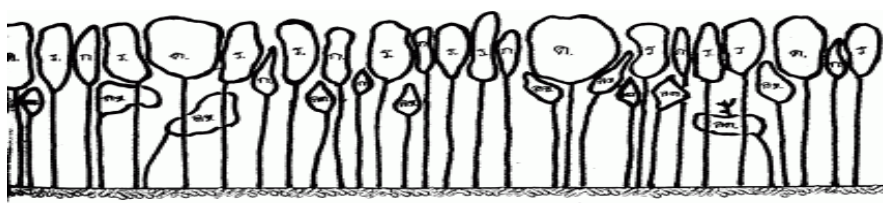
วิธีหรือเทคนิคต่างๆ ในการตัดสางขยายระยะที่ใช้ในสวนป่า ดังนี้

2.1) Low Thinning คือ การตัดสางขยายระยะต้นไม้ที่มีชั้นเรือนยอดที่อยู่ด้านล่าง เรือนยอดไม่เจริญ ถูกจำ ถูกบดบัง หรือที่ตายแล้วออกก่อน แล้วจึงตัดเรือนยอดที่เหนือขึ้นไปจนถึงเรือนยอดเด่น การตัดสางวิธีนี้สามารถนำไปรวมกับวิธีอื่นๆ ได้ เป็นการตัดไม้ลักษณะทราหมออกก่อน เพื่อให้ไม้ดีๆ ที่เหลือ มีการเจริญเติบโตที่ดีขึ้น low thinning เป็นการตัดสางขยายระยะวิธีเก่าแก่ที่สุด บางทีเรียกว่า thinning from below เพราะวิธีนี้เลือกตัดไม้ที่มีเรือนยอดต่ำหรือที่อยู่ล่างๆ

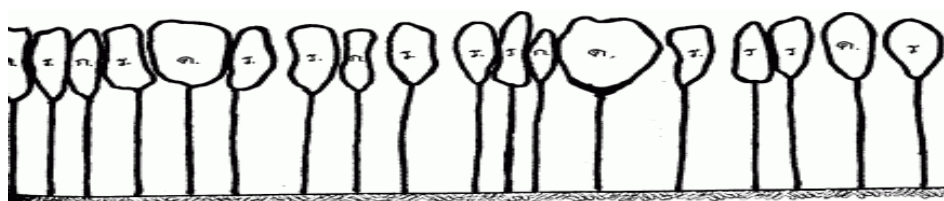
2.2) Selection Thinning คือ การตัดไม้ที่มีเรือนยอดเด่นที่สุด หรือต้นที่มีการเจริญเติบโตดีที่สุดที่สุดออก เพื่อช่วยให้ไม้ที่เหลือที่มีเรือนยอดรองๆ ลงไป มีการเจริญเติบโตได้ดีขึ้น ผลดีของวิธีนี้คือสามารถขายไม้ที่ได้จากการตัดสางได้เงินมากกว่าวิธีอื่น แต่ต้องคำนึงถึงว่าหมู่ไม้ที่เหลือว่าเป็นหมู่ไม้ที่มีลักษณะดีไม่ใช่ไม้ลักษณะทราหมที่ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ดี ซึ่งหากทิ้งไว้ให้เจริญเติบโตต่อไป อาจทำให้ในรอบตัดฟันสุดท้ายเหลือแต่ไม้ที่มีลักษณะไม่สวยงาม การเจริญเติบโตไม่มี ลำต้นคดงอ หรืออื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถทำรายได้มากเท่าไรนัก

การตัดสางขยายระยะ ทำให้มีช่องว่างระหว่างต้นมากขึ้น รากและเรือนยอดสามารถแผ่ขยายออกไปได้ ซึ่งส่งผลให้ต้นไม้มีขนาดใหญ่ขึ้น ขนาดของต้นไม้มีความสัมพันธ์กับผกผันกับความหนาแน่นของต้นไม้ จำนวนต้นไม้ลดลงต้นไม้มีขนาดใหญ่ขึ้น ขนาดของต้นไม้มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับเรือนยอดและเรือนราก คือเรือนยอดแผ่ขยายมากขึ้นต้นไม้มีขนาดใหญ่ขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเนื้อไม้ ทำอย่างไรให้ต้นไม้มีขนาดใหญ่มากขึ้น ซึ่งราคาไม้ที่มีขนาดใหญ่จะมีราคาสูงมากกว่าไม้ขนาดเล็กกว่าหลายเท่าและลักษณะการเติบโตของต้นไม้เมื่อต้นไม้ขึ้นหนาแน่น ยังไม่มีการตัดสางขยายระยะ เนื่องจากยังขายไม้ไม่ได้ราคา การเติบโตในช่วงแรกเมื่อต้นไม้ขึ้นหนาแน่นต้องตัดสางขยายระยะ มิเช่นนั้นต้นไม้จะไม่เติบโต ถึงขายไม้ไม่ได้เนื่องจากไม้มีขนาดเล็กและข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์

ภาพการตัดสางขยายระยะ โดยวิธี Low Thinning

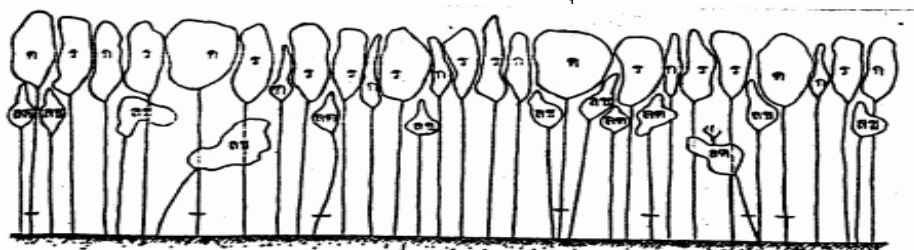
ภาพสมมติแสดงถึงสวนป่าซึ่งยังไม่มี การตัดสางขยายระยะมาเลย

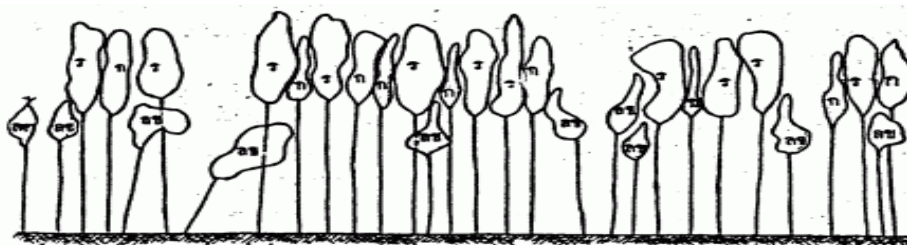
ภาพสมมติแสดงถึงสวนป่าหลังมีการตัดสางขยายระยะ

ภาพการตัดสางขยายระยะ โดยวิธีเลือกตัด Selection Thinning

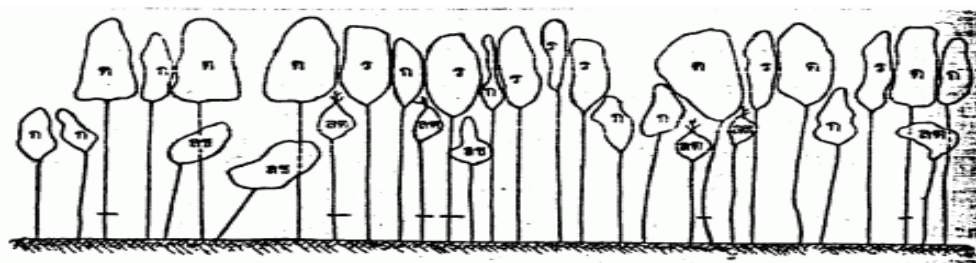
1. ไม้เด่นที่ใหญ่ที่สุด
2. ไม้ล่างซึ่งควรตัดออกนำไปใช้เสียก่อนที่มันจะเน่าตายผุพังไปเสียก่อน

ภาพนี้แสดงถึงส่วนผสมของป่า ต้นไม้ที่มีเส้นขีดฆ่าเป็นต้นไม้ที่ต้องตัดสางตามแบบของการตัดสางขยายระยะแบบเลือกตัดที่พยายามตัดไม้ลักษณะเด่น (ค) และไม้ ลต. บางต้น

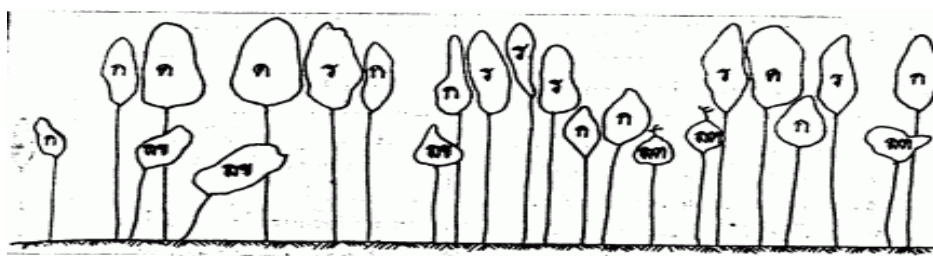

ภาพนี้แสดงถึงส่วนผสมของป่าหลังจากการตัดสางขยายระยะแบบเลือกตัดครั้งแรก

ภาพนี้แสดงถึงการหมายไม้เพื่อทำการตัดสางขยายระยะแบบเลือกตัดในคราวต่อไป (หลังจากภาพก่อนหน้าประมาณ 10 ปี ซึ่งต้นไม้หลายต้นในภาพที่ 18 เปลี่ยนแปลงไปตามต้นไม้ที่มีเครื่องหมายขีดฆ่าเอาไว้

หลังจากตัดสางตามภาพนำไม้ใหญ่และไม้ชั้นรองบางต้นไปทำประโยชน์เปิดโอกาสให้ไม้ชั้นรองที่เหลือเจริญเติบโตขึ้นมาแทนที่

การแตกหน่อ

หลังจากการตัดต้นไม้ออกจากพื้นที่ ต้นไม้ใหม่จะแตกขึ้นใหม่จากตอในรอบตัดฟันต่อไป โดยปกติแล้วไม้ที่เกิดจากการแตกหน่อจะมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าต้นไม้ที่ปลูกจากเมล็ด และตัดฟันได้ในระยะเวลาสั้นกว่ารอบตัดฟันโดยปกติ ข้อได้เปรียบของการแตกหน่ออีกข้อหนึ่งคือค่าใช้จ่ายลดลง เนื่องจากมีความจำเป็นน้อยหรือไม่ต้องการเตรียมพื้นที่ก่อนการปลูก ความสามารถในการแตกหน่อขึ้นกับชนิดของต้นไม้และสภาพการตัดฟัน

การแตกหน่อของไม้สัก

ต้นสักเป็นต้นไม้ที่มีลักษณะพิเศษที่สามารถสะสมอาหารไว้ในรากแก้วจนโตเป็นเหง้าเหมือนหัวมัน และมีพลังในการส่งลำต้นสักขึ้นได้อย่างมาก การที่จะส่งลำต้นได้สูงเพียงใดขึ้นอยู่กับปริมาณอาหารในเหง้าที่สะสมไว้ จึงได้มีการใช้ประโยชน์จากลักษณะนี้ในการตัดชิดต่อมาเป็นวิธีการปรับปรุงสวนสัก เหตุผลที่ตัดชิดต่อมากมาจากการที่สวนสักถูกไฟไหม้บางส่วน การเติบโตไม่สม่ำเสมอ การที่ลำต้นคดงอกิ่งก้านมากไม่สวยงาม ดังนั้นในการปรับปรุงสวนสักด้วยวิธีนี้จึงต้องตัดชิดต่อ (สูงจากดินประมาณไม่เกินหนึ่งคืบ (10 ซม.)) ฤดูกาลที่ควรตัด คือฤดูแล้งก่อนฝนตก เพื่อให้ต้นสักเตรียมตัวส่งลำต้นทันทีที่ได้รับฝนแรก ซึ่งในทางวิชาการป่าไม้ยอมรับทั่วไปว่า ต้นสักที่แตกขึ้นจากวิธีการนี้ได้ลำต้นที่เปลาตรงและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว (ธงชัย, 2535)

การแตกหน่อของไม้สักจะดีมากหลังการตัดฟันแบบวิธีการตัดหมดส่วนในการตัดสางขยายระยะทำให้เกิดระบบการจัดการไม้เรือนยอด 2 ชั้นในสวนป่าไม้สักในอนาคตเนื่องจากไม้สักเป็นไม้ที่แตกหน่อ (Coppice) ได้ดีมากหลังการตัดฟัน คือ สามารถแตกหน่อใหม่ได้ 100% (บุญวงศ์ และคณะ, 2535) และหน่อส่วนใหญ่เจริญเติบโตได้เร็วมาก หน่อไม้สักอายุ 10 ปี ที่โตเร็วที่สุด จะมีเส้นผ่าศูนย์กลางถึง 6.8 เซนติเมตร และสูงที่สุดถึง 6.5 เมตร โดยเกิดจากตอที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอก 27.5 เซนติเมตร (สมศักดิ์ และคณะ, 2518) ทั้งนี้การตัดไม้สักให้แตกหน่อใหม่ ต้องเป็นการตัดหมดให้ตอสูงจากพื้นดินไม่เกิน 60 เซนติเมตร และต้นสักที่ใช้ระบบตัดฟันแบบนี้ ควรมีเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอกประมาณ 30 เซนติเมตร (หรือประมาณ 20 ปี) รวมทั้งตัดฟันให้เสร็จเรียบร้อยก่อนเริ่มฤดูฝน และภายหลังการตัดฟันจะต้องป้องกันไฟป่าให้ได้ผลความสามารถในการแตกหน่อของไม้สักอายุ 17 ปี หลังการตัดสางขยายระยะในสวนป่าไม่ส่งผลต่อความหนาแน่นของไม้สัก แต่ส่งผลต่อค่าความโตและความสูงของหน่อ เมื่อหน่อไม้สักมีอายุ 1 ปี ส่วนในการตัดหมดความโตและความสูงของหน่อไม้สักจะมีค่าสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ วิธีการตัดขยายระยะแบบ 2:2 mechanical thinning, 1:1 mechanical thinning และ low thinning ตามลำดับ

4.การคัดเลือกชนิดไม้และอัตราการเก็บเกี่ยวผลผลิตรายปี

การคัดเลือกชนิดไม้

การคัดเลือกชนิดไม้ปลูกในพื้นที่สวนป่าท่าปลา จะใช้ชนิดไม้เดิมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนพื้นที่สวนป่าในการพิจารณา คือ ไม้สัก (ชื่อวิทยาศาสตร์ Tectona grandis ชื่อทางการค้า Teak) ทั้งนี้การปลูกสร้างสวนป่าของ อ.อ.ป. ในเขตภาคเหนือส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก ซึ่งจะมีศูนย์ผลิตกล้าไม้สักสำหรับผลิตกล้าและเหง้าไม้สักไว้รองรับการปลูกสร้างสวนป่าไม้สักอยู่แล้ว เพียงแต่สวนป่าต่างๆ แจ้งความต้องการการใช้กล้า / เหง้า ในแต่ละปีตามแผนการปลูกสร้างสวนป่าให้ทางศูนย์ผลิตทราบเพื่อเตรียม ผลิตกล้า / เหง้า สัก รองรับในการปลูกในปีนั้นๆ ส่วนการคัดเลือกชนิดไม้ที่ใช้ในการปลูกสร้างสวนป่า บริเวณขอบแปลง ทางตรวจการ ตามลำห้วย แนวกันชนต่างๆ พิจารณาจัดหาพันธุ์ไม้ชนิดอื่นที่แตกต่างจากไม้ประธาน (ไม้สัก) และเป็นไม้ประจำถิ่นมาปลูก เช่น มะค่า ประดู่ สะเดา เพื่อเป็นสัญลักษณ์ช่วยแสดงการแบ่งขอบเขตแปลงที่ชัดเจนนอกจากป้ายและหลักหมุด หากหลักหมุดถูกทำลาย การปลูกไม้ผล หรือไม้ที่มีใบหนาเขียวทั้งปี บริเวณลำห้วย เช่น หว้า ยังช่วยให้เก็บความชุ่มชื้น เป็นอาหารของนก และสัตว์ป่า ซึ่งจะช่วยสร้างความหลากหลายทางชีวภาพได้ หรืออาจจะปลูกไม้ยืนต้น ไม้ป่าที่ให้ดอก ตามขอบเขตแปลงที่ติดทาง เพิ่มความสวยงาม เป็นต้น

อัตราการเก็บเกี่ยวผลผลิตรายปี

งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์ จะดำเนินการทำไม้ตัดยางขายระยะ และทำไม้ครบรอบตัดฟัน ตามแผนการทำไม้ 30 ปี ที่ได้ดำเนินการจัดทำไว้ตั้งแต่ปี 2563 และจะดำเนินการปรับปรุงแผนการทำไม้ให้มีอัตราการเก็บเกี่ยวผลผลิตรายปีหรือปริมาตรไม้ที่ทำการในอัตราไม่เกิน 70 เปอร์เซ็นต์ ของปริมาณความเพิ่มพูนรายปี (Annual Yield Increment) ของปีนั้นๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สอดคล้องตามมาตรฐานการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน ตัวอย่างเช่น

การคิดคำนวณปริมาณความเพิ่มพูนรายปี ประจำปี 2562

1. พื้นที่ทั้งหมด (Total Platation Area)	9,302.97	ไร่
2. พื้นที่ทำไม้ทั้งหมด (Total Logging Area)	8,577.35	ไร่
3. ปริมาตรไม้ ประจำปี 2568	16,190.85	ลบ.ม.
4. อัตราความเพิ่มพูนรายปีทั้งหมด (Total Annual Increment) (ปริมาตรไม้ ประจำปี 2567)	1,629.63	ลบ.ม.
5. อัตราความเพิ่มพูนรายปีต่อไร่ (Annual Increment Per Rai) (อัตราความเพิ่มพูนรายปีทั้งหมด/พื้นที่ทำไม้ทั้งหมด)	0.19	ลบ.ม.
ปริมาณการทำไม้ออกที่เหมาะสม (ไม่เกิน 70% ของอัตราความเพิ่มพูนรายปีทั้งหมด)	1,140.74	ลบ.ม.

6. แผนการดำเนินงานทำไม้ ประจำปี 2568	1,000	ลบ.ม.
7. ผลการดำเนินงานทำไม้ ประจำปี 2567	-	ลบ.ม.

สรุป... งานสวนป่าท่าปลา มีแผนและผลการดำเนินงานทำไม้ ประจำปี 2568 อัตราความเพิ่มพูนรายปีทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องตามมาตรฐานการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน

แผนการทำไม้ ระยะ 5 ปี งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์ อ.อ.ป.เหนือล่าง

ลำดับ	ปี พ.ศ. ที่ทำไม้	แปลงปี	ระบบตัดฟัน	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาตร (ลบ.ม.)	หมายเหตุ
1	2568	2535 (บล็อก 2)	Second Thinning	294	1,000	
2	2569	2535 (บล็อก 3)	Second Thinning	303	1,000	
3	2570	2536 (บล็อก 1)	Final Cutting	418	2,000	
4	2571	2536 (บล็อก 2)	Final Cutting	351	1,700	
5	2572	2551/2524	First Thinning	515	800	
		2552/2524	First Thinning	449	500	

- หมายเหตุ**
- ตัดสายขยายระยะครั้ง 1 (First Thinning) เมื่ออายุ 15 ปี
 - ตัดสายขยายระยะครั้ง 2 (Second Thinning) เมื่ออายุ 22 ปี
 - ตัดครบรอบตัดฟัน (Final Cutting) เมื่ออายุ 30 ปี

แผนการปลูกป่า ระยะ 5 ปี งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์ อ.อ.ป.เหนือล่าง

ลำดับ	ปี พ.ศ. ที่ปลูกเสริม	แปลงปี	ชื่อแปลงปีใหม่	พื้นที่ (ไร่)	หมายเหตุ
1	2568				แผนการปลูกสร้างอาจจะมี
2	2569				
3	2570				

4	2571	2536 (บล็อก 1)	2571/2536	418	การ เปลี่ยนแปลง
5	2572	2536 (บล็อก 2)	2572/2536	351	

5.แนวทางการติดตามกำกับดูแลทางด้านการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของป่าไม้

งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์ กำหนดให้มีการติดตามกำกับดูแลทางด้านการเจริญเติบโตของไม้สักสวนป่า และการเปลี่ยนแปลงของป่าไม้ เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการสวนป่า เช่น เตรียมการปลูกซ่อม การเร่งการเจริญเติบโต การคำนวณหาปริมาณสต็อกไม้และอัตราการเจริญเติบโต เป็นต้น ทั้งนี้จะดำเนินการตามวิธีการและในช่วงชั้นอายุต่างๆ ดังนี้-

การสำรวจความเจริญเติบโตและนับเปอร์เซ็นต์รอดตาย

สำหรับการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจไม้สักในแปลงปลูกปีแรก ให้สำรวจความเจริญเติบโตโดยวัดเฉพาะความสูงของต้นไม้เท่านั้น และสุ่มตัวอย่างนับ 2.5 เปอร์เซ็นต์ แบบ Line Plot System โดยการกำหนดแนวแถวหลักจำนวน 40 แถว จากแถวปลูกขอบแปลง หรือที่เหมาะสมง่ายและสะดวกต่อการดำเนินงานสำรวจ แล้วจับสลากหรือวิธีการอื่น เพื่อสุ่มเลือกหมายเลขหลักสำรวจแนวแรกแล้วเว้นระยะแถวจำนวน 40 แถว จึงกำหนดเป็นแถว แนวสำรวจที่สองและต่อไป เช่น สุ่มได้แถวปลูกที่ 10 เป็นแถวสำรวจแรก แถวสำรวจที่สองและต่อไปจะเป็นแถวปลูกที่ 50 , 90 , 130 , 170 , ... เป็นต้น และจัดทำเป็นแปลงหรือแถวสำรวจตัวอย่างถาวรโดยปักหลักหมุดไว้สำหรับตรวจวัดในปีต่อไป สำหรับการตรวจวัดให้วัดทุกต้นในแต่ละแถวสำรวจ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย และควรดำเนินการพร้อมกับการนับเปอร์เซ็นต์รอดตายประมาณเดือน พฤศจิกายน- ธันวาคม

การนับเปอร์เซ็นต์รอดตาย เพื่อคำนวณหาจำนวนต้นไม้ทั้งหมดในพื้นที่และจำนวนต้นต่อไร่ หากพบว่า มีเปอร์เซ็นต์รอดตาย ต่ำกว่า 80 – 95 เปอร์เซ็นต์ ควรดำเนินการปลูกซ่อม และวางแผนการดูแลบำรุง รักษาตามระบบวนวัฒนอื่นๆ เป็นต้น การนับเปอร์เซ็นต์รอดตายอาจดำเนินการสำรวจตามแถวสำรวจตัวอย่างเดียวกับการสำรวจความเจริญเติบโตก็ได้ หรือหากต้องการข้อมูลที่ละเอียด แม่นยำ และมีงบประมาณเพียงพอรวมทั้งเวลาในการดำเนินงานตลอดจนปัจจัยอื่นๆอาจสำรวจจำนวน 10 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ โดยการจัดทำแปลงสำรวจตัวอย่างเหมือนกับการสำรวจความเจริญเติบโต เพียงแต่เว้นระยะแถวปลูก จำนวน 10 แถว เช่น แถวสำรวจแถวแรกสุ่มได้แถวปลูกที่ 5 แถวสำรวจที่สองและต่อไปจะเป็นแถวปลูกที่ 15 , 25 , 35 , ... เป็นต้น

การสำรวจแฉกนับไม้ (Inventory)

1. สำหรับสวนป่าอายุ 2-6 ปี ให้ดำเนินการสำรวจเช่นเดียวกับการสำรวจความเจริญเติบโต ในการปลูกสร้างสวนป่าปีแรก โดยการวัดความโตที่ DBH (1.30 เมตร) และวัดความสูงด้วย (พร้อมทั้งสำรวจเปอร์เซ็นต์รอดตาย)

2. สำหรับสวนป่าอายุ 7 ปีขึ้นไป เพื่อให้สามารถคำนวณหาปริมาณสต็อกไม้และอัตราการเจริญเติบโตของไม้สักในสวนป่า สำหรับนำข้อมูลมาบริหารจัดการ เช่น หาค่าความเพิ่มพูนรายปี (Annual Yield Increment) การหยุดการเจริญเติบโต เพื่อกำหนดอายุตัดสางขยายระยะ ปริมาณที่จะทำไม้ออก สำหรับกำหนดแผนการทำไม้ เป็นต้น โดยการสำรวจแบบ Systematic Sampling Row ประมาณ 1.25 % ของพื้นที่แปลงปลูกสร้างสวนป่าทั้งหมด (ในบริเวณ Logging Area) การสำรวจจะถือเอาทางตรวจการ เป็นแนวในการกำหนดแถวตัวอย่าง สำหรับการสำรวจไม้ และกำหนดการสำรวจในแต่ละแถวตัวอย่างให้มีช่องห่างกัน 20 แถว (ระยะทางประมาณ 80 เมตร) กล่าวคือ สำรวจ 1 แถว เว้น 20 แถว โดยแต่ละขั้นตอนการสำรวจมี ดังนี้-

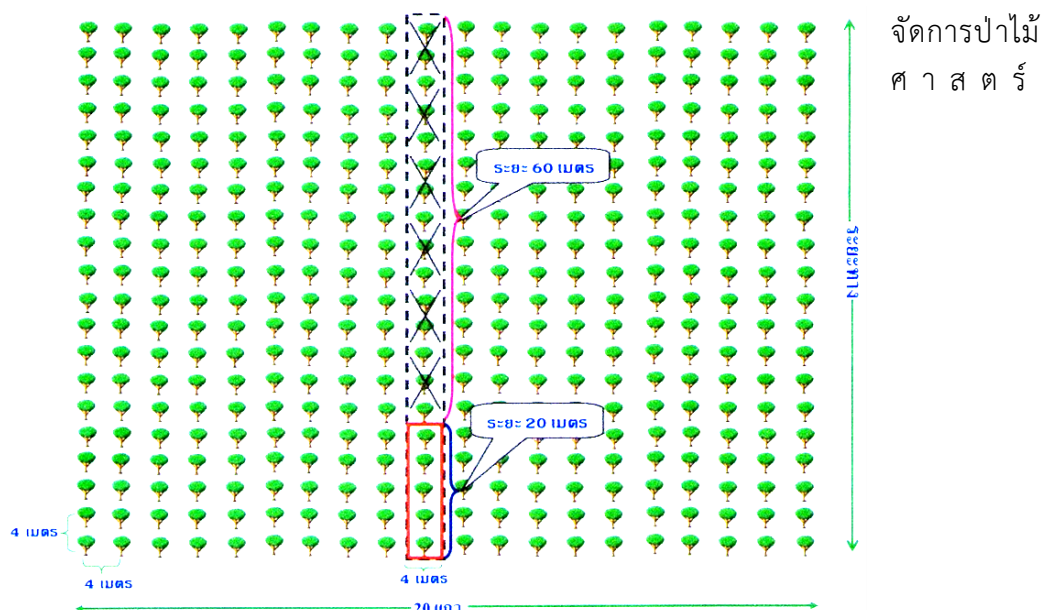
- ก) วางแผนการสำรวจฯ ในแผนที่ปลูกสร้างสวนป่า มาตราส่วน 1 : 10,000 ของแต่ละแปลงปลูก
- ข) กำหนดแถวตัวอย่างแรกในแปลงปลูกเพื่อเข้าสำรวจ โดยการสุ่มจับสลากจากจำนวน 20 แถวปลูกแรกของแปลง
- ค) เมื่อได้ตัวอย่างแถวสำรวจแรกแล้ว กำหนดแถวตัวอย่างหรือแถวสำรวจที่ 2 ถัดจากแถวสำรวจแรก 20 แถวปลูก และกำหนดแถวสำรวจที่ 3 , 4 , 5 และแถวสำรวจอื่นๆ ถัดไปเรื่อยๆ จนหมดแปลง โดยให้แถวสำรวจแต่ละแถวห่างกัน 20 แถวปลูก
- ง) เริ่มสำรวจในแถวสำรวจแรก โดยวัดเฉพาะความโตที่ DBH และวัดต้นไม้ที่จุดเริ่มต้นในบริเวณ Logging Area ของแต่ละแถวสำรวจเป็นการต่อเนื่องกันไปเป็นระยะทาง 20 เมตร แล้วหยุดวัดและเดินเว้นระยะต่อเนื่องกันไปโดยไม่ต้องวัดต้นไม้เป็นระยะทาง 60 เมตร แล้วเริ่มวัดต้นไม้เป็นการต่อเนื่องไปอีกระยะทาง 20 เมตร แล้วหยุดวัดและเดินเว้นระยะต่อเนื่องกันไปโดยไม่ต้องวัดต้นไม้เป็นระยะทาง 60 เมตร ดำเนินการสำรวจวัดต้นไม้ดังกล่าวข้างต้นสลับกันไปตามลำดับ จนถึงสุดแถวสำรวจแรก
- จ) ดำเนินการสำรวจวัดต้นไม้ในแถวสำรวจที่ 2 และแถวสำรวจอื่นๆ เช่นเดียวกับแถวสำรวจแรก จนหมดแถวสำรวจในแต่ละแปลง
- ฉ) นำข้อมูลการสำรวจวัดต้นไม้ที่ได้ ไปประมวลผลด้วยโปรแกรมระบบ FIS ของ อ.อ.ป.
- ช) ให้ดำเนินการสำรวจทุกๆปี เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันสำหรับการบริหารจัดการสวนป่าต่อไป (อย่างน้อยการสำรวจ FIS ยังเป็นการได้ออกตรวจตราป้องกันการลักลอบตัดไม้และการบุกรุกพื้นที่สวนป่าไปในตัว) โดยดำเนินการสำรวจในช่วงฤดูแล้ง (ประมาณ ต.ค. – ธ.ค.) เพื่อสะดวกต่อการดำเนินการ

การสำรวจแบบ Systematic Sampling Row

ทั้งนี้ปัจจุบันงานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์ ได้ปรับปรุงการสำรวจการเจริญเติบโตและคำนวณกำลังผลิตสวนป่า สำหรับสวนป่าอายุ 7 ปีขึ้นไป โดยการสำรวจแบบ Line Plot System ตามคู่มือการสำรวจเพื่อประเมินปริมาณและการเติบโตของไม้ในสวนป่า โดย ดร. ปัสสี ประสมสินธ์

ภาควิชาการ
ค ณ ะ ว น

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร. ขวัญชัย ดวงสถาพร ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ สมหญิง ละการชั่ว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยมีสูตร
การคำนวณ ดังนี้.-

สูตรการคำนวณกรณีสำรวจไม่พบตำหนิ

$$V = -6.33 + 0.006gbh + 0.018ml + 0.337form$$

สูตรการคำนวณกรณีสำรวจไม่พบตำหนิ

$$V = -0.7554 + 0.006gbh + 0.018ml + 0.337form + 0.013dpos - 0.023dsi$$

กำหนดให้

$V =$ ปริมาตรที่ทำเป็นสินค้าได้ (เซนติเมตร)

$gbh =$ ขนาดเส้นรอบวงที่ความสูงเพียงอก (เมตร)

ml = ความยาวที่ทำเป็นสินค้าได้ (เมตร)

dpos = ตำแหน่งที่เกิดตำหนิจากระดับพื้นดิน (เมตร)

dsi = ขนาดความยาวของตำหนิ (เมตร)

form = ลักษณะรูปทรง (Girard form Quotient) คือ อัตราส่วนของขนาดความโต
 วัตรอบ ณ ระดับความสูงต่างๆ กับขนาดความโตวัตรอบที่ความสูงเพียงอก
 (สป.ท่าปลา = 0.07)

การวางแผนสำรวจ Line Plot System จะใช้แปลงตัวอย่างวงกลม (Circular sample plot) ขนาด 0.05 เฮกตาร์หรือมีขนาดรัศมีเท่ากับ 12.62 เมตร

6.การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และแนวทางป้องกันสภาพแวดล้อม

สวนป่าท่าปลาได้ดำเนินการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินกิจกรรมสวนป่า โดยการสำรวจตามโครงการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่าท่าปลา โดยองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า การปลูกสวนสักที่มีระยะเวลานานทำให้มีไม้ดั้งเดิมเข้ามาแทรกระหว่างแถวต้นสักทำให้พื้นที่มีความหลากหลายของพืชพรรณ โดยสรุปจำนวนชนิดพันธุ์ไม้ที่พบในพื้นที่สวนป่ามีจำนวน 65 ชนิด (species) แบ่งออกเป็น 28 วงศ์ (families) วงศ์พันธุ์ไม้เด่นที่พบได้บ่อยครั้งมากที่สุดคือ Leguminosae จำนวน 15 ชนิด โดยมีไม้สักเป็นไม้เด่น ส่วนพันธุ์ไม้เดิม (Native species) ที่เข้ามายึดครองและมีลำดับความสำคัญรองได้แก่ ประดู่ *Pterocarpus macrocarpus*, แดง *Xylia xylocarpa*, กระพี้จั่น *Millettia brandisiana*, กระโดน *Careya sphaerica*, แควหางค่าง *Markhamia stipitata* การสืบต่อพันธุ์ของไม้พุ่มไม้หนุมและกล้าไม้ จำนวน 22 วงศ์ 46 ชนิด และยังมีสัตว์ป่าเข้ามาอาศัยและดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่สวนป่า มีจำนวนชนิดสัตว์ป่าพบจำนวน 354 ชนิด จำแนกเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวน 26 ชนิด นกจำนวน 91 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานจำนวน 33 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกจำนวน 22 ชนิด ซึ่งจากรายงานนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรสัตว์ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพของแมลงและความหลากหลายทางชีวภาพของเห็ดราขนาดใหญ่ในสวนป่า จึงเป็นการรายงานผลการศึกษาเบื้องต้นตามหลักวิชาการในแต่ละสาขาวิชาที่สามารถนำมาใช้อ้างอิงข้อมูลในระดับพื้นที่ได้อย่างถูกต้องแม่นยำและเที่ยงตรง ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาครั้งนี้คือฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่า ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการสวนป่า การศึกษาวิจัยและพัฒนา การจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน และการศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานสวนป่าในด้านต่างๆ เป็นต้น

สภาพภูมิอากาศและอุตุนิยมวิทยา

สวนป่าท่าปลามีการดำเนินงานของกิจกรรมหลักโดยส่วนใหญ่คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่สวนป่าทั้งหมด ยังคงเป็นการดูแลและบำรุงรักษาสวนป่ารอบตัดพื้นที่ 2 (อายุ 2-6 ปี) และสวนป่าแปลงเก่า (อายุ 7 ปีขึ้นไป) จึงทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงมีสภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งจากการสำรวจและจัดทำ

ข้อมูลความหลากหลายฯ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ยังคงความสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพืชและสัตว์ จากความหลากหลายของพืชพรรณและชั้นไม้ในช่วงอายุต่างๆ จะช่วยปรับสภาพบรรยากาศให้คงความชุ่มชื้น และช่วยเก็บรักษาความชุ่มชื้นในดิน จึงไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศและอุตุนิยมวิทยาในพื้นที่และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

ทรัพยากรดิน

การดำเนินกิจกรรมด้านการทำไม้ในพื้นที่สวนป่าทั้งกรณีการทำไม้ตัดยางขยายระยะ เพื่อเปิดช่องว่างและเร่งการเจริญเติบโตของไม้ที่เหลือ หรือกรณีทำไม้รอบตัดฟันสุดท้าย เพื่อปลูกทดแทนใหม่ในรอบตัดฟันที่ 2 จะดำเนินการในพื้นที่ประมาณ 5 เพอร์เซ็นต์ของพื้นที่สวนป่าทั้งหมด หรือประมาณ 300-500 ไร่ ซึ่งจากการสำรวจผลกระทบก่อนและหลังทำไม้ (Site Inspection before/after Harvesting) พบว่ากิจกรรมดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อผิวดินและการชะล้างพังทลายของดินในระยะสั้น ๆ แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของสวนป่าท่าปลาเป็นที่ราบสลับเนินเขาไม่สูงชันมากนัก และการทำไม้รอบตัดฟันสุดท้ายยังคงเหลือแม่ไม้และไม้ป่าตามธรรมชาติ อีกทั้งการชักลากโดยใช้ช้างในการชักลากถอนตอ จึงไม่ส่งผลต่อการชะล้างพังทลายของดินในระดับที่รุนแรงมากนัก ทั้งนี้สวนป่าจะกำหนดมาตรการในการป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรดินจากการดำเนินงานสวนป่าไว้ ดังนี้-

- (1) วางแผนให้คงเหลือไม้สักและไม้กระยาเลยที่มีลักษณะดีมีค่า ในพื้นที่ประมาณ 8 ต้น/ไร่ และส่งเสริมการเจริญเติบโตของไม้พื้นล่าง เพื่อชะลอการไหลของน้ำไม่ให้ชะล้างหน้าดิน
- (2) การถางวัชพืช ให้ใช้เพียงแรงงานคน ไม่มีเครื่องจักรกลหนักเข้าไปในพื้นที่ เพื่อลดการพังทลายและอัดแน่นของผิวดิน
- (3) ในระยะเวลาการปลูกสร้างสวนป่า ใช้ระบบการตัดยางขยายระยะเพื่อส่งเสริมไม้พื้นล่างให้เจริญเติบโตช่วยชะลอการไหลบ่าของน้ำผิวดิน
- (4) ส่งเสริมระบบวนเกษตร ในแปลงปลูกใหม่อายุ 1-5 ปี เพื่อลดผลกระทบในการพังทลายของดินโดยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน หรือราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์พื้นที่
- (5) ในขั้นตอนการปลูก ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้น
- (6) ส่งเสริมการเกิดขึ้นของไม้พื้นล่างในพื้นที่แปลงปลูกอายุ 7 ปีขึ้นไปเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ

ทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำ

จากสภาพปัจจุบันแหล่งน้ำของพื้นที่สวนป่า ที่มีลำห้วยต่างๆ ที่ไหลผ่านพื้นที่จำนวนไม่มาก โดยมีห้วยลาดเป็นลำห้วยหลักของพื้นที่ไหลลงสู่เขื่อนสิริกิติ์ ถือเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญต่อพื้นที่สวนป่าและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ เช่น การเกษตรที่อยู่นอกพื้นที่สวนป่า เป็นต้น จากทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำที่มีอยู่จำกัด และประสบปัญหาขาดแคลนน้ำโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่ประสบปัญหาภัยแล้งมาก ลำห้วยในพื้นที่สวนป่าและที่อยู่รอบนอกสวนป่าไม่มีน้ำปรากฏให้เห็น สวนป่าจึงกำหนดมาตรการในการป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำจากการดำเนินงานสวนป่าไว้ ดังนี้-

- (1) ดำเนินการสร้างฝายชะลอน้ำอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนในพื้นที่ตลอดลำห้วย
- (2) กำหนดพื้นที่อนุรักษ์สองฝั่งลำห้วย เพื่อเป็นการรักษาความชุ่มชื้นของลำห้วย

- (3) หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในพื้นที่สวนป่า หากจำเป็นต้องใช้ให้ใช้สารเกษตรอินทรีย์หรือสารเคมีที่มาจากธรรมชาติ ที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำผิวดินน้อย
- (4) ไม่ทิ้งขยะ ภาชนะ บรรจุภัณฑ์ หรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ
- (5) ติดตาม ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ลำห้วย คุณภาพและปริมาณน้ำอย่างต่อเนื่อง

ทรัพยากรป่าไม้

จากการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่าท่าปลา พบว่า การปลูกสวนสักที่มีระยะเวลานานทำให้ไม้ดั้งเดิมเข้ามาแทรกระหว่างแถวต้นสักทำให้พื้นที่มีความหลากหลายของพืชพรรณ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับป่าผสมผลัดใบ (Mixed Deciduous Forest) ดังนั้นมาตรการที่ อ.อ.ป. ได้ดำเนินการ คือ การไม่ตัดต้นไม้ดั้งเดิม (Native Species) ของพื้นที่และเหลือไม้ไว้สำหรับเป็นแม่ไม้ นับว่าเป็นการช่วยให้การฟื้นฟูสภาพป่าตามธรรมชาติเป็นไปได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

สำหรับการทำไม้ออกนั้น ไม่ก่อผลกระทบสำหรับชนิดพรรณไม้เด่นของป่าผสมผลัดใบที่เติบโตเป็นไม้ใหญ่อยู่ในสวนป่า เนื่องจาก อ.อ.ป. มีนโยบายชัดเจนที่จะไม่ตัดไม้กลุ่มดังกล่าวออกไปจากพื้นที่สวนป่า เพื่อคงไว้ซึ่งแม่ไม้ตามธรรมชาติ ผลกระทบที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัด คือ ชนิดพรรณไม้ในระดับไม้วัยรุ่น เนื่องจาก การตัดไม้สัก หรือการใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อต้นพืชขนาดเล็ก คาดว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น อาจทำให้ชนิดไม้ดั้งเดิมที่สำรวจพบอาจเกิดความเสียหายและตายลงไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตามต้นไม้ส่วนใหญ่จะเกิดการแตกหน่อใหม่ได้อีกครั้งเมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูฝนที่ระดับความชื้นในดินเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อทรัพยากรป่าไม้ สวนป่าจึงกำหนดมาตรการในการดำเนินการไว้ดังนี้-

- (1) เลือกใช้เครื่องมือและวิธีการทำไม้ที่เหมาะสม เน้นการใช้ช้างในการทำไม้ในพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ให้น้อยที่สุด
- (2) หลีกเลี่ยงการดำเนินกิจกรรมทำไม้ในหน้าฝน
- (3) ปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่หลังทำไม้ให้เร็วที่สุด
- (4) ติดตามแนวโน้มการเก็บหาของป่าอย่างต่อเนื่องเพื่อหาแนวทางป้องกันต่อไป
- (5) ตรวจสอบและดูแล พรรณไม้ ที่เป็นของท้องถิ่นและพื้นที่ให้คงอยู่
- (6) เก็บข้อมูลความหลากหลายของป่าอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ทราบแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง โดยลักษณะข้อมูลที่เก็บ เป็นตัวชี้วัดที่สามารถบอกถึงสถานะปัจจุบันของทรัพยากรได้ รายปี

ทรัพยากรสัตว์ป่า

จากการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่าท่าปลา พบว่า สัตว์ป่าส่วนใหญ่ที่พบเป็นสัตว์จำพวกนก ซึ่งจัดว่าเป็นพวกมีความสามารถในการย้ายถิ่นฐานและปรับตัวได้ดี มีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงถิ่นอาศัย ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ ของสวนป่าถึงแม้จะก่อให้เกิด

ผลกระทบต่อปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่าบริเวณนี้อยู่บ้าง เช่น การทำไม้รอบตัดฟันสุดท้าย สัตว์ป่าที่มีความสามารถในการเคลื่อนที่ได้ดี เช่น นก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดกลางถึงใหญ่ ใช้วิธีการหลบหลีกเลี้ยงไปอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ข้างเคียง บริเวณที่ถูกรบกวนไปชั่วคราว และเมื่อมีการปลูกป่าทดแทนและถิ่นอาศัยค่อยๆ พื้นตัวกลับมาใกล้เคียงสภาพเดิม สัตว์ป่าจะอพยพกลับมาใช้พื้นที่เดิม เช่น กลุ่มกระรอก กระแต หมูป่า เก้ง นก งู และสัตว์เลื้อยคลาน ชนิดต่างๆ เป็นต้น แต่สำหรับสัตว์ที่มีความสามารถในการอพยพเคลื่อนย้ายได้ไม่มากนักเนื่องจากมีปัจจัยจำกัดทางด้านชีววิทยาบางประการ คือ สัตว์ป่าในกลุ่ม สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก การเคลื่อนย้ายยังคงต้องพึ่งพาแหล่งน้ำ เช่น กบ เขียด อึ่ง และคางคก ชนิด ต่างๆ ที่พบในพื้นที่ แต่เนื่องจากชนิดของสัตว์ในกลุ่มนี้ที่พบ มีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และสามารถหลบหนีไป จำศีลอยู่ใต้ดินได้ในยามที่ขาดแคลนแหล่งน้ำและความชื้น และจะกลับออกมาจากรูหรือโพรงอีกครั้ง ในช่วงฤดูฝน แต่อย่างไรก็ตามเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น สวนป่าจึงได้กำหนดมาตรการในการดำเนินงานไว้ ดังนี้-

- (1) ประชาสัมพันธ์ และออกมาตรการห้ามล่าสัตว์ในพื้นที่สวนป่า ตลอดจนส่งเสริมให้ความสำคัญของการอนุรักษ์สัตว์ป่า
- (2) ไม่ใช้สารเคมีในการปลูกสร้างสวนป่า
- (3) เลือกใช้เครื่องมือและวิธีการทำไม้ที่เหมาะสม เน้นการใช้ช่างในการทำไม้ในพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบกับที่อาศัยและเสี่ยงรบกวนสัตว์ป่า
- (4) ส่งเสริมการเจริญเติบโตของไม้ประจำถิ่น และเร่งปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่โดยเร็ว เพื่อฟื้นฟูพื้นที่แหล่งอาศัย
- (5) เก็บข้อมูลสัตว์ป่าอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ทราบแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง

7.การจำแนกและป้องกันชนิดพืชและสัตว์ที่หายาก ที่ถูกคุกคามและที่ใกล้สูญพันธุ์

จากสำรวจตามโครงการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่าท่าปลา โดยองค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า สวนป่าท่าปลา มีจำนวนชนิดพันธุ์ไม้ที่พบในพื้นที่สวนป่ามีจำนวน 65 ชนิด (species) แบ่งออกเป็น 28 วงศ์ (families) วงศ์พันธุ์ไม้เด่นที่พบได้บ่อยครั้งมากที่สุดคือ Leguminosae จำนวน 15 ชนิด โดยมีไม้สักเป็นไม้เด่น ส่วนพันธุ์ไม้เดิม (Native species) ที่เข้ามายึดครองและมีลำดับความสำคัญรองได้แก่ ประดู่ *Pterocarpus macrocarpus*, แดง *Xylocarpus xylocarpa*, กระพี้จั่น *Millettia brandisiana*, กระโดน *Careya sphaerica*, แควหางค่าง *Markhamia stipitata* การสืบต่อพันธุ์ของไม้พุ่มไม้หนุ่มและกล้าไม้ จำนวน 22 วงศ์ 46 ชนิด และมีชนิดสัตว์ป่าเข้ามาอาศัยและดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่สวนป่า จำนวน 354 ชนิด จำแนกเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวน 26 ชนิด นกจำนวน 91 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานจำนวน 33 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกจำนวน 22 ชนิด ทั้งนี้จากการสำรวจฯ สามารถจำแนกสถานภาพของชนิดพันธุ์และพันธุ์สัตว์ได้ ดังนี้-

ชนิดพันธุ์พืช

- ไม่พบชนิดพันธุ์พืชที่หายาก ที่ถูกคุกคามและที่ใกล้สูญพันธุ์

ชนิดพันธุ์สัตว์ (สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม)

1. สถานภาพตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นสัตว์ป่าสงวนฯ ไม่พบในสวนป่าท่าปลา
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองฯ ทั้งหมด 7 ชนิด พังพอนเล็ก *Herpestes javanicus* , ชะมดแผงหางปล้อง *Viverra zibetha* , กระต่ายป่า *Lepus peguensis* , ลิ่นชวา *Manis javanica* , กระรอกบินเล็กแก้มขาว *Hylopetes phayrei* , ค้างคาวหน้ายักษ์ทศกรรณ *Hipposideros larvatus* , เก้ง *Muntiacus muntjak*

2. สถานภาพการจัดของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548

- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered : CE) ไม่พบ
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) ไม่พบ
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (Endangered) ไม่พบ
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) พบ 1 ชนิด คือ ลิ่นชวา *Manis javanica*
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern : LC) ไม่พบ
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient : DD) ไม่พบ
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ไม่ได้จัดสถานภาพพบ 25 ชนิด เช่น พังพอนเล็ก *Herpestes javanicus* , ชะมดแผงหางปล้อง *Viverra zibetha* , กระต่ายป่า *Lepus peguensis* , กระรอกบินเล็กแก้มขาว *Hylopetes phayrei* , ค้างคาวหน้ายักษ์ทศกรรณ *Hipposideros larvatus* เป็นต้น

3. สถานภาพจัดตามการอนุรักษ์ระดับโลก อ้างอิงตาม IUCN (2012)

- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered : CE) ไม่พบ
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EndangeredEN) พบ 1 ชนิด คือ ลิ่นชวา *Manis javanica*
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) ไม่พบ
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) พบ 1 ชนิด คือ ชะมดแผงหางปล้อง *Viverra zibetha*
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern : LC) พบ 23 ชนิด คือเกือบทุกชนิดที่พบในสวนป่าท่าปลา
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จัดอยู่ในสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient : DD) ไม่พบ
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ไม่ได้จัดสถานภาพพบ 1 ชนิด คือ กระเล็นปลายขนหนูสั้น *Tamias maclellandii*

ชนิดพันธุ์สัตว์ (สัตว์ปีก)

1. สถานภาพตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

- นกที่เป็นสัตว์ป่าสงวน ไม่พบในสวนป่าท่าปลา
- นกที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ทั้งหมด 86 ชนิด หมายความว่า นกเกือบทั้งหมดที่พบในสวนป่าท่าปลาเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ยกเว้นเพียง 5 ชนิด คือ นกเขาใหญ่ *Streptopelia chinensis* , นกเขาขาว *Geopelia striata*, แอ่นตาล *Cypsiurus barasiensis*, กะปูดใหญ่ *Centropus sinensis*, นกกระจอกบ้าน *Passer montanus*

2. สถานภาพตามการจัดของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548

- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered : CE) ไม่พบ
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) ไม่พบ
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) พบ 2 ชนิด คือ เหยี่ยวปีกแดง *Butastur liventer* และ นกกระรางคอดำ *Dryonastes chinensis*
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern : LC) พบ 61 ชนิด เช่น ไก่ป่า *Gallus gallus*, นกกระรางสร้อยคอเล็ก *Garrulax monileger*, นกเอี้ยงสาธิกา *Acridotheres tristis*, นกอีแพรดแถบอกดำ *Rhipidura javanica*, นกปรอทสวน *Pycnonotus blanfordi*
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient : DD) ไม่พบ

3. สถานภาพจัดตามการอนุรักษ์ระดับโลก อ้างอิงตาม IUCN (2012)

- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered : CE) ไม่พบ
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) ไม่พบ
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (Endangered: EN) ไม่พบ
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) ไม่พบ
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern : LC) พบ 91 ชนิด คือนกทุกชนิดที่พบในสวนป่าท่าปลา
- นกที่จัดอยู่ในสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient : DD) ไม่พบ

ชนิดพันธุ์สัตว์ (สัตว์เลื้อยคลาน)

1. สถานภาพตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

- สัตว์เลื้อยคลานที่เป็นสัตว์ป่าสงวน ไม่มี

- สัตว์เลื้อยที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ทั้งหมด 7 ชนิด ได้แก่ เต่านาลุ่มน้ำโขง *Malayemys subtrijuga*, กิ้งก่าหัวสีฟ้า *Calotes mystaceus*, กิ้งก่าหัวแดง *Calotes versicolor*, งูสิงบ้าน *Ptyas korros*, งูเหลือม *Python reticulatus*, งูแสงอาทิตย์ *Xenopeltis unicolor*, เหยี่ยว *Varanus salvator*

2. สถานภาพตามการจัดของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548

- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered : CE) ไม่พบ
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) ไม่พบ
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (Endangered) ไม่พบ
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) พบ 2 ชนิด คือ แอ่นเหี่ยว *Leiolepis reevesii*, ตะกวด *Varanus nebulosus*
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern : LC) พบ 30 ชนิด เช่น กิ้งก่าหัวสีฟ้า *Calotes mystaceus*, งูสายรุ้ง *Enhydris enhydris*, งูสิงบ้าน *Ptyas korros*, งูปลิง *Enhydris plumbea*, จิ้งเหลนหางยาว *Eutropis longicaudata*, จิ้งเหลนดินดอร์เรีย *Scincella dorai* เป็นต้น
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient : DD) ไม่พบ

3. สถานภาพจัดตามการอนุรักษ์ระดับโลก อ้างอิงตาม IUCN (2012)

- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered : CE) ไม่พบ
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (Endangered) ไม่พบ
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) พบ 1 ชนิด คือ เต่านาลุ่มน้ำโขง *Malayemys subtrijuga*
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) พบ 2 ชนิด คือ แอ่นเหี่ยว *Leiolepis reevesii*, ตะกวด *Varanus nebulosus*
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern : LC) พบ 30 ชนิด เช่น กิ้งก่าหัวสีฟ้า *Calotes mystaceus*, งูสายรุ้ง *Enhydris enhydris*, งูสิงบ้าน *Ptyas korros*, งูปลิง *Enhydris plumbea*, จิ้งเหลนหางยาว *Eutropis longicaudata*, จิ้งเหลนดินดอร์เรีย *Scincella dorai* เป็นต้น
- สัตว์เลื้อยคลานที่จัดอยู่ในสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient : DD) ไม่พบ
- สัตว์เลื้อยคลานที่ไม่ได้จัดสถานภาพพบ 1 ชนิด คือ งูสามม่านพระอินทร์ *Denderlaphis pictus*

อ.อ.บ. มีนโยบายในการล่าสัตว์และการดักจับสัตว์ ในพื้นที่แปลงปลูกสร้างสวนป่า เพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่า ดังนี้ .-

- (1) ห้ามล่าสัตว์ป่าสวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
- (2) ห้ามล่าสัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Endangered Species) และเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

- (3) ห้ามล่าสัตว์ป่าทุกชนิดใน ถุดกาลผสมพันธุ์ ถุดวางไข่ และช่วงการเลี้ยงลูกอ่อน
- (4) ไม่ส่งเสริมให้มีการล่าสัตว์และดักจับสัตว์ในพื้นที่สวนป่า แต่จะส่งเสริมให้มีการเลี้ยง และหรือ ขยายพันธุ์ โดยไม่กักกัน ทำร้าย หรือ ทำให้ทุกข์ทรมาน เพื่อการยังชีพ
- (5) ห้ามใช้ระเบิด ไฟฟ้า สารเคมี และอาวุธปืนในการจับปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ

8.เทคนิคในการเก็บเกี่ยวผลผลิตและเครื่องมืออุปกรณ์

การเก็บเกี่ยวผลผลิต (การทำไม้) ของสวนป่าท่าปลา จะพิจารณาเลือกใช้เครื่องมืออุปกรณ์และ ยานพาหนะที่มีผลกระทบต่อพื้นที่แปลงปลูกสร้างให้น้อยที่สุด และเก็บเกี่ยวภายใต้แผนการจัดการอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ไม่เกินปริมาณความเพิ่มพูนรายปี โดยมีขั้นตอน ดังนี้.-

1. การโค่นล้ม (Falling) โค่นล้มไม้สักที่ได้สำรวจคัดเลือกและทำเครื่องหมายไว้แล้ว ด้วยเลื่อยยนต์ หรือเลื่อยมือ โดยการจ้างเหมาแรงงานจากราษฎรท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียงสวนป่า การปฏิบัติงานได้พยายามให้ มีผลกระทบต่อต้นไม้ใกล้เคียงให้น้อยที่สุด

2. การชักลากไม้ (Loading) หลังจากโค่นล้มและตัดปลายไม้ออกแล้ว จะใช้ช้างชักลากถอนตอ ออกมาไว้ริมทางตรวจการ และรถแทรกเตอร์ล้อยางหรือรถสก็ดเดอร์ชักลากจากริมทางตรวจการมายังหมอนไม้ ชั่วคราวในแปลงทำไม้ เพื่อให้รถยนต์บรรทุกทุกลากขนไม้ไปยังหมอนไม้ถาวร และ/หรือหมายตัดทอนบริเวณ หมอนไม้ชั่วคราว แล้วบรรทุกทุกลากขนไปยังหมอนไม้ถาวร

3. การหมายตัดทอน (Bucking)

3.1) ตัดทอนในบริเวณหมอนไม้ถาวร เพื่อง่ายต่อการตรวจวัดแยกขนาดและคัดคุณภาพของ ไม้ ลูกค้าเข้ามารับไม้ได้สะดวก

3.2) ตัดทอนบริเวณริมทางตรวจการหรือหมอนไม้ชั่วคราว ในกรณีที่ไม้มีขนาดใหญ่หรือยาว เกินกว่าจะลากขนเข้าหมอนไม้ได้ โดยยึดตามขนาดมาตรฐานของ อ.อ.ป. และความต้องการของตลาด

4. การจัดเรียงไม้ในหมอนไม้

- 4.1) จัดเรียงตามกลุ่มขนาดความโตของท่อนไม้
- 4.2) จัดเรียงโดยแยกคุณภาพไม้
- 4.3) จัดแบ่งออกเป็นกอง กองละประมาณ 6-7 ลบ.ม. เพื่อสะดวกต่อการขายและการบรรทุก ของรถยนต์แต่ละคัน

5. ปริมาณไม้ที่นำออก (Annual cut)

- 5.1) ทำไม้ออกตามแผนงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำออกรายปี
- 5.2) ปริมาณไม้ที่ทำออกรายปีจะไม่เกินปริมาณความเพิ่มพูนรายปี

เทคนิคการล้มน้และตัดทอนไม้สัก

1. การวางแผนการปฏิบัติงาน การตัดไม้หรือการล้มน้ในสวนป่าที่ปลูกไว้ (Man-made forests) เพื่อนำไม้สักที่ได้ขนาดหรือมีอายุครบรอบตัดฟันออกมาใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แต่ละครั้งไม่ว่าจะเป็น การตัดโดยวิธีเลือกตัด (Selection cutting) ตัดโดยวิธีตัดหมด (Clear cutting) หรือเลือกตัดเฉพาะต้นขนาดเล็กออกก็ตาม การตัดไม้แต่ละครั้งย่อมเป็นบริเวณกว้าง และมีต้นไม้ที่ถูกตัดออกเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้การวางแผนล่วงหน้าเป็นพิเศษจะช่วยให้การทำงานสะดวกขึ้น ทำให้การทำงานง่ายขึ้นปลอดภัยกว่า และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสิ่งสำคัญประการแรกสำหรับผู้ปฏิบัติงานจำเป็นจะต้องมีก็คือ "แผนที่"

2. การเตรียมการล้มน้ ช่วงฤดูกาลล้มน้ที่เหมาะสมคือฤดูฝน เพราะเป็นฤดูที่มีดินอ่อนไม้ไม่แตกง่าย ต้นไม้หรือพืชอื่น ที่เสียหายเพราะการล้มน้ฟื้นตัวได้ง่าย ดังนั้นฤดูล้มน้ในประเทศไทยจึงมักจะเริ่มต้นกันในเดือน มิถุนายน ซึ่งเป็นต้นฤดูฝนไม่ควรล้มน้ในเวลาที่มีอากาศร้อนและดินแห้งแข็ง ในเวลาที่มีอากาศร้อนนั้นเนื้อไม้จะเปราะมากกว่าปกติถ้าล้มน้ไปกระทบดินแข็งด้วยแล้วจะทำให้ไม้แตกเสียหายได้ง่ายขึ้น การล้มน้เป็นงานที่มีอันตรายมากที่สุดในการปฏิบัติงานซึ่งต้องการคนงานที่มีความชำนาญและต้องการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบการล้มน้เป็นหมู่ควรจะต้องกำหนดระยะห่างของคนงานที่เข้าล้มน้ไว้ให้มากพอสมควรเพื่อไม่ให้ต้นไม้ล้มลงมาทับพนักงานล้มน้คนอื่น ๆ โดยคำนวณระยะทางล้มน้ของต้นไม้จากความยาวของต้นไม้ 2 ต้นสำหรับในป่าที่ไม่สามารถเห็นต้นไม้ได้ชัดเจนควรกำหนดระยะทางเผื่อไว้เท่ากับความยาวของต้นไม้ 4 ต้น ทั้งนี้ การกำหนดทิศทางของต้นไม้ที่จะล้ม ควรตัดสินใจอย่างรอบคอบซึ่งขึ้นอยู่กับทิศทางที่จะบังคับให้ต้นไม้ล้มหรือการใช้ล้มน้ การเอนของต้นไม้ ลมสิ่งกีดขวางทางล้มน้ของต้นไม้และสิ่งกีดขวางบนพื้นดิน นอกจากนั้นควรมองหาทางหลบภัยในขณะที่ไม่ล้มไม้ด้วย เมื่อได้กำหนดทิศทางล้มน้ของต้นไม้ไว้แล้ว เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ควรวางไว้ในด้านตรงข้ามกับทิศทางที่ต้นไม้ล้มข้างหลังต้นไม้ทำการแผ้วถางพื้นที่รอบๆ ต้นไม้ที่จะทำการโค่นให้เตียน ถางทางหลบภัยในขณะที่ไม่ล้มไม้แล้วให้เตียนไว้ 2 ทาง และไกลพอที่คิดว่าปลอดภัย ซึ่งทางวิ่งหลบภัยทั้งสองด้านนี้ ควรทำมุมทางด้านข้างกับแนวด้านหลังของต้นไม้ 45 องศา รอบๆ โคนต้นไม้ที่ทำการโค่นล้ม ควรใช้มีดหรือขวานถากเปลือกตามแนวรอบๆ บริเวณที่จะตัดให้เรียบก่อนเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้โซ่เลื้อยที่อืดเร็วเกินไป

3. การล้มน้ขนาดเล็ก ไม้ขนาดเล็ก เช่น ไม้ตัดสาขายาระยะ (Thinning) โดยปกติจะใช้พนักงานเลื่อยยนต์เข้าดำเนินการเพียงคนเดียว ส่วนการลิดกิ่งหรือตัดทอนกิ่งไม้นั้นจะใช้ขวานโดยใช้คนงานเป็นหมู่ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป การตัดทอนกิ่งไม้ ถ้าคนงานรู้จักวิธีใช้เลื่อยยนต์แล้วจะได้เปรียบกว่าการใช้ขวานมาก ต้นไม้ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางที่โคนต้น ประมาณ 60 ซม. และมีรูปทรงปกติ จะสามารถบังคับให้ต้นไม้ล้มไปในทิศทางที่ต้องการได้ง่ายหลังจากที่พนักงานล้มน้ได้กำหนดทิศทางล้มน้ของต้นไม้แล้วและถางวัชพืชบริเวณโคนต้น และทำทางหลบภัยในขณะที่ไม่ล้มไม้แล้วก็ใช้เลื่อยยนต์ทำบากหน้าก่อน การบากหน้าควรบากให้ลึกเข้าไปในเนื้อไม้ ประมาณ 1/5-1/4 ของเส้นผ่าศูนย์กลางของต้นไม้ และพยายามบากหน้าให้ชิดดินเพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ให้มากที่สุด นอกจากนั้นการตัดไม้ที่เหลืต่อไว้สูง อาจจะทำให้ไม้สะควกในการปฏิบัติงานในภายหลังได้ เหมือนกับการบากหน้าควรบากทำมุมประมาณ 45 องศา การทำบากหน้าควรใช้เลื่อยยนต์ ตัดเป็นแนวเฉียง 45 องศา ก่อน แล้วจึงตัดตามแนวนอนโดยพยายามให้แนวนอนพบกับแนวเฉียงเป็นเส้นตรง การทำบากหน้าควรให้หันหน้าไปตามทิศทางล้มน้ของต้นไม้ เป็นมุม 90 องศา การบากหน้ามีความสำคัญสำหรับการล้มน้มาก ถ้าเราทำบากหน้าไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ก็อาจจะทำให้ทิศทางล้มน้ของต้นไม้ ไม่

เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ การลัดหลังจะต้องพยายามให้อยู่ในแนวนอน และแนวยู่สูงกว่าแนวของบากหน้า ประมาณ 2.5-5 ซม. ถ้าต้นไม้ที่ทำการลัดมีขนาดเล็กกว่าใบเลื่อย การลัดหลังสามารถทำได้ง่ายโดยการใช้เลื่อยยนต์ลัดหลังเพียงครั้งเดียวและด้านเดียว แต่ถ้าต้นไม้มีขนาดใหญ่กว่าการลัดหลังจะต้องใช้เลื่อยยนต์ตัดหลายครั้งและหลายด้าน

4. การลัดไม้ขนาดใหญ่ ต้นไม้ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางยาวมากกว่า 2 เท่าของความยาวของใบเลื่อย การบากหน้าจะต้องทำจาก 2 ด้าน และเพื่อป้องกันไม่ให้ต้นไม้หนีใบเลื่อยจะต้องบากหน้าตามแนวนอนก่อนแล้วจึงบากหน้าตามแนวเฉียงลงมาตัดกับแนวนอนภายหลังต่อไป ใช้ปลายใบเลื่อยตัดเนื้อไม้เข้าไปถึงศูนย์กลางของลำต้นโดยตัดเข้าไปทางด้านของบากหน้า ระดับเดียวกับแนวนอนของบากหน้า โดยให้มีแกนกลางเหลืออยู่ทั้ง 2 ด้านของต้นไม้หนาน้อยกว่า 5 ซม. แล้วจึงทำการลัดหลังการลัดหลังจะต้องอยู่ในระดับความสูงกว่าแนวนอนของบากหน้า ไม่น้อยกว่า 10-20 ซม. สำหรับต้นไม้ที่มีพุ่มขนาดเล็ก ไม่ควรตัดพุ่มออกก่อน เพราะมีความปลอดภัยมากกว่าถ้าเราปล่อยพุ่มไว้เช่นนั้น ถ้ามีความต้องการที่จะต้องตัดพุ่มออกเพื่อความสะดวกในการขนย้าย ก็สามารถทำได้สะดวกกว่า เมื่อได้โค่นไม้ล้มลงแล้วแต่ถ้าใบเลื่อยสั้นเกินไปที่จะทำการโค่นล้มไม้เหมือนกันซึ่งการตัดพุ่มออกก่อนในกรณีนี้จะช่วยทำให้การล้มไม้ง่ายขึ้น

5. การลัดไม้เอน ถ้าต้นไม้ที่จะทำการลัด เอนทั้งน้ำหนักของลำต้นไปทางเดียวกันกับทิศทางที่จะทำการลัดไม้ เทคนิคดังต่อไปนี้จะช่วยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการแตกร้าวของเนื้อไม้และเลื่อยยนต์ถูกไม้หนีบ สำหรับไม้ขนาดเล็ก หลังจากทำการบากหน้าแล้วการลัดหลัง จะต้องแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยทำการลัดหลังทางด้านข้างทั้ง 2 ด้านเสียก่อน แล้วจึงทำการลัดหลังส่วนที่เหลือภายหลัง สำหรับไม้ขนาดใหญ่ การทำบากหน้าต้องไม่ลึกมากกว่า 1/4 ของเส้นผ่าศูนย์กลางของต้นไม้ มิฉะนั้นใบเลื่อยจะถูกไม้หนีบได้ แล้วการทำการลัดหลังจะต้องใช้ปลายใบเลื่อยตัดเจาะเข้าไปทางด้านข้างของลำต้นด้านหนึ่งก่อน ถ้าเป็นไม้ขนาดใหญ่ จะต้องใช้ปลายใบเลื่อยตัดเจาะเข้าไปทางด้านข้างอีกด้านหนึ่งด้วย เนื้อไม้ส่วนที่เหลือให้ใช้เลื่อยยนต์ตัดเป็นมุมทแยงลงมายังแนวที่ทำการลัดหลังไว้ก่อนแล้ว การลัดไม้ที่เอนประมาณ 30 องศา สามารถทำได้โดยทำบากหน้าให้หนีไปตามทิศทางที่จะให้ไม้ล้ม มุมของบากหน้าทางด้านที่ไม้เอนจะต้องเล็กกว่ามุมของบากหน้าทางด้านของทิศทางที่ไม้ล้ม และใช้ลิ้มใส่ทางด้านที่ไม้เอน เพื่อตอกช่วยบังคับทิศทางของการล้มของไม้ด้วย

6. การทอนไม้

การลัดไม้ การลิดกิ่ง และการทอนไม้ ควรทำโดยพนักงานชุดเดียวกันโดยทำงานต่อเนื่องกันไป ให้เสร็จเรียบร้อยเป็นต้นๆ ไป ในระหว่างทำการทอนไม้หรือลิดกิ่งไม้ ที่มีขนาดใหญ่ พนักงานเลื่อยยนต์ควรจะต้องระมัดระวังและสังเกตดูว่าใบเลื่อยจะถูกไม้หนีบหรือไม่ หรือไม้ซุงที่กำลังตัดทอนอยู่นั้น เมื่อตัดขาดแล้วจะกลิ้งมาทับพนักงานได้หรือไม่ ขณะปฏิบัติงาน พนักงานเลื่อยยนต์ควรจะต้องเลือกยืนทางด้านที่ปลอดภัยเสมอ โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งเป็นภูเขา

สำหรับไม้ขนาดเล็กพนักงานเลื่อยยนต์ไม่จำเป็นต้องมีผู้ช่วยการทอนไม้ขนาดเล็กบางที่เราสามารถใช้เลื่อยยนต์ทอนไม้ขาดได้ทีเดียวโดยไม่ต้องยกเลื่อยยนต์หลายครั้งและใช้ลิ้มเพียงอันเดียวก็เป็นการเพียงพอสำหรับป้องกันไม่ให้ใบเลื่อยถูกไม้หนีบ สำหรับไม้ขนาดใหญ่มีความจำเป็นต้องมีผู้ช่วยคอยให้ความช่วยเหลือในการหาไม้ที่จะตัดทอนร่วมกับพนักงานเลื่อยยนต์และลูกมือจะต้องทำการแผ้วถางบริเวณที่จะปฏิบัติงานให้เตียนเพื่อความสะดวกในการทำงานด้วย ขณะปฏิบัติงานผู้ช่วยต้องคอยดูโดยใกล้ชิดและใช้ลิ้มช่วย หรือใช้เลื่อยยนต์แทนเมื่อพนักงานเลื่อยยนต์เหนื่อย

กรณีที่ไม่มีความใหญ่เกินกว่าใบเลื่อย การทอนไม้จำเป็นต้องทำหลายๆ ด้านซึ่งต้องมีการเคลื่อนย้ายเลื่อยยนต์หลายครั้งโดยวิธีการตัดทอนดังกล่าวนี้สามารถตัดทอนไม้ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางโตกว่า 2 เท่าของความยาวใบเลื่อย การใช้ลิ้มมีความจำเป็นมากเพื่อป้องกันไม่ให้ไม้หนีบใบเลื่อย สำหรับไม้ที่มีขนาดใหญ่มาก อาจจะต้องใช้ลิ้ม 2 อัน เพื่อป้องกันไม่ให้ไม้บิดจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่งซึ่งจะทำให้ไม้หนีบใบเลื่อยก่อนที่การทอนไม้จะเสร็จสิ้นลง เมื่อพิจารณาเห็นว่าไม้เริ่มจะหนีบใบเลื่อย ให้รีบใส่ลิ้มเสียก่อน เมื่อตัดไม้เข้าไปลึกพอควร

7. การป้องกันอันตรายจากการล้มและตัดทอนไม้

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยในการล้มไม้และตัดทอนไม้ไว้ ดังนี้.-

- 1) ในบริเวณที่มีการล้มไม้ควรปิดประกาศหรือติดเครื่องหมายเตือนให้ทราบโดยเปิดเผยและกำหนดอาณาเขตบริเวณที่ล้มไม้โดยชัดเจน
- 2) ในกรณีที่ล้มไม้ข้างถนนหรือริมทางรถไฟ จะล้มได้ก็ต่อเมื่อได้มีการป้องกันอันตรายให้แก่ผู้สัญจรไปมาเรียบร้อยแล้ว
- 3) ไม่ควรให้ผู้อื่นซึ่งไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณที่จะล้มตามที่ประกาศหรือเตือนไว้ในข้อ 1)
- 4) หัวหน้างานจะต้องรู้ว่าคนงานกำลังล้มหรือตัดทอนไม้อยู่ ณ ที่ใด เพื่อความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น
- 5) ให้ตัดแถววัลย์หรือสายระโยงรยางค์ที่ยึดต้นไม้ที่จะล้มและต้นไม้ใกล้เคียงออกเสียก่อน
- 6) เมื่อจะล้มไม้ต้นใดต้องไม่มีคนงานหรือบุคคลอื่นอยู่ในบริเวณใกล้เคียงระยะปลอดภัยที่จะยอมให้คนอื่นเข้ามาได้คือระยะ 2 ช่วงความสูงของต้นไม้ที่ล้มนั้นเป็นอย่างน้อย
- 7) การล้มไม้ควรอยู่ในความควบคุมของผู้มีความชำนาญ
- 8) คนงานล้มไม้หรือคนงานตัดทอนไม้ ไม่ว่าจะทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มก็ดี ควรจะทำงานห่างกันอย่างน้อย 2 ช่วงความสูงของต้นไม้ที่สูงที่สุดในกลุ่มของต้นไม้ที่จะล้ม
- 9) ไม่ควรปล่อยให้มีการล้มไม้โดยโดดเดี่ยวห่างไกลกันจนไม่ได้ยินเสียงตะโกนเรียกของเพื่อนที่ล้มไม้กลุ่มอื่น
- 10) คนงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการล้มไม้หรือเตรียมพื้นที่เพื่อการล้มไม้หรือทำงานอื่นในบริเวณที่มีการล้มไม้ควรสวมหมวกนิรภัย
- 11) ไม่ควรทำการล้มไม้บริเวณใกล้เคียงกับสายไฟฟ้าแรงสูงหรือสายไฟฟ้าอื่นๆ นอกจากจะมีเจ้าหน้าที่ไฟฟ้ามาป้องกันและให้ความปลอดภัยเสียก่อน หรือการล้มไม้นั้นอยู่ภายใต้ความควบคุมของผู้มีความรู้ความชำนาญ

ในการที่ต้องล้มหรือตัดทอนไม้ในพื้นที่ที่เป็นลาดเขาชัน องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้กำหนดให้มีความระมัดระวังเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น ดังนี้.-

- (1) บนพื้นที่ที่มีความลาดชันมาก เช่นในท้องที่ที่เป็นภูเขาการกำหนดเขตอันตรายทางด้านลาดเขาควรมีอาณาเขตกว้างขวางขึ้นและควรมีเครื่องหมายแสดงเขตอันตรายให้มองเห็นได้ชัดเจน ระยะปลอดภัยระหว่างต้นไม้ที่ตัดแต่ละต้นควรจะกว้างอย่างน้อย 50 เมตร

(2) ถ้าหากเขตอันตรายบนลาดเขามีทางหรือรางรถไฟผ่าน ทางหรือทางรถไฟนั้นควรจะได้อ้อมรั้วเสียทั้ง 2 ด้าน และถ้าหากจะจัดคนคอยให้สัญญาณแก่ผู้คนหรือยานพาหนะที่จะผ่านไปมาได้ก็จะช่วยให้เกิดความปลอดภัยขึ้น

(3) การตัดไม้หรือทอนไม้บนลาดเขาคนงานควรจะได้อะไหล่หรือทำชนิดหนาซึ่งสามารถทนทานต่อการกระทบกระแทกได้

(4) การล้มไม้บนลาดเขาชันต้นไม้ทุกต้นที่ล้มควรล้มลงเขา

(5) ต้นไม้ที่จะล้มต้นไม้โดยอยู่บนลาดเขาซึ่งเห็นว่ามีอันตรายมาก ควรเว้นไว้

(6) การล้มไม้หรือทอนไม้เป็นกลุ่มบนลาดเขาไม่ควรให้คนงานคนใดคนหนึ่งล้มไม้หรือทอนไม้ทางด้านบนไม้ที่ล้มหรือทอนจะไหลลงมาเป็นอันตรายแก่คนข้างล่างได้

(7) บนลาดเขาชันควรจะทำการกันไม้ซึ่งไว้โดยใช้ไม้ซึ่งที่ตัดต้นแรกๆผูกติดกับตอไม้ไซหรือเชือกเป็นการป้องกันไม้ซึ่งต้นต่อไปไม่ให้ไหลลงข้างล่าง

(8) การทอนไม้บนเขาโดยเฉพาะการทอนไม้ด้วยเครื่องมือพื้นเมืองควรหาทางป้องกันปลายไม้ที่ตัดจะไหลเลื่อนมาทับคนตัดเสียก่อนด้วย

8. การทำทางลากขนไม้ในป่า

เนื่องจากการทำไม้ในสวนป่ามีปริมาณไม้ที่ทำการไม่คุ้มกับการลงทุน ดังนั้นการตัดทางเพื่อขนส่งไม้จากสวนป่า จึงทำได้แต่เพียง **ทางลัดลง** ซึ่งมีอายุเพียง 1 ปี และต่อลากขนในฤดูแล้งซึ่งมีเวลาเพียง 4 เดือน พอฝนตกลงมาทางดังกล่าวก็ใช้ไม่ได้เมื่อจะเข้าทำไม้ในปีใหม่ต้องซ่อมแซมหรือทำกันใหม่ ฉะนั้นการลากขนไม้ในสวนป่าต้องรีบทำให้เสร็จภายในฤดูแล้งเพียง 4 เดือน โดยพยายามลากขนไม้จากสวนป่าออกมากองไว้ริมทางตรวจการณ์หลัก ให้เสร็จก่อนฤดูฝนจะมาถึง เมื่อไม้มาถึงริมทางตรวจการณ์หลัก แล้วก็สามารถวิ่งได้ตลอดปีเทคนิคในการตัดทางหรือกรุยทาง การขนส่งไม้โดยรถยนต์ตามสมควรในการตัดทางลากขนไม้ มักจะประสบปัญหาในเรื่องหล่มหรือที่มีน้ำขังอยู่เสมอ ให้หาทางระบายน้ำออกโดยขุดเป็นร่องเล็กๆพอให้น้ำไหลออกได้ถ้าไม่มีทางระบายน้ำออกจะใช้วิธีดินน้ำช่วยถ้าเป็นหล่มมากๆ ควรวาง **ลูกระนาด** คือตัดไม้ท่อนเล็กๆ วางเรียงขวางถนนแล้วใช้ท่อนไม้บังคับริมลูกระนาดทั้งสองข้างไว้ ในการตัดทางบนเขาไม่ควรให้มีความลาดชันเกิน 12% และทางชันในระดับนี้ไม่ควรให้มีระยะทางยาวเกิน 50 เมตร ถ้ายาวเกินไปจะเป็นเหตุให้รถยนต์หมดกำลังกลางทางจะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย(ความลาดชันบนเขาที่เหมาะสมสำหรับทางลากไม้คือความลาดชัน 6 %) ถ้าชัน 8 หรือ 10 % เมื่อมีฝนตกลงมาน้ำฝนจะไหลเร็วเขาทางเป็นร่องทำให้ขาดได้ง่ายถ้าความชันต่ำเกินไปคือ 3 หรือ 4 % เมื่อมีน้ำฝนตกลงมาน้ำฝนจะไหลช้าและซึมลงไปในดินทำให้เกิดเป็นหล่มได้ง่ายในกรณีที่ต้องตัดทางที่มีความลาดชันตั้งแต่ 6 % ขึ้นไป ควรทำร่องระบายน้ำขวางถนนทุก ๆ 50 -100 เมตรการทำร่องระบายน้ำให้ใช้ไม้เหลี่ยมขนาดหน้า 5X10 ซม. ตามความกว้างของถนนสองอัน วางเป็นคู่ห่างกันราว 5 ซม. ไม้ทำร่องน้ำนี้ด้านล่างเชื่อมติดกันด้วยไม้เหลี่ยมเล็กๆ 3-4 แห่ง นำไม้วางขวางถนนโดยขุดฝังถนนใต้ผิวของไม้ได้ระดับกับพื้นถนนการฝังให้ปลายข้างหนึ่งลาดเอียงไปทางด้านนอกของลาดเขาเล็กน้อยร่องน้ำที่ทำขึ้นนี้จะคอยดักเอาน้ำฝนที่ไหลลงมาจากถนนให้ไหลไปตามร่องออกไปให้พ้นถนน ทางเลี้ยวโค้งหักบนเขาควรให้กว้างพอสมควรมิฉะนั้นจะลากขนไม้ยาวไม่ได้ และหาทางตัดเส้นหนึ่งเพื่อให้รถเปล่าที่เสร็จจากการขนส่งไม้ หลีกการสวนทางกับรถบรรทุกไม้บนทางโค้งหักทางเบี่ยงนี้แม้ว่าจะชันเล็กน้อยรถตัวเปล่าก็พอจะขึ้นได้ ในการสวนทางกันบนเขา รถบรรทุกไม้ต้องมีสิทธิในเส้นทางนั้น (Right of way) ก่อนรถอื่นเสมอเวลาสวนทางกันรถหนักหรือรถบรรทุกไม้ต้องอยู่ด้านในของภูเขาส่วนรถตัวเปล่าต้องอยู่ด้านริมนอกของภูเขา ทั้งนี้เพื่อ

ป้องกันอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทางซีกลากไม้บางแห่งอาจเป็นทรายเมื่อรถลากไม้ผ่านบ่อยครั้งทรายก็จะเป็นร่องลึกมากขึ้น ในกรณีเช่นนี้ควรใช้ไม้ไผ่ขัดและวางทาบบนทรายนั่นเพื่อให้รถลากไม้มาสะดวก ถนนที่มีทรายหรือมีฝุ่นมากเมื่อฝนตกลงมาจะเกิดเป็นหล่มได้ง่ายกว่าถนนธรรมดา ดังนั้นหน่วยงานที่มีการลากขนไม้โดยรถยนต์มากๆ มักจะมีรถบรรทุกน้ำประจำหน่วยคอยรดน้ำเข้าและเย็น จะทำให้ถนนแน่นช่วยให้รถลากขนไม้สะดวกขึ้น รถบรรทุกน้ำควรราดถนนที่ต้องการลากขนไม้ผ่านหมู่บ้านไว้เสมอเพื่อเป็นการช่วยบรรเทาฝุ่นมิให้ไปรบกวนชาวบ้านอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ และบางครั้งอาจเป็นอุปสรรคในการลากขนไม้ของเราไปด้วย ในการตัดทางซีกลากสำหรับหน่วยงานใหญ่หากมีแทรกเตอร์ตีนตะขาก 1 คันช่วยตัดทาง และมีรถเกรด (Motor grader) สำหรับช่วยปรับปรุงเส้นทางซีกลากให้เรียบอยู่เสมออีกจะช่วยให้การซีกลากไม้มีประสิทธิภาพช่วยลดการสึกหรอของเครื่องยนต์ และลดค่าใช้จ่ายไปได้มาก

ทางซีกลากไม้ที่ผ่านลำห้วยที่มีน้ำควรทำสะพานข้ามเสมอไม่ควรปล่อยให้รถลากไม้วิ่งผ่านไป ในน้ำ เพราะน้ำจะเข้าไปในห้ามล้อทำให้ห้ามล้อไม่อยู่จะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ถ้าเป็นห้วยเล็กๆ ควรถมห้วยแล้วฝังท่อให้น้ำผ่าน ถังน้ำมัน 200 ลิตรเปล่าๆ ซึ่งไม่ใช่ทำประโยชน์อย่างอื่น อาจนำมาใช้ทำท่อระบายน้ำได้ดีสำหรับลำห้วยใหญ่ การทำสะพานลากไม้ชั่วคราวโดยใช้ไม้ทั้งต้นขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ราว 30 ซม. เรียงกันขวางลำห้วยเป็นสองแถว แถวละ 4-5 ต้น เว้นตรงกลางเป็นช่องไว้ ไม้ทั้งสองแถวนี้วางบนท่อนไม้ซึ่งฝังขวางไว้ ทั้ง 2 ฝั่งลำห้วยอีกทีหนึ่งแล้วยึดไม้ทั้งหมดให้ติดกัน ด้วยสลิงเหล็กรูปตัวยู ถ้าผิวบนของหัวไม้ตอนบนให้เรียงสลิงเล็กน้อยก็ทำให้รถวิ่งได้สะดวกขึ้นไม่ท่อนทั้ง 2 แถวให้เรียงกันให้พอดีกับช่วงล้อพวงส่วนตรงกลางที่เว้นช่องไว้ก็เพราะไม่มีประโยชน์และเป็นการประหยัดไม้ได้หลายต้นด้วย การทำสะพานเช่นนี้ทำได้ไว เสียค่าใช้จ่ายน้อย และได้ผลดีพอสมควร บางครั้งอาจจะทนทานเกิน 1 ปี ในกรณีที่ไม้ทำสะพานหายากจะใช้ไม้ที่จะลากขนมาทำสะพานโดยปกติการเตรียมงานซีกลากจะต้องเริ่มเตรียมกันตั้งแต่ปลายฤดูฝน คือราวเดือนตุลาคม เพื่อให้การสร้างทางและสะพานเสร็จเรียบร้อยและซีกลากได้ทันในฤดูแล้ง

9.การพัฒนาบุคลากร

9.1 การบริหารทรัพยากรบุคคลอัตรากำลังบุคลากรปัจจุบัน

ที่	ตำแหน่ง	ระดับ (ชั้น)	จำนวน	เงินเดือนเฉลี่ย
1	หัวหน้าสวนป่า	6	1	
2	พนักงานสวน	1-5	2	
3	พนักงานขับรถยนต์	(4-5)	-	
4	พนักงานบัญชี	3	-	
5	พนักงานปฏิบัติการ	(5-6)	4	
6	พนักงานปฏิบัติการสัญญาจ้าง	-	1	

อัตรากำลังที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองภารกิจตามแผนธุรกิจและแผนการลงทุนระยะยาวของสวนป่าท่าปลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.2 แผนพัฒนาบุคลากร

เพื่อให้การดำเนินงานพันธกิจสำเร็จตามเป้าหมาย บุคลากรจะได้รับการพัฒนาในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของสวนป่าในทุกภารกิจ แบ่งได้เป็นระดับ ดังนี้

-ระดับสำนักงาน

ระเบียบสารบัญ สำนักงาน
คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

-ระดับ ควบคุม เชิงปฏิบัติการ

การปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก
ขั้นตอนและวิธีการทำไม้
ความรู้ด้านเครื่องหาค่าพิกัดดาวเทียม
การดูแล บำรุงรักษาเครื่องจักร เครื่องยนต์
ระบบการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน
กฎหมายป่าไม้ และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
ความปลอดภัยในการทำงาน
การป้องกันไฟป่า
การตรวจตราป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

9.3แผนการพัฒนาบุคลากร

จุดมุ่งหมายเพื่อการ พัฒนา(Goals)	ตัวชี้วัด (KPLs)	หัวข้อการอบรม	ช่วงเวลา	วิธีการฝึกอบรม
1. ระบบสำนักงานที่ รวดเร็ว ถูกต้องและเป็น ระเบียบ เรียบร้อย	1) ความสะอาด เรียบร้อย	1) ระเบียบงานสารบัญ สำนักงาน	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	การฝึกอบรมระหว่าง ทำงาน (On the Job Taining) การฝึกปฏิบัติ (Practical Exercise) ศึกษาเอง (Self- Study)
	2) ความรวดเร็วใน การค้นหา	2) คอมพิวเตอร์ เบื้องต้น	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	
	ความถูกต้องของ ข้อมูล	3) ระเบียบว่าด้วยเรื่อง พัสดุ	พ.ย. 67 – มี.ค. 68	
2. พนักงานได้รับความรู้ ความเข้าใจในงาน	1) คุณภาพของงาน	1) การปลูกสร้างสวนป่า ไม้สัก	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	การฝึกอบรมระหว่าง ทำงาน (On the Job Taining) การฝึกปฏิบัติ (Practical Exercise)
	2) ปริมาณของงาน	2) ขั้นตอนและวิธีการ ทำไม้	ม.ค. 68 – พ.ค. 68	
	3) ประสิทธิภาพ ของงาน	6) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงาน	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	
		4) การดูแลบำรุงรักษา เครื่องจักรเครื่องยนต์	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	

		5) การจัดการสวนป่า อย่างยั่งยืน	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	
		10) การตรวจตรา ป้องกัน	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	
		9) การป้องกันไฟป่า	พ.ย. 67 – เม.ย. 68	
		8) ความปลอดภัยใน การทำงาน	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	
		3) ความรู้ด้านเครื่องหา ค่าพิกัดดาวเทียม	ม.ค. 68 – เม.ย. 68	
		7) การปฐมพยาบาล เบื้องต้น	ม.ค. 68 – ธ.ค. 68	การสาธิต (Demonstration)

10.แผนการจัดการสวนป่าและแผนการตรวจสอบติดตาม ประจำปี 2568

10.1 แผนการจัดการสวนป่า ปี พ.ศ. 2568

ลำดับ ที่	แผนงาน / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	เป้าหมายการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
			2568	
1. แผนการจัดการด้านเศรษฐกิจ				
	1.1 แผนการทำไม้สักสวนป่า			
	- จำนวนพื้นที่	พื้นที่ (ไร่)	294	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- ปริมาตร	ปริมาตร (ลบ.ม.)	1,000	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- ค่าใช้จ่าย	ต้นทุน (ล้านบาท)	1.99	หน.สป.
	1.2 แผนการจำหน่ายไม้สักสวนป่า			
	- ปริมาตร	ปริมาตร (ลบ.ม.)	1,000	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- รายได้	รายได้ (บาท)	6.00	หน.สป.
	1.3 แผนการดำเนินงานด้านปลูกสร้างสวนป่า			
	- งานปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2	พื้นที่ (ไร่)	-	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- งานดูแลและบำรุงรักษาสวนป่า อายุ 2-6 ปี	พื้นที่ (ไร่)	3,043	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- งานดูแลและบำรุงรักษาสวนป่า อายุ 7 ปี ขึ้นไป	พื้นที่ (ไร่)	6,259	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	1.4 การตรวจสอบปริมาณความเพิ่มพูนรายปี			
	- การตรวจสอบและคำนวณจากโปรแกรมประมวลผล	จำนวน (ครั้ง)	1	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- การเปรียบเทียบปริมาตรไม้จากความเพิ่มพูน	จำนวน (ครั้ง)	1	หน.สป.

	กับแผนทำไม้ระยะยาวประจำปีนั้น ๆ			
	1.5 การตรวจตราการลักลอบตัดไม้และบุกรุกพื้นที่สวนป่า	พื้นที่ (ไร่)	9,303	พнг.สป. (ด้านสวนป่า)
	1.6 การตรวจสอบเปอร์เซ็นต์การสูญเสียเนื้อไม้			
	- ข้อมูลปริมาณปลายไม้ เศษไม้	จำนวน (ครั้ง)	1	พнг.สป. (ด้านทำไม้)
	1.7 การกำจัดโรคและแมลง	จำนวน (ครั้ง)	4	พнг.สป. (ด้านทำไม้)

ลำดับ ที่	แผนงาน / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	เป้าหมายการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
			2568	
2. แผนการจัดการด้านสังคม				
	2.1 การตรวจสอบและติดตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholder)			
	- การค้นหา/การเปลี่ยนแปลง ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	จำนวน (ครั้ง)	1	ผช.หน.สป./พнг.สป.
	2.2 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน			
	- กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	จำนวน (ครั้ง)	12	ผช.หน.สป./พнг.สป.
	- การประชาสัมพันธ์เชิงรุก	จำนวน (ครั้ง)	6	ผช.หน.สป./พнг.สป.
	2.3 การตรวจสอบด้านความปลอดภัย			
	- ความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน	จำนวน (ครั้ง)	1	หน.สป.
	- สถิติการเบิกจ่ายยา	จำนวน (ครั้ง)	12	ผช.หน.สป.
	- สถิติการเกิดอุบัติเหตุ	จำนวน (ครั้ง)	12	ผช.หน.สป.

	- การตรวจสอบอุปกรณ์ด้านความปลอดภัย	จำนวน (ครั้ง)	2	หน.สป.
2.4 การตรวจสอบและติดตามการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่สวนป่า				
	- การเก็บหาของป่า	จำนวน (ครั้ง)	12	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- การใช้ประโยชน์พื้นที่สวนป่า	จำนวน (ครั้ง)	1	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- การจ้างงาน, รายได้	จำนวน (ครั้ง)	1	ผช.หน.สป./พนง.สป.
2.5 การแก้ไขข้อขัดแย้งโดยการมีส่วนร่วม				
	- การรับฟังและแก้ไขข้อขัดแย้ง		12	หน.สป.
2.6 การฝึกอบรมพนักงาน คณงาน				
	- การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	จำนวน (ครั้ง)	1	
	- การป้องกันและควบคุมไฟป่า	จำนวน (ครั้ง)	1	หน.สป.
	- ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน	จำนวน (ครั้ง)	1	หน.สป.
	- การปฐมพยาบาลเบื้องต้น	จำนวน (ครั้ง)	1	หน.สป.
	- การดูแลและบำรุงรักษายานพาหนะและเครื่องจักรกล	จำนวน (ครั้ง)	1	หน.สป.
	- กฎหมายป่าไม้ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน (ครั้ง)	1	หน.สป.
2.7 การประเมินความพึงพอใจ				
	- คณงานสวนป่า	จำนวน (ครั้ง)	1	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น	จำนวน (ครั้ง)	1	ผช.หน.สป./พนง.สป.

ลำดับ ที่	แผนงาน / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	เป้าหมายการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
			2568	
3. แผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม				
	3.1 การจัดการทรัพยากรดิน			
	- การตรวจสอบการพังทลายของดิน	จำนวน (ครั้ง)	12	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- การปลูกเสริมไม้กระยาเลยมีค่า	พื้นที่ (เปอร์เซ็นต์)	-	พนง.สป.
	- การซ่อมแซมทางตรวจการ	จำนวน (ครั้ง)	1	พนง.สป.
	3.2 การจัดการทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำ			
	- การวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดิน	จำนวน (ครั้ง)	2	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- การตรวจสอบซ่อมแซมและจัดทำฝายชะลอน้ำ	จำนวน (ฝาย)	-	พนง.สป.
	3.3 การจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า			
	- การตรวจสอบชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์	จำนวน (ครั้ง)	1	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	- การตรวจสอบไม้อนุรักษ์	จำนวน (ครั้ง)	-	พนง.สป.
	- การตรวจตราป้องกันและดูแลพื้นที่อนุรักษ์	พื้นที่ (ไร่)	939.01	พนง.สป.
	3.4 การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนทำไม้	จำนวน (ครั้ง)	-	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	3.5 การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมหลังทำไม้	จำนวน (ครั้ง)	-	ผช.หน.สป./พนง.สป.
	3.6 การตรวจตราป้องกันไฟ	พื้นที่ (ไร่)	9,303	พนง.สป.

10.2 แผนการตรวจสอบติดตาม ปี พ.ศ. 2568

ลำดับ ที่	แผนงาน / กิจกรรม	ระยะเวลาการตรวจติดตาม				ผู้รับผิดชอบ
		2567				
1. แผนการตรวจสอบติดตามด้านเศรษฐกิจ		Q1	Q2	Q3	Q4	
	1.1 แผนการทำไม้สักสวนป่า					
	- จำนวนพื้นที่					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- ปริมาตร					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- ค่าใช้จ่าย					ทน.สป.
	1.2 แผนการจำหน่ายไม้สักสวนป่า					
	- ปริมาตร					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- รายได้					ทน.สป.
	1.3 แผนการดำเนินงานด้านปลูกสร้างสวนป่า					
	- งานปลูกเสริมรอบตัดพื้นที่ 2					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- งานดูแลและบำรุงรักษาสวนป่า อายุ 2-6 ปี					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- งานดูแลและบำรุงรักษาสวนป่า อายุ 7 ปี ขึ้นไป					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	1.4 การตรวจสอบปริมาณความเพิ่มพูนรายปี					
	- การตรวจสอบและคำนวณจากโปรแกรมประมวลผล					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- การเปรียบเทียบปริมาตรไม้จากความเพิ่มพูน					ทน.สป.
	กับแผนทำไม้ระยะยาวประจำปีนั้น ๆ					
	1.5 การตรวจตราการลักลอบตัดไม้และบุกรุกพื้นที่สวนป่า					พนง.สป. (ด้านสวนป่า)
	1.6 การตรวจสอบเปอร์เซ็นต์การสูญเสียเนื้อไม้					
	- ข้อมูลปริมาณปลายไม้ เศษไม้					พนง.สป. (ด้านทำไม้)
	1.7 การกำจัดโรคและแมลง					พนง.สป. (ด้านทำไม้)

ลำดับ ที่	แผนงาน / กิจกรรม	ระยะเวลาการตรวจติดตาม				ผู้รับผิดชอบ
		2567				
2. แผนการตรวจสอบติดตามด้านสังคม		Q1	Q2	Q3	Q4	
	2.1 การตรวจสอบและติดตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholder)					
	- การค้นหา/การเปลี่ยนแปลง ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	ส่วนเสีย					
	2.2 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน					
	- กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- การประชาสัมพันธ์เชิงรุก					
	2.3 การตรวจสอบด้านความปลอดภัย					
	- ความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน					ทน.สป.
	- สถิติการเบิกจ่ายยา					ผช.ทน.สป.
	- สถิติการเกิดอุบัติเหตุ					ผช.ทน.สป.
	- การตรวจสอบอุปกรณ์ด้านความปลอดภัย					ทน.สป.
	2.4 การตรวจสอบและติดตามการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่สวนป่า					
	- การเก็บหาของป่า					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- การใช้ประโยชน์พื้นที่สวนป่า					
	- การจ้างงาน,รายได้					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	2.5 การแก้ไขข้อขัดแย้งโดยการมีส่วนร่วม					
	- การรับฟังและแก้ไขข้อขัดแย้ง					ทน.สป.
	2.6 การฝึกอบรมพนักงาน คนงาน					
	- การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน					ทน.สป.
	- การป้องกันและควบคุมไฟฟ้า					
	- ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน					ทน.สป.
	- การปฐมพยาบาลเบื้องต้น					ทน.สป.
	- การดูแลและบำรุงรักษายานพาหนะและเครื่องจักรกล					ทน.สป.
	- กฎหมายป่าไม้ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง					ทน.สป.

	2.7 การประเมินความพึงพอใจ					
	- คนงานสวนป่า					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น					ผช.ทน.สป./พนง.สป.

ลำดับ ที่	แผนงาน / กิจกรรม	ระยะเวลาการตรวจติดตาม				ผู้รับผิดชอบ
		2567				
3. แผนการตรวจสอบติดตามด้านสิ่งแวดล้อม		Q1	Q2	Q3	Q4	
	3.1 การจัดการทรัพยากรดิน					
	- การตรวจสอบการพังทลายของดิน					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- การปลูกเสริมไม้ท่อนลงในพื้นที่อนุรักษ์					พนง.สป.
	- การซ่อมแซมทางตรวจการ					พนง.สป.
	3.2 การจัดการทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำ					
	- การวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดิน					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- การตรวจสอบซ่อมแซมและจัดทำฝายชะลอน้ำ					พนง.สป.
	3.3 การจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า					
	- การตรวจสอบชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	- การตรวจสอบไม้อนุรักษ์					พนง.สป.
	- การตรวจตราป้องกันและดูแลพื้นที่อนุรักษ์					พนง.สป.
	3.4 การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนทำไม้					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	3.5 การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมหลังทำไม้					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	3.6 การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนปลูกสร้างสวนป่าแปลงใหม่					ผช.ทน.สป./พนง.สป.
	3.7 การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมหลังปลูกสร้างสวนป่าแปลงใหม่					ผช.ทน.สป./พนง.สป.

3.8 การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนบำรุงรักษา สวนป่าแปลงเก่า					ผช.หน.สป./พนง.สป.
3.9 การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมหลังบำรุงรักษา สวนป่าแปลงเก่า					ผช.หน.สป./พนง.สป.
3.10 การตรวจตราป้องกันไฟ					

1. monitoring งานสวนป่าท่าปลา ประจำปี 2568

11.1 Environment Monitoring

ด้าน	เรื่อง	ตัวชี้วัด	วิธีการ	เวลาที่ติดตาม	ผู้รับผิดชอบ
สิ่งแวดล้อม	1.ทรัพยากรดิน 1.1 การตรวจสอบการพังทลายของดิน พื้นที่แนวป้องกันรอบนอก พื้นที่แนวป้องกันสองฝั่งลำห้วย พื้นที่ป่าเต็งรัง พื้นที่แปลงปลูกใหม่ พื้นที่แปลงปลูกเก่า	ระดับความสูงจากปลายแท่งเหล็กด้านบน ถึงระดับผิวดิน	คัดเลือกพื้นที่แปลงปลูกสร้างสวนป่าที่มีความลาดชันสูง 2 แห่ง โดยกระจายของสวนป่าทั้งหมด ใช้แท่งเหล็กยาวประมาณ 1.10 ม. ไปปักเป็นแนวตามความลาดชันของพื้นที่ จำนวน 3 จุด แต่ละจุด ห่างกันประมาณ 50 เมตร ฝังลึกลงพื้นดินประมาณ 30 เซนติเมตร ใช้สิ่วน้ำมันหาหมายที่ระดับผิวดิน และวัดระดับความสูงจากปลายแท่งเหล็กด้านบนถึงระดับผิวดินที่หมายสิ่ว บันทึกลงในแบบฟอร์ม จากนั้นทำการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงทุกเดือนโดยวัดระดับความสูงจากปลายแท่งเหล็กด้านบนถึงระดับผิวดิน บันทึกลงในแบบฟอร์ม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และตรวจสอบการพังทลายของดิน นำผลการศึกษาเพื่อปรับแก้ไขแผนการปฏิบัติงาน	เดือนละ 1 ครั้ง	ผู้ช่วยด้านสวนป่า
	1.2. ติดตามตรวจสอบอนุรักษดินและน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	1.ปลูกต้นไม้ท้องถิ่น / พืชแซมระหว่างแถวปลูกสัก หรือในพื้นที่อนุรักษต่างๆ 2.เพิ่มอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยคอก บำรุงดินในพื้นที่ปลูกสัก 3.ตรวจสอบการใช้สารเคมีในพื้นที่สวนป่า 4.การส่งตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด	ปีละครั้ง (ต.ค. - ธ.ค.)	ผู้ช่วยด้านสวนป่า
	1.3. อุทกวิทยาน้ำผิวดินและแหล่งน้ำ	ระดับน้ำและคุณภาพน้ำในลำห้วย	วางจุดตรวจสอบปริมาณน้ำ ความลึก สี หรือความขุ่น และความแรงในการไหล ของน้ำในบริเวณลำห้วยเป้าหมาย ห้วยละ 2 จุด	ปีละครั้ง (ต.ค. - ธ.ค.)	ผู้ช่วยด้านสวนป่า

ด้าน	เรื่อง	ตัวชี้วัด	วิธีการ	เวลาที่ติดตาม	ผู้รับผิดชอบ
	2. การตรวจสอบผลกระทบ สวล.ก่อนการทำไม้	- ปริมาณความหลากหลาย ฯ - การทำไม้ในช่วงฤดูฝน - การใช้ยานพาหนะทำไม้ - การล้มไม้ทับไม้พื้นล่าง ไม้ไผ่	ให้พนักงานและเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ โดยใช้แบบฟอร์มการตรวจสอบ	ก่อนทำไม้ 1 เดือน	ผู้ช่วยด้านทำไม้
	3. การตรวจสอบผลกระทบพื้น สวล. หลังทำไม้	- ปริมาณความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์ - ความแน่นของพื้นดิน - การเปลี่ยนแปลงสภาพไม้ - ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พืชป่า - การทดแทน พื้นฟูป่าไม้	ให้พนักงานและเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบพื้นที่แปลงก่อนการทำไม้ ออกสำรวจ หาปริมาณความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ ในแปลงหลังจากการทำไม้เสร็จสิ้น	หลังทำไม้ 1 เดือน	ผู้ช่วยด้านทำไม้
	4. การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนปลูกสร้างสวนป่าแปลงใหม่	- ปริมาณความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์ - ความแน่นของพื้นดิน - ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พืชป่า	ให้พนักงานและเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ โดยใช้แบบฟอร์มการตรวจสอบ	ก่อนปลูก – หลังปลูก	ผู้ช่วยด้านทำไม้
	5. การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมหลังปลูกสร้างสวนป่าแปลงใหม่	- ปริมาณความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์ - ความแน่นของพื้นดิน - ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พืชป่า	ให้พนักงานและเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ โดยใช้แบบฟอร์มการตรวจสอบ	ปีละ 1 ครั้ง	ผู้ช่วยด้านทำไม้

6. การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนบำรุงรักษาสวนป่าแปลงเก่า	ปริมาณความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์ - ความแน่นของพื้นดิน - ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พืชป่า	ให้พนักงานและเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ โดยใช้แบบฟอร์มการตรวจสอบ	ก่อนปลูก – หลังปลูก	ผู้ช่วยด้านทำไม้
7. การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมหลังบำรุงรักษาสวนป่าแปลงเก่า	ปริมาณความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์ - ความแน่นของพื้นดิน - ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พืชป่า	ให้พนักงานและเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ โดยใช้แบบฟอร์มการตรวจสอบ	ปีละ 1 ครั้ง	ผู้ช่วยด้านทำไม้

11.2 Economic Monitoring

ด้าน	เรื่อง	ตัวชี้วัด	วิธีการ	เวลาที่ติดตาม	ผู้รับผิดชอบ
เศรษฐกิจ	1. ผลประกอบการดำเนินงาน	-ต้นทุน -รายได้	1. เก็บข้อมูลค่าใช้จ่าย-รายได้ในแต่ละเดือน 2. สรุปผลทุกสิ้นปี	ทุกเดือน	พนักงานบัญชี
	2. สถิติการจำหน่ายไม้	-ปริมาตรไม้ที่จำหน่าย -รายได้ -ผลการประมุลจำหน่าย -ปริมาณลูกค้า	1. เก็บข้อมูลทุกครั้งที่มีการจำหน่ายไม้ 2. สรุปผลทุกสิ้นเดือน 3. สรุปผลทุกสิ้นปี	ทุกเดือน	ผู้ช่วยด้านทำไม้
	3. ปริมาณความเพิ่มพูนรายปี	ปริมาณความเพิ่มพูนรายปี	1. สำรวจ Inventory ปีเว้นปี ครั้งต่อไปสำรวจทุกๆ 5 ปี 2. ประมวลผลด้วยโปรแกรม FIS 3. เปรียบเทียบความเพิ่มพูนรายปีกับแผนทำไม้ระยะยาว	ทุก 5 ปี	ผู้ช่วยด้านทำไม้
	4. ตรวจสอบการลักขโมยไม้	- จำนวนต้นไม้ที่ถูกลักลอบตัด	1. สำรวจนับปริมาณต้นไม้ที่ถูกลักลอบตัด	ทุกๆ เดือน	ผู้ช่วยด้านทำไม้
	5. การกำจัดโรคและแมลง	- ผลการสำรวจ	1. วางแผนสำรวจในแต่ละช่วงอายุ โดยแบ่งเป็น 5 บล็อก บล็อกละ 25 ต้น	ไตรมาสละครั้ง	ผู้ช่วยด้านทำไม้

11.3 Social Monitoring

ด้าน	เรื่อง	ตัวชี้วัด	วิธีการ	เวลาที่ติดตาม	ผู้รับผิดชอบ
สังคม	1. Stakeholder	-Stakeholder list update	- การค้นหา Stakeholder /ความเปลี่ยนแปลงของ Stake	ปีละ 1 ครั้ง (ก.ค. - ต.ค.)	ผู้ช่วยด้านสวนป่า
	2. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	-ประเด็นต่าง ๆ	- รายงานของ CRO	ทุกเดือน	ตามคำสั่งแต่งตั้ง
	3. การเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน	-จำนวนครั้ง -ความรุนแรง (ตามค่าทดแทน) -สาเหตุ	-การตรวจสอบจากหัวหน้างาน -การทำเรื่องค่าชดเชยโดยคนงาน -การเบิกจ่ายยา	ทุกวันที่ปฏิบัติงาน	ผู้ช่วยด้านทำไม้
	4. การใช้ประโยชน์สวนป่า 4.1 หาของป่า -หน่อไม้ -ผักหวาน -เห็ดเปราะ	-ชนิด -ปริมาณ (ก.ก.)	-แจ้งการเข้าหาเก็บหาของป่าและการใช้ประโยชน์พื้นที่สวนป่า โดยการกรอกแบบฟอร์ม -ยามเฝ้าด่าน,สายตรวจ -สรุปรายงาน	ทุกเดือน	ผู้ช่วยด้านสวนป่า
	5. ระบบการแก้ไขข้อขัดแย้ง	-จำนวนข้อขัดแย้ง -ระดับความรุนแรงข้อขัดแย้ง	-ขั้นตอนรับเรื่อง โดย -แบบฟอร์มร้องเรียน	ทุกเดือน	ตามคำสั่งแต่งตั้ง
		-ผลของการแก้ไขข้อขัดแย้ง	-รับรู้ฟังความคิดเห็น -รับแจ้งเหตุทางโทรศัพท์	ทุกเดือน	
			-รับฟังข้อขัดแย้งโดยตรง -ตรวจสอบความเกี่ยวข้องกับสวนป่า -ถ้าไม่เกี่ยวข้องต้องชี้แจงข้อเท็จจริง		

		-ถ้าเกี่ยวข้องต้องดำเนินข้อแก้ไข -ดำเนินการแก้ไข -แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบถึงผลการแก้ไข		
6. การคมนาคม	สภาพถนนสัญจรในสวนป่าและทางตรวจการณ	ซ่อมแซมเส้นทางตรวจการณ ปรับปรุง คูแลพื้นที่สองข้างทาง	ต.ค. – ธ.ค.	ผู้ช่วยด้านสวนป่า
7. คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต	การสาธารณสุขและโภชนาการ	จัดสวัสดิการด้านสาธารณสุขคนงาน ช่วยเหลือด้านอุบัติเหตุระหว่างงาน ให้ความอนุเคราะห์เครื่องมือ ยานพาหนะ	ม.ค. - ธ.ค.	ผู้ช่วยด้านทำไม้
8. ทะเบียนจ้างงาน	จ้างงานในชุมชนเป็นอันดับแรก	ตรวจสอบทะเบียนการจ้างงาน รายเดือน	ม.ค. - ธ.ค.	พนักงานบัญชี
9. การอบรมของคนงาน	จำนวนคนงานที่ได้รับการอบรม	ตรวจสอบความต้องการฝึกอบรมคนงาน ติดตามผลการอบรมคนงานตามปฏิทิน การอบรมหน้า แถวในระหว่างงาน จัดบันทึกการอบรม	ธ.ค. ม.ค.-ธ.ค.	ผู้ช่วยด้านสวนป่า ผู้ช่วยด้านสวนป่า/ ทำไม้

11.4 มาตรการป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

11.4.1 ด้านสิ่งแวดล้อม

- ทรัพยากรดิน

มาตรการป้องกันแก้ไข

- (1) หลีกเลี่ยงการไถพรวนและตัดฟันในพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์
- (2) หลังจากปลูกสร้างสวนป่าไม้สักแล้ว ทำส่งเสริมการปลูกพืชแซมที่เกื้อกูลกันระหว่างแถวควบคู่ไปพร้อมกัน
- (3) บำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับปุ๋ยเคมี ในแปลงปลูก เพื่อให้ไม้สักที่ปลูกเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว
- (4) ส่งเสริมการเกิดขึ้นของไม้พื้นล่างในพื้นที่แปลงปลูกอายุ 7 ปี ขึ้นไปเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ

การติดตามตรวจสอบ

- ตรวจสอบคุณภาพดิน โดยใช้ชุดทดสอบค่า pH และธาตุอาหารหลัก N P K
- กำหนดจุดทดสอบ และทำการทดสอบปีละ 1 ครั้ง
- ทำการปรับปรุงคุณภาพดินให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นไม้

- อุทกวิทยาน้ำผิวดินและแหล่งน้ำผิวดิน คุณภาพน้ำ

มาตรการป้องกันแก้ไข

ในการดำเนินงานของการสวนป่าท่าปลาไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุทกวิทยาและแหล่งน้ำ แต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเฝ้าความสามารถในการกักเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง เพื่อความอุดมสมบูรณ์ส่งผลกระทบทางบวกต่อพื้นที่สวนป่าและพื้นที่เกษตรรอบสวนป่า

การตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดินให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำที่กำหนด และเพื่อมิให้มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำผิวดินของลำห้วยในพื้นที่สวนป่า มีการเฝ้าระวังและตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดินเป็นระยะ และการดำเนินการของกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกป่า หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในพื้นที่สวนป่า หากจำเป็นต้องใช้ใช้สารเกษตรอินทรีย์หรือสารเคมีที่มาจากธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำผิวดินน้อย

การติดตามตรวจสอบ

- ตรวจวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่สวนป่าทุกเดือน
- ตรวจสอบคุณภาพทางกายภาพของน้ำ ได้แก่ การสังเกตสี กลิ่นของแหล่งน้ำ ความกว้างและความลึกของแหล่งน้ำ
- กำหนดพารามิเตอร์ที่ควรตรวจวัดสำหรับพื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ ความขุ่น อุณหภูมิ ออกซิเจนละลาย เพื่อ บ่งชี้ถึงคุณภาพน้ำ
- การตรวจสอบ ความขุ่นของน้ำ
 - วิธีการตรวจวัด ใช้ Secchi Disc
- การตรวจสอบอุณหภูมิ
 - วิธีการตรวจวัด ใช้ เทอร์โมมิเตอร์แบบกระเปาะ
- การตรวจสอบ ออกซิเจนละลาย
 - วิธีการตรวจวัดที่ใช้ เครื่องวัดปริมาณออกซิเจนละลายแบบมือถือ

นำผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำที่ได้ มาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน และดำเนินการปรับปรุง หรือรักษาไว้ เพื่อให้คุณภาพน้ำในพื้นที่สวนป่านั้น สามารถใช้อุปโภค บริโภคได้

- ทรัพยากรป่าไม้

มาตรการป้องกันแก้ไข

(1) เลือกใช้วิธีการ หรือเครื่องมือในการตัดฟันต้นไม้ที่การสูญเสียเนื้อไม้ให้น้อยที่สุด และไม่ให้เกิดผลกระทบ สวนป่ารอบข้าง

(2) ไม่รบกวนพื้นที่ในช่วงฤดูฝน ซึ่งเป็นช่วงที่ต้นไม้จะมีการฟื้นตัวมากที่สุด

(3) มีการปลูกไม้ทดแทนในพื้นที่ที่มีการทำไม้ให้เร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

(4) ในพื้นที่อนุรักษ์ของสวนป่า ส่งเสริมให้มีการทดแทนทางธรรมชาติ รวมถึงการปลูกเสริมในพื้นที่ ให้มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

(5) ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนมีความเข้าใจ และตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

(6) การกำจัดโรคและแมลงในสวนป่า

การติดตามตรวจสอบ

(1) ควบคุมขั้นตอนการทำไม้สักอย่างประณีต

(2) ตรวจสอบและดูแล พืชพันธุ์ไม้ ที่เป็นของท้องถิ่นและพื้นที่ ให้คงอยู่

(3) ตรวจสอบติดตามความเจริญเติบโตของไม้อนุรักษ์ ที่สวนป่ากำหนดไว้

(4) สำรวจความหลากหลายของทรัพยากรป่าไม้ (ไม้โต ไม้หนุม ไม้พื้นล่าง) ตามแปลงสำรวจถาวรของสวนป่า ปี ละ 1 ครั้ง เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นตัวแทนในพื้นที่สวนป่า

(5) รายงานผลการสำรวจโรคและแมลงในพื้นที่สวนป่า

- ทรัพยากรสัตว์ป่า

มาตรการป้องกันแก้ไข

(1) ป้องกัน การลักลอบการล่าสัตว์ป่าในพื้นที่สวนป่า

(2) การตัดฟันต้นไม้ ออกมีการสำรวจผลกระทบสิ่งแวดล้อม ก่อนการทำไม้ รมั้ตระวังการกระทบต่อที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า

(3) ลดการใช้สารเคมีในกิจกรรมปลูกสร้างสวนป่า

(4) เลือกใช้ เครื่องจักรกล และยานพาหนะที่ก่อผลกระทบต่อความอัดแน่นของพื้นดินน้อยที่สุด

(5) รณรงค์ ให้ชาวบ้านบริเวณโดยรอบ ได้เข้าใจถึง ความสำคัญของการอนุรักษ์สัตว์ป่า

(6) ปลูกไม้ทดแทนในพื้นที่ที่มีการทำไม้ออก และเว้นช่วงเวลาการทำไม้ให้พื้นที่สวนป่าได้ฟื้นฟูปัญญ่ตัวเองตามธรรมชาติ

การติดตามตรวจสอบ

(1) ตรวจสอบและดูแล พันธุ์สัตว์ที่เป็นของท้องถิ่นและพื้นที่ ให้คงอยู่ โดยอย่างสม่ำเสมอทั้งปี วิธีการตรวจสอบ ให้ทำการสังเกตร่องรอย กองมูล ชาก ขน รัง ที่อยู่ ฟังเสียง และบันทึกบริเวณที่สำรวจพบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงการคงอยู่ของสัตว์ป่า หรือเส้นทางหากิน แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงและนำมาวางแผนจัดการปกป้องพื้นที่ดังกล่าวต่อไป

(2) ประชาสัมพันธ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการความสำคัญของการอนุรักษ์สัตว์ป่า

11.4.2 ด้านเศรษฐกิจและสังคม

- การใช้ประโยชน์ที่ดิน

มาตรการป้องกันแก้ไข

ป้องกันและบำรุงรักษาป่าธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่สวนป่า รวมทั้งสร้างทัศนคติในการรักษาป่าของชุมชนชี้แจงทำความเข้าใจ

การติดตามตรวจสอบ

ติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบๆสวนป่าอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ทราบแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงปีละ 1 ครั้ง

- น้ำและการใช้น้ำ

มาตรการป้องกันแก้ไข

(1) ส่งเสริมให้ประชากรในชุมชนปลูกต้นไม้ในพื้นที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ สวนป่าสนับสนุนในเรื่องของกล้าไม้และวิชาการป่าไม้ให้กับชุมชน

(2) สร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กับชุมชน โดยดำเนินการร่วมกับชุมชน

(3) จัดการป่าไม้ด้วยระบบวนวัฒนวิทยา ที่มีการกำหนดรอบตัดอย่างเหมาะสม และหลีกเลี่ยงการทำไม้ในพื้นที่ลาดชันสูง เป็นแปลงย่อยหลายๆ แปลงติดต่อกัน

(4) สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของการดำเนินการจัดการไม้ตามหลักวิชาการป่าไม้ ให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบยอมรับในวิธีการปฏิบัติ

การติดตามตรวจสอบ

ติดตามผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อนำมาประเมินผลและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

- การคมนาคม

มาตรการป้องกันแก้ไข

(1) ให้บริการชุมชนรอบๆ ด้านการคมนาคม เช่น การสำรวจเส้นทางคมนาคม การปรับปรุงพื้นผิวถนนทางลูกรังจุดที่ทรุดโทรมด้วยเครื่องจักรกล

(2) ทำความสะอาดบริเวณสองข้างถนนบริเวณสวนป่าเป็นประจำและต่อเนื่อง

การติดตามตรวจสอบ

ติดตามตรวจสอบเส้นทางตรวจการณ์สวนป่า หากพบว่าการทรุดโทรม ต้องรีบดำเนินการแก้ไขให้สามารถใช้ทางได้ทันที

- สภาพเศรษฐกิจและสังคม

มาตรการป้องกันแก้ไข

(1) จ้างงานชาวบ้านที่อาศัยอยู่โดยรอบสวนป่าเป็นลำดับแรก ทั้งนี้จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งและการยอมรับให้กับการดำเนินงานของสวนป่าในทางอ้อม

(2) จัดกิจกรรมในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น กิจกรรมอบรมค่ายเยาวชนรักษ์ป่ากิจกรรมปลูกต้นไม้และดูแลต้นไม้ตามสถานที่สำคัญ ในชุมชนตามวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น จัดกิจกรรมจากความตั้งใจจริง และดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตลอดทั้งมีการติดตามและประเมินผลอยู่เป็นประจำ

(3) ดำเนินงานในเชิงรุกและพยายามประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก จะมีผลกระทบอย่างไรต่อชุมชนที่อยู่รอบสวนป่า ดำเนินการโครงการเชิงรุก คือการสร้าง ความเข้าใจเรื่องการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน มีใช้การทำลายป่า

มาตรการติดตามตรวจสอบ

ควรมีการติดตามผลการดำเนินการปีละ 1 ครั้ง

-การสาธารณสุขและโภชนาการ

มาตรการป้องกันแก้ไข

(1) จัดสวัสดิการด้านสาธารณสุขให้กับคนงาน เช่น ประกันอุบัติเหตุกลุ่ม และ ยาสามัญ เพื่อการ ปฐมพยาบาล ในเบื้องต้น

(2) มาตรการหรือแผนการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

(3) ช่วยเหลือด้านยานพาหนะตามความจำเป็น เพื่อรับ-ส่ง สมาชิกในชุมชนที่อาศัยอยู่รอบๆ พื้นที่สวนป่า กรณีเจ็บป่วยและขาดแคลนทุนทรัพย์

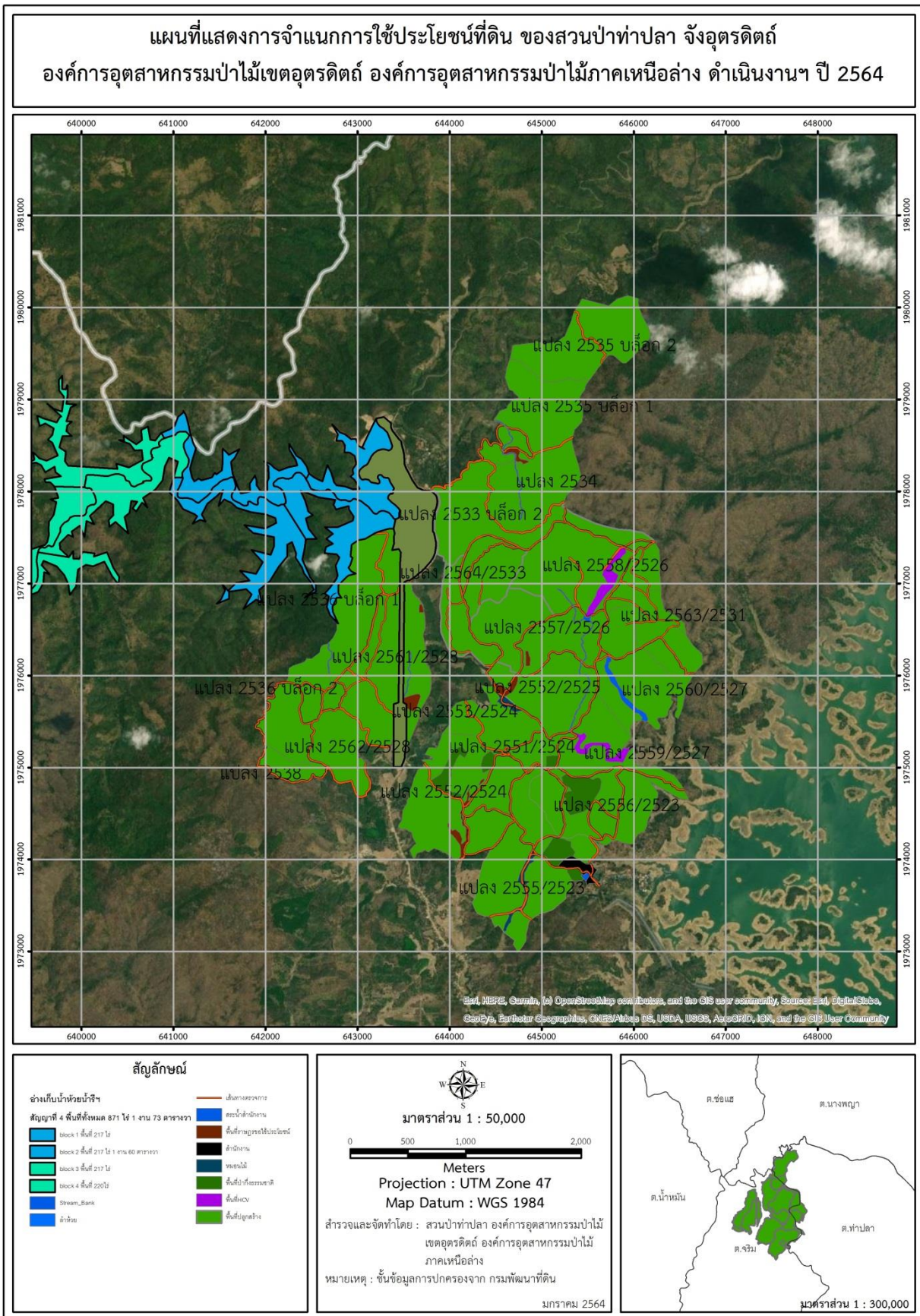
การติดตามตรวจสอบ

ติดตามตรวจสอบและจัดบันทึกการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผล และปรับปรุงแผนการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยมีการประเมินผลทุกปี

แผนที่และเอกสารอ้างอิง

1. แผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000 แสดงการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน ของสวนป่าท่าปลา จ.อุตรดิตถ์
2. ตารางแสดงข้อมูลการสำรวจปริมาตรไม้ในพื้นที่สวนป่าท่าปลา งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์
3. แผนการทำไม้ 30 ปี ในพื้นที่สวนป่าท่าปลา งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์
4. แผนปลูกสร้าง 30 ปี ในพื้นที่สวนป่าท่าปลา งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์
5. ตารางแสดงค่าที่เหมาะสมของดินสำหรับการปลูกไม้ยืนต้น

ตารางสรุปผลการประเมินปริมาณการผลิตไม้สัก (FIS) ประจำปี 2567

งานสวนป่าท่าปลา องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์

แปลงปี	ชนิดไม้ที่ ปลูก	พื้นที่รวม (ไร่)	พื้นที่ให้ ผลผลิต (ไร่)	จำนวนต้นทั้ง แปลง (ต้น)	จำนวน ต้น/ไร่	% รอดตาย	GBHเฉลี่ย (ซ.ม.)	ปริมาตร ต่อไร่	ปริมาตร ทั้งหมด	ความเพิ่ม พูนเฉลี่ย	หมายเหตุ
2555/2523	สัก	1,254	637.550	10,368.00	16	16.25	68.30	2.33	1,483.32	0.16	
2553/2524	สัก	1,163	57.270	182.00	3	3.20	216.00	2.07	118.39	0.13	
2552/2525	สัก	386	377.800	8,825.00	23	21.76	85.02	5.06	1,910.96	0.29	
2552/2524	สัก	1,163	449.020	7,942.00	18	17.69	73.90	3.47	1,558.20	0.19	
2551/2524	สัก	1,163	514.730	16,608.00	32	32.31	68.77	5.11	2,630.19	0.26	
2535ตอน2	สัก	825	294.440	11,486.00	39	39.07	74.18	7.61	2,241.67	0.20	
2535ตอน3	สัก	825	302.790	11,272.00	37	37.20	74.27	7.24	2,192.20	0.19	
2536ตอน1	สัก	816	417.910	6,186.00	15	21.04	83.38	5.27	2,200.89	0.14	
2536ตอน2	สัก	816	351.180	6,182.00	18	21.03	81.31	5.28	1,855.03	0.15	
รวม		8,411.00	3,402.69	79,051.00	201.39	23.28	91.68	4.83	16,190.85	1.71	

แผนการทำไม้ 30 ปี และ แผนการปลูกสร้างสวนป่า 30 ปี (ปี 2568-2598) ของงานสวนป่าท่าปลา
 องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตอุตรดิตถ์
 องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือล่าง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

ปีที่ทำ ไม้	สวนป่าท่าปลา แผนทำไม้สวนป่า 30 ปี (ใหม่)					
	แปลงปี	ระบบตัด ฟัน	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาตร	ราคา/ลบ. ม.	แผนปลูก ปี
2568	2535_2	thinning 2	294	1,000	11,000	
2569	2535_3	thinning 2	303	1,000	11,000	
2570	2536_1	final	418	2,000	11,000	2571
	2551/2524	thinning 1	515	800	5,000	
2571	2552/2524	thinning 1	449	500	5,000	
	2536_2	final	351	1,700	11,000	2572
2572	2552/2525	thinning 1	378	600	5,000	
	2553/2524	thinning 1	57	50	5,000	
2573	2555/2523	thinning 1	638	400	5,000	
2574	2556/2523	thinning 1	430	300	5,000	
2575	2557/2526	thinning 1	515	350	5,000	
2576	2558/2526	thinning 1	480	300	5,000	
2577	2559/2527	thinning 1	293	300	5,000	
2578	2560/2527	thinning 1	328	300	5,000	
2579	2561/2528	thinning 1	429	300	5,000	

2580	2562/2528	thinning 1	443	300	5,000	
	2551/2524	thinning 2	515	1,000	7,000	
2581	2563/2531	thinning 1	528	500	5,000	
	2552/2524	thinning 2	449	500	7,000	
2582	2564/2533	thinning 1	439	500	5,000	
	2552/2525	thinning 2	378	700	7,000	
	2553/2524	thinning 2	57	100	7,000	
2583	2565/2533	thinning 1	468	400	5,000	
	2555/2523	thinning 2	638	600	7,000	
2584	2566/2534	thinning 1	450	400	5,000	
	2556/2523	thinning 2	430	800	7,000	
2585	2567/2535	thinning 1	354	300	5,000	
	2557/2526	thinning 2	515	800	7,000	
2586	2568/2535	thinning 1	290	300	5,000	
	2558/2556	thinning 2	480	800	7,000	
2587	2569/2535	thinning 1	242	300	5,000	
	2559/2527	thinning 2	293	600	7,000	
2588	2570/2536	thinning 1	418	400	5,000	

	2560/2527	thinning 2	328	600	7,000	
2589	2571/2536	thinning 1	351	300	5,000	
	2561/2528	thinning 2	429	800	7,000	
2591	2562/2528	thinning 2	443	800	7,000	
	2551/2524	final	515	1,500	11,000	2592
2592	2563/2531	thinning 2	528	900	7,000	
	2552/2524	final	449	800	11,000	2593
2593	2564/2533	thinning 2	439	800	7,000	
	2552/2525	final	378	800	11,000	2594
	2553/2524	final	57	200	11,000	2594
2594	2565/2533	thinning 2	468	800	7,000	
	2555/2523	final	638	1,200	11,000	2595
2595	2566/2534	thinning 2	450	800	7,000	
	2556/2523	final	430	1,000	11,000	2596
2596	2567/2535	thinning 2	354	500	7,000	
	2557/2526	final	515	1,000	11,000	2597
2597	2568/2535	thinning 2	290	500	7,000	
	2558/2556	final	480	1,000	11,000	

- หมายเหตุ
- ตัดสาขขยายระยะครั้ง 1 (First Thinning) เมื่ออายุ 15 ปี
 - ตัดสาขขยายระยะครั้ง 2 (Second Thinning) เมื่ออายุ 22 ปี
 - ตัดครบรอบตัดฟัน (Final Cutting) เมื่ออายุ 30 ปี
-

ตารางแสดงค่าที่เหมาะสมของดินสำหรับการปลูกไม้ยืนต้น

คุณสมบัติดิน	ค่าที่เหมาะสม
pH	5.5-6.5
อินทรีย์วัตถุ (%)	2.5-3.0
P (ppm)	26-42
K (ppm)	130
Ca(ppm)	1,040
Mg (ppm)	135
Mn(ppm)	9-12
Cu (ppm)	0.9-1.2
Zn (ppm)	1.1-3.0

